

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

<u>Ανακοίνωση αριθ.</u>	<u>Περιεχόμενα</u>	<u>Σελίδα</u>
	<i>Πράξεις εγκριθείσες δυνάμει του άρθρου VI της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση</i>	
98/C 221/01	Πράξη του Συμβουλίου, της 28ης Μαΐου 1998, για την κατάρτιση, βάσει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, της σύμβασης σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές	1
98/C 221/02	Δήλωση, επισυναπτόμενη στα πρακτικά του Συμβουλίου, η οποία εγκρίθηκε κατά τη σύνοδο του Συμβουλίου Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων, της 28ης και 29ης Μαΐου 1998, κατά την κατάρτιση της σύμβασης σχετικά με την αρμοδιότητα, την αναγνώριση και την εκτέλεση των αποφάσεων επί γαμικών διαφορών	18
98/C 221/03	Πράξη του Συμβουλίου, της 28ης Μαΐου 1998, για την κατάρτιση, βάσει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, του πρωτοκόλλου σχετικά με την ερμηνεία από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της σύμβασης σχετικά με την αρμοδιότητα, και με την αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων επί γαμικών διαφορών	19
98/C 221/04	Εισηγητική έκθεση της σύμβασης που καταρτίστηκε βάσει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές	27
98/C 221/05	Εισηγητική έκθεση του πρωτοκόλλου που καταρτίστηκε βάσει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με την ερμηνεία από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της σύμβασης σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων σε γαμικές διαφορές	65

(Πράξεις εγκριθείσες δυνάμει του άρθρου VI της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση)

ΠΡΑΞΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 28ης Μαΐου 1998

για την κατάρτιση, βάσει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, της σύμβασης σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές

(98/C 221/01)

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, και ιδίως το άρθρο Κ.3 παράγραφος 2 στοιχείο γ),

Εκτιμώντας ότι για την επίτευξη των στόχων της Ένωσης, τα κράτη μέλη φρονούν ότι ο καθορισμός κανόνων που αφορούν τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε διαδικασίες σχετικές με το διαζύγιο, το δικαστικό χωρισμό και την ακύρωση του γάμου των συζύγων, καθώς και σε διαδικασίες σχετικές με τη γονική μέριμνα των κοινών τέκνων του ζεύγους, συνεπεία αγωγής που αφορά τις γαμικές σχέσεις, αποτελούν θέμα κοινού ενδιαφέροντος, το οποίο εμπίπτει στο πεδίο της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές υποθέσεις που προβλέπεται στον τίτλο VI της συνθήκης,

Έχοντας εξετάσει τις απόψεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου⁽¹⁾, μετά από τη γνώμη που ζήτησε η προεδρία σύμφωνα με το άρθρο Κ.6 της συνθήκης,

ΕΧΕΙ ΑΠΟΦΑΣΙΣΕΙ ότι καταρτίζεται η σύμβαση, της οποίας το κείμενο παρατίθεται στο παράρτημα και η οποία υπογράφεται σήμερα από τους αντιπροσώπους των κυβερνήσεων των κρατών μελών,

ΣΥΝΙΣΤΑ την αποδοχή της από τα κράτη μέλη σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς κανόνες τους.

Βρυξέλλες, 28 Μαΐου 1998.

Για το Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος
J. STRAW

⁽¹⁾ Η γνώμη διατυπώθηκε στις 30 Απριλίου 1998 (ΕΕ C 152 της 18.5.1998).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΣΥΜΒΑΣΗ

η οποία καταρτίζεται βάσει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές

ΤΑ ΥΨΗΛΑ ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ της παρούσας σύμβασης, κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΑ στην πράξη του Συμβουλίου, της 28 Μαΐου 1998, για την κατάρτιση, βάσει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, της σύμβασης σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές,

ΕΠΙΘΥΜΩΝΤΑΣ να θεσπίσουν τους κανόνες που καθορίζουν τη διεθνή δικαιοδοσία των δικαστηρίων στα κράτη μέλη όσον αφορά τις διαδικασίες διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού και ακύρωσης του γάμου των συζύγων,

ΕΧΟΝΤΑΣ ΕΠΙΓΝΩΣΗ ότι είναι σκόπιμο να καθορισθούν κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας όσον αφορά τη γονική μέριμνα των τέκνων των συζύγων συνεπεία αγωγής που αποσκοπεί στη λύση ή την εξασθένιση του συζυγικού δεσμού,

ΕΠΙΘΥΜΩΝΤΑΣ να εξασφαλίσουν την απλούστευση των διατυπώσεων, στις οποίες υπόκειται η αναγνώριση και η εκτέλεση των εν λόγω δικαστικών αποφάσεων στον ευρωπαϊκό χώρο,

ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΣ ΥΠΟΨΗ τις αρχές στις οποίες βασίζεται η σύμβαση για τη διεθνή δικαιοδοσία και εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις που υπογράφηκε στις Βρυξέλλες στις 27 Σεπτεμβρίου 1968,

ΕΚΤΙΜΩΝΤΑΣ ότι, δυνάμει του άρθρου Κ.3 παράγραφος 2 στοιχείο γ) της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, οι συμβάσεις που καταρτίζονται βάσει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης μπορούν να προβλέπουν ότι το δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων είναι αρμόδιο να ερμηνεύει τις διατάξεις τους, σύμφωνα με τις λεπτομερείς διατάξεις που καθορίζονται ενδεχομένως στις συμβάσεις αυτές,

ΣΥΜΦΩΝΗΣΑΝ ΤΙΣ ΑΚΟΛΟΥΘΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ:

ΤΙΤΛΟΣ Ι

ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Άρθρο 1

1. Η παρούσα σύμβαση εφαρμόζεται:
  - α) στις αστικές διαδικασίες που αφορούν το διαζύγιο, το δικαστικό χωρισμό και την ακύρωση του γάμου των συζύγων
  - β) στις αστικές διαδικασίες που αφορούν γονική μέριμνα των τέκνων των συζύγων συνεπεία αγωγής που αφορά τις γαμικές σχέσεις, οι οποίες αναφέρονται στο στοιχείο α).
2. Εξομοιώνονται προς τις ενώπιον δικαστηρίου διαδικασίες οι λοιπές διαδικασίες που αναγνωρίζονται επισήμως σε ένα κράτος μέλος. Ο όρος «δικαστήρια» συμπεριλαμβάνει κάθε αρμόδια επί του θέματος αρχή των κρατών μελών.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΙ

ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ

ΤΜΗΜΑ 1

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 2

Διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός και ακύρωση του γάμου

1. Διεθνή δικαιοδοσία σε θέματα διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού και ακύρωσης του γάμου των συζύγων έχουν τα δικαστήρια του κράτους μέλους:
  - α) στο έδαφος του οποίου βρίσκεται:

- η συνήθης διαμονή των συζύγων ή
  - η τελευταία συνήθης διαμονή των συζύγων στο μέτρο που ένας των συζύγων έχει αυτή τη διαμονή ή
  - η συνήθης διαμονή του εναγομένου ή
  - σε περίπτωση κοινής αιτήσεως, η συνήθης διαμονή του ενός ή του άλλου των συζύγων ή
  - η συνήθης διαμονή του ενάγοντος εάν είχε αυτή τη διαμονή επί τουλάχιστον ένα χρόνο πριν από την αγωγή ή
  - η συνήθης διαμονή του ενάγοντος εάν είχε αυτή τη διαμονή επί τουλάχιστον έξι μήνες πριν από την κατάθεση της αγωγής και είτε είναι υπήκοος του εν λόγω κράτους μέλους, είτε κάτοικος αυτού·
- β) της ιθαγένειας των δύο συζύγων ή της «κατοικίας» των δύο συζύγων που έχει καθιερωθεί σε μακροπρόθεσμη βάση.

2. Κάθε κράτος μέλος διευκρινίζει σε δήλωση, κατά τη διαβίβαση της κοινοποίησης που αναφέρεται στο άρθρο 47 παράγραφος 2, εάν θα εφαρμόζει το κριτήριο της ιθαγένειας ή της «κατοικίας» που μνημονεύεται στην παράγραφο 1.

3. Για τους σκοπούς της παρούσας σύμβασης, η έννοια της «κατοικίας» είναι ίδια με εκείνη των νομικών συστημάτων του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας.

Άρθρο 3

Γονική μέριμνα

1. Τα δικαστήρια κράτους μέλους που ασκούν δικαιοδοσία δυνάμει του άρθρου 2 επί αγωγής διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακύρωσης ενός γάμου έχουν διεθνή δικαιοδοσία επί θεμάτων που αφορούν τη γονική μέριμνα τέκνου των συζύγων, εφόσον αυτό έχει συνήθη διαμονή στο ίδιο αυτό κράτος μέλος.
2. Όταν το τέκνο δεν έχει συνήθη διαμονή στο κράτος μέλος που αναφέρεται στην παράγραφο 1, οι αρχές του εν λόγω κράτους έχουν διεθνή δικαιοδοσία επί του θέματος αυτού, εφόσον το τέκνο έχει συνήθη διαμονή σε ένα από τα κράτη μέλη και
  - α) τουλάχιστον ένας εκ των συζύγων έχει την γονική μέριμνα σε σχέση του τέκνου και
  - β) η διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων έχει γίνει δεκτή από τους συζύγους και συνάδει προς τα μείζονα συμφέροντα του τέκνου.
3. Η διεθνής δικαιοδοσία που απονέμεται στις παραγράφους 1 και 2 παύει:

- α) μόλις καταστεί τελεσίδικη η απόφαση που δέχεται ή απορρίπτει την αγωγή διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακύρωσης του γάμου ή
- β) στις περιπτώσεις όπου κατά την ημερομηνία που αναφέρεται στο στοιχείο α) εκκρεμεί δίκη σχετική με τη γονική μέριμνα, μόλις καταστεί τελεσίδικη η απόφαση επί της εν λόγω δίκης ή
- γ) στις περιπτώσεις που αναφέρονται στα στοιχεία α) και β) μόλις περατωθεί η δίκη για άλλο λόγο.

Άρθρο 4

Απαγωγή παιδιών

Τα αρμόδια, κατά την έννοια του άρθρου 3 δικαστήρια, ασκούν τη διεθνή δικαιοδοσία τους σύμφωνα με τη σύμβαση της Χάγης, της 25ης Οκτωβρίου 1980, περί των αστικών θεμάτων σχετικά με τη διεθνή απαγωγή παιδιών και ιδίως τα άρθρα 3 και 16 της σύμβασης αυτής.

Άρθρο 5

Ανταγωγή

Το δικαστήριο ενόπιον του οποίου εκκρεμεί η κύρια αγωγή βάσει των προηγούμενων άρθρων είναι αρμόδιο και για την ανταγωγή στο μέτρο που αυτή εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας σύμβασης.

Άρθρο 6

Μετατροπή του δικαστικού χωρισμού σε διαζύγιο

Με την επιφύλαξη του άρθρου 2, το δικαστήριο του κράτους μέλους το οποίο εξέδωσε απόφαση επί του δικαστικού χωρισμού είναι εξίσου αρμόδιο για να μετατρέψει την απόφαση αυτή σε διαζύγιο, εφόσον το προβλέπει το δίκαιο του οικείου κράτους μέλους.

Άρθρο 7

Αποκλειστικός χαρακτήρας των δικαιοδοτικών βάσεων των άρθρων 3 έως 6

Σύζυγος που:

- α) έχει τη συνήθη διαμονή του στο έδαφος κράτους μέλους ή
- β) έχει την ιθαγένεια κράτους μέλους ή γ) έχει την «κατοικία» του στο έδαφος κράτους μέλους κατά την έννοια του άρθρου 2 παράγραφος 2,

μπορεί να εναχθεί σε άλλο κράτος μέλος μόνον δυνάμει των άρθρων 2 έως 6.

Άρθρο 8

Επικουρικές δικαιοδοτικές βάσεις

1. Εφόσον ουδέν δικαστήριο ενός κράτους μέλους έχει συνήθη διεθνή δικαιοδοσία δυνάμει των άρθρων 2 έως 6, η διεθνής δικαιοδοσία ρυθμίζεται, σε κάθε κράτος μέλος, από το δίκαιο του κράτους αυτού.

2. Κάθε υπήκοος κράτους μέλους που έχει διαμονή στο έδαφος κράτους μέλους μπορεί να επικαλεσθεί, όπως οι ημεδαποί, τους κανόνες δικαιοδοσίας που ισχύουν στο εν λόγω κράτος κατά εναγομένου που δεν έχει συνήθη διαμονή στο έδαφος άλλου κράτους μέλους ούτε έχει, σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 2 την ιθαγένεια κράτους μέλους ή την «κατοικία» του σε κράτος μέλος.

ΤΜΗΜΑ 2

ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΚΤΟΥ

Άρθρο 9

Έρευνα της διεθνούς δικαιοδοσίας

Δικαστήριο κράτους μέλους διαπιστώνει αυτεπάγγελτα την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του, εφόσον καλείται να κρίνει κατά κύριο λόγο διαφορά για την οποία η δικαιοδοσία του δεν στηρίζεται στους όρους της παρούσας σύμβασης και για την οποία δικαστήριο άλλου κράτους μέλους έχει διεθνή δικαιοδοσία σύμφωνα με τη σύμβαση αυτή.

Άρθρο 10

Έρευνα του παραδεκτού

1. Όταν ο εναγόμενος δεν παρίσταται, η αρμόδια αρχή οφείλει να αναστείλει τη διαδικασία μέχρις ότου εξακριβωθεί ότι ο εναγόμενος αυτός ήταν σε θέση να παραλάβει το εισαγωγικό έγγραφο της δίκης ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο εντός της αναγκαίας για την άμυνά του προθεσμίας ή ότι καταβλήθηκε κάθε επιμέλεια για το σκοπό αυτό.

2. Οι διατάξεις του άρθρου 19 της σύμβασης, της 26ης Μαΐου 1997, για την επίδοση και την κοινοποίηση στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις εφαρμόζονται, αντί των διατάξεων της παραγράφου 1, εάν το εισαγωγικό έγγραφο της δίκης έπρεπε να διαβιβασθεί στην αλλοδαπή σύμφωνα με τη σύμβαση αυτή.

ΤΜΗΜΑ 3

ΕΚΚΡΕΜΟΔΙΚΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΑΓΩΓΕΣ

Άρθρο 11

1. Αν έχουν ασκηθεί αγωγές με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία μεταξύ των ιδίων διαδίκων ενώπιον δικαστηρίων διαφόρων κρατών μελών, κάθε δικαστήριο εκτός εκείνου που έχει πρώτο επιληφθεί, αναστέλλει αυτεπάγγελτα τη διαδικασία του μέχρι να διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο.

2. Αν έχουν ασκηθεί αγωγές διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού και ακύρωσης του γάμου των συζύγων, οι οποίες δεν έχουν το ίδιο αντικείμενο, μεταξύ των ιδίων διαδίκων ενώπιον δικαστηρίων διαφόρων κρατών μελών, το δικαστήριο το οποίο επιλαμβάνεται μεταγενέστερα αναστέλλει αυτεπάγγελτα τη διαδικασία έως ότου διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που έχει πρώτο επιληφθεί.

3. Όταν διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου, κάθε άλλο επιληφθέν δικαστήριο οφείλει να διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του υπέρ αυτού του δικαστηρίου.

Στην περίπτωση αυτή, ο διάδικος που άσκησε τη σχετική αγωγή ενώπιον του δικαστηρίου που επιλαμβάνεται μεταγενέστερα μπορεί να ασκήσει την αγωγή ενώπιον του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο.

ΤΜΗΜΑ 4

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

Άρθρο 12

Σε επείγουσες περιπτώσεις οι διατάξεις της σύμβασης δεν εμποδίζουν τα αρμόδια δικαστήρια κράτους μέλους να λαμβάνουν ασφαλιστικά μέτρα σχετικά με πρόσωπα ή αγαθά που ευρίσκονται στο κράτος αυτό, τα οποία προβλέπονται από το δίκαιο αυτού του κράτους μέλους έστω και αν το δικαστήριο άλλου κράτους μέλους έχει, σύμφωνα με την παρούσα σύμβαση, διεθνή δικαιοδοσία για την ουσία της υποθέσεως.

ΤΙΤΛΟΣ III

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗ

Άρθρο 13

Έννοια του όρου «απόφαση»

1. Ως «απόφαση» κατά την έννοια του παρόντος τίτλου νοείται κάθε απόφαση διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακύρωσης γάμου εκδιδόμενη από δικαστήριο κράτους

μέλους, καθώς και κάθε απόφαση που αφορά τη γονική μέριμνα των συζύγων και λαμβάνεται επ' ευκαιρία των ανωτέρω διαδικασιών γαμικών διαφορών, οποιαδήποτε και εάν είναι η ονομασία της, όπως διαταγή, διάταξη ή απόφαση.

2. Οι διατάξεις του παρόντος τίτλου εφαρμόζονται επίσης για τον καθορισμό του ποσού των εξόδων και δαπανών σε δίκες που διεξάγονται βάσει της παρούσας σύμβασης και για την εκτέλεση διαταγών ή εντολών πληρωμής των εν λόγω εξόδων και δαπανών.

3. Για τους σκοπούς της εφαρμογής της παρούσας σύμβασης, τα δημόσια έγγραφα που έχουν εκδοθεί και είναι εκτελεστά σε κράτος μέλος καθώς και οι συμβιβασμοί που καταρτίζονται ενώπιον δικαστηρίου κατά τη διάρκεια δίκης και είναι εκτελεστοί στο κράτος μέλος όπου συνήφθησαν, αναγνωρίζονται και καθίστανται εκτελεστοί(-ά) υπό τους ίδιους όρους όπως και οι αποφάσεις που αναφέρονται στην πρώτη παράγραφο.

ΤΜΗΜΑ 1

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Άρθρο 14

Αναγνώριση αποφάσεων

1. Οι αποφάσεις που εκδίδονται σε ένα κράτος μέλος αναγνωρίζονται στα υπόλοιπα κράτη μέλη χωρίς να απαιτείται κάποια ιδιαίτερη διαδικασία.

2. Ειδικότερα, και με την επιφύλαξη της παραγράφου 3, οποιοδήποτε κράτος μέλος μπορεί να επιφέρει τροποποιήσεις χωρίς ειδική διαδικασία στα ληξιαρχικά βιβλία του, βάσει αποφάσεως διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακύρωσης γάμου που εκδίδεται σε άλλο κράτος μέλος και δεν επιδέχεται περαιτέρω ένδικα μέσα κατά το δικαιο του εν λόγω κράτους μέλους.

3. Οποιοσδήποτε ενδιαφερόμενος μπορεί, σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπουν τα τμήματα 2 και 3 του παρόντος τίτλου, να ζητήσει την έκδοση απόφασης για την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της απόφασης.

4. Εάν η επίκληση της αναγνώρισεως γίνεται παρεμπιπτόντως ενώπιον δικαστηρίου κράτους μέλους, το δικαστήριο αυτό έχει διεθνή δικαιοδοσία να κρίνει σχετικά.

Άρθρο 15

Λόγοι μη αναγνώρισης

1. Αποφάσεις που αφορούν διαζύγιο, δικαστικό χωρισμό ή ακύρωση γάμου δεν αναγνωρίζονται:

α) αν η αναγνώριση, αντίκειται προδήλως στη δημόσια τάξη του κράτους μέλους αναγνώρισεως·

β) αν το εισαγωγικό έγγραφο της δίκης ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο δεν έχει επιδοθεί ή κοινοποιηθεί στον ερημοδικήσαντα εναγόμενο κανονικά και έγγραφα ώστε να μπορεί να αμυνθεί εκτός εάν βεβαιωθεί ότι ο εναγόμενος έχει δεχθεί την απόφαση κατά τρόπο μη επιδεχόμενο αμφισβήτηση·

γ) αν η απόφαση είναι ασυμβίβαστη με απόφαση που έχει εκδοθεί μεταξύ των ίδιων διαδίκων στο κράτος μέλος αναγνώρισεως·

δ) αν η απόφαση είναι ασυμβίβαστη με απόφαση που εκδόθηκε προγενέστερα μεταξύ των ίδιων διαδίκων σε άλλο κράτος μέλος ή σε τρίτο κράτος, εφόσον η προγενέστερη απόφαση συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την αναγνώρισή της στο κράτος αναγνώρισεως.

2. Απόφαση σχετική με τη γονική μέριμνα των συζύγων που έχει εκδοθεί στα πλαίσια δίκης περί γαμικών διαφορών, όπως αναφέρεται στο άρθρο 13, δεν αναγνωρίζεται:

α) αν η αναγνώριση αντίκειται προδήλως στη δημόσια τάξη του κράτους μέλους αναγνώρισεως, λαμβάνοντας υπόψη τα συμφέροντα του τέκνου·

β) αν εκδόθηκε, εκτός περιπτώσεων κατεπείγοντος, χωρίς να δοθεί στο τέκνο η ευκαιρία να ακουσθεί, κατά παράβαση θεμελιωδών δικονομικών αρχών του κράτους μέλους αναγνώρισεως·

γ) αν το εισαγωγικό της δίκης ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο δεν έχει επιδοθεί ή κοινοποιηθεί στον ερημοδικήσαντα διάδικο κανονικά και έγκαιρα ώστε να μπορεί να αμυνθεί, εκτός αν βεβαιωθεί ότι ο διάδικος αυτός έχει δεχθεί την απόφαση κατά τρόπο μη επιδεχόμενο αμφισβήτηση·

δ) κατόπιν αιτήματος προσώπου που ισχυρίζεται ότι η απόφαση παραβιάζει τη γονική μέριμνά του, εάν η απόφαση εκδόθηκε χωρίς να δοθεί στο πρόσωπο αυτό η ευκαιρία να ακουσθεί·

ε) αν η απόφαση είναι ασυμβίβαστη με μεταγενέστερη απόφαση σχετική με τη γονική μέριμνα που εκδόθηκε στο κράτος μέλος αναγνώρισεως ή

στ) αν η απόφαση είναι ασυμβίβαστη με μεταγενέστερη απόφαση σχετική με τη γονική μέριμνα που εκδόθηκε σε άλλο κράτος μέλος ή στο τρίτο κράτος συνήθους διαμονής του τέκνου, εφόσον η μεταγενέστερη απόφα-

ση συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την αναγνώρισή της στο κράτος αναγνώρισεως.

Άρθρο 16

Μη αναγνώριση και πραγματικές διαπιστώσεις

1. Απόφαση δεν αναγνωρίζεται επίσης στις περιπτώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 43.
2. Κατά την έρευνα της διεθνούς δικαιοδοσίας η οποία αναφέρεται στην παράγραφο 1, το δικαστήριο αναγνωρίσεως δεσμεύεται από τις πραγματικές διαπιστώσεις στις οποίες το δικαστήριο του κράτους προελεύσεως θεμελίωσε τη διεθνή δικαιοδοσία του.
3. Με την επιφύλαξη των διατάξεων της παραγράφου 1, δεν ερευνάται η δικαιοδοσία του δικαστηρίου του κράτους μέλους προελεύσεως. Το κριτήριο της δημόσιας τάξης που προβλέπεται στο άρθρο 15 παράγραφος 1 στοιχείο α) και παράγραφος 2 στοιχείο α) δεν εφαρμόζεται στους κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας των άρθρων 2 έως 8.

Άρθρο 17

Διαφορές του εφαρμοστέου δικαίου

Αποφάσεις που αφορούν διαζύγιο, δικαστικό χωρισμό ή ακύρωση γάμου δεν μπορούν να μην αναγνωρίζονται επειδή η νομοθεσία του κράτους μέλους όπου ζητείται η αναγνώριση δεν επιτρέπει διαζύγιο, δικαστικό χωρισμό ή ακύρωση γάμου βάσει των ίδιων γεγονότων.

Άρθρο 18

Μη αναθεώρηση επί της ουσίας

Αποκλείεται η επί της ουσίας αναθεώρηση αποφάσεως.

Άρθρο 19

Αναστολή διαδικασίας

1. Το δικαστήριο κράτους μέλους, όπου ζητείται αναγνώριση αποφάσεως που εκδόθηκε σε άλλο κράτος μέλος, μπορεί να αναστείλει την διαδικασία, αν η απόφαση αυτή έχει προσβληθεί με τακτικό ένδικο μέσο.
2. Το δικαστήριο κράτους μέλους όπου ζητείται η αναγνώριση αποφάσεως που εκδόθηκε στην Ιρλανδία ή το Ηνωμένο Βασίλειο και η εκτέλεση της οποίας έχει ανασταλεί στο κράτος προελεύσεως λόγω ασκήσεως ενδίκων μέσων, μπορεί να αναστείλει την διαδικασία.

ΤΜΗΜΑ 2

ΕΚΤΕΛΕΣΗ

Άρθρο 20

Εκτελεστές αποφάσεις

1. Απόφαση που εκδόθηκε σε κράτος μέλος για την άσκηση της γονικής μέριμνας επί κοινού τέκνου των διαδίκων και είναι εκτελεστή σε αυτό το κράτος μέλος εκτελείται σε άλλο κράτος μέλος, αφού κηρυχθεί εκεί εκτελεστή, με αίτηση κάθε ενδιαφερόμενου.
2. Πάντως, στο Ηνωμένο Βασίλειο, μια τέτοια απόφαση εκτελείται στην Αγγλία και Ουαλία, τη Σκωτία ή τη Βόρεια Ιρλανδία, αφού προηγουμένως, με αίτηση οποιουδήποτε ενδιαφερομένου, η απόφαση αυτή εγγραφεί προς εκτέλεση στο αντίστοιχο τμήμα του Ηνωμένου Βασιλείου.

Άρθρο 21

Αρμοδιότητα των τοπικών δικαστηρίων

1. Η αίτηση υποβάλλεται:
  - στο Βέλγιο στο «Tribunal de première instance» ή στο «Rechtbank van eerste aanleg» ή στο «erstinstanzliche Gericht»,
  - στη Δανία, στο «byret (fogedret)»,
  - στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας στο «Familiengericht»,
  - στην Ελλάδα, στο Μονομελές Πρωτοδικείο,
  - στην Ισπανία, στο «Juzgado de Primera Instancia»,
  - στη Γαλλία, στον πρόεδρο του «Tribunal de grande instance»,
  - στην Ιρλανδία, στο «High Court»,
  - στην Ιταλία, στο «Corte d'appello»,
  - στο Λουξεμβούργο, στον πρόεδρο του «Tribunal d'arrondissement»,
  - στις Κάτω Χώρες, στον πρόεδρο του «arrondissementrechtbank»,
  - στην Αυστρία, στο «Bezirksgericht»,
  - στην Πορτογαλία, στο «tribunal de Comarca» ή στο «tribunal de familia»,
  - στην Φινλανδία, στο «käräjäoikeus/tingsrätt»,
  - στην Σουηδία, στο «Svea hovrätt»,
  - στο Ηνωμένο Βασίλειο:
    - α) στην Αγγλία και την Ουαλία, στο «High Court of Justice»,
    - β) στη Σκωτία, στο «Court of Session»,
    - γ) στη Βόρεια Ιρλανδία, στο «High Court of Justice».

2. α) Το κατά τόπον αρμόδιο δικαστήριο σε σχέση με μια αίτηση εκτέλεσης καθορίζεται από τον τόπο της συνήθους διαμονής του προσώπου, κατά του οποίου ζητείται η εκτέλεση ή από τον τόπο της συνήθους διαμονής του τέκνου, με το οποίο συνδέεται η αίτηση.
- β) Εάν ουδείς από τους τόπους που αναφέρονται στο στοιχείο α) δεν μπορεί να βρεθεί στο κράτος μέλος όπου ζητείται η εκτέλεση, το κατά τόπον αρμόδιο δικαστήριο καθορίζεται από τον τόπο εκτέλεσης.
3. Σε σχέση με τις διαδικασίες του άρθρου 14 παράγραφος 3, το κατά τόπον αρμόδιο δικαστήριο καθορίζεται από το εσωτερικό δίκαιο του κράτους μέλους, στο οποίο κινείται η διαδικασία αναγνώρισης ή μη αναγνώρισης.

Άρθρο 22

Διαδικασία εκτέλεσης

1. Η αίτηση υποβάλλεται κατά το δίκαιο του κράτους μέλους εκτελέσεως.
2. Ο αιτών οφείλει να προβεί σε εκλογή κατοικίας στην περιφέρεια του δικαστηρίου στο οποίο απευθύνεται. Αν πάντως το δίκαιο του κράτους μέλους εκτελέσεως δεν προβλέπει την εκλογή κατοικίας, ο αιτών διορίζει αντίκλητο.
3. Στην αίτηση επισυνάπτονται τα έγγραφα που αναφέρονται στα αρθρά 33 και 34.

Άρθρο 23

Απόφαση του δικαστηρίου

1. Το δικαστήριο στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση αποφασίζει αμελλητί. Ο διάδικος, κατά του οποίου ζητείται η εκτέλεση, δεν έχει στο στάδιο αυτό της διαδικασίας δικαίωμα υποβολής παρατηρήσεων.
2. Η αίτηση μπορεί να απορριφθεί μόνο για έναν από τους λόγους που προβλέπονται στο άρθρο 15 και 16.
3. Αποκλείεται η επί της ουσίας αναθεώρηση αποφάσεως.

Άρθρο 24

Επίδοση ή κοινοποίηση της απόφασης

Η απόφαση επί της αιτήσεως επιδίδεται ή κοινοποιείται αμελλητί στον αιτούντα, επιμελεία του γραμματέα του δικαστηρίου, όπως προβλέπει το δίκαιο του κράτους μέλους εκτελέσεως.

Άρθρο 25

Προσφυγή κατά της αποφάσεως εκτελέσεως

1. Αν η εκτέλεση επιτραπεί, το πρόσωπο κατά του οποίου ζητείται η εκτέλεση μπορεί να προσφύγει κατά της αποφάσεως μέσα σε ένα μήνα από την επίδοση ή κοινοποίησή της.
2. Αν το πρόσωπο αυτό έχει την συνήθη διαμονή του σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο στο οποίο εκδόθηκε η απόφαση που επιτρέπει την εκτέλεση, η προθεσμία είναι δύο μήνες από την ημέρα που του έγινε η επίδοση ή κοινοποίηση προσωπικά ή στην κατοικία του. Η προθεσμία αυτή δεν παρεκτείνεται λόγω αποστάσεως.

Άρθρο 26

Δικαστήριο προσφυγής και ένδικα μέσα

1. Η προσφυγή κατά της αποφάσεως που επιτρέπει την εκτέλεση ασκείται, κατά τη διαδικασία της αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας:
  - στο Βέλγιο, στο «Tribunal de première instance» ή στο «Rechtbank van eerste aanleg» ή στο «erstinstanzliche Gericht»,
  - στη Δανία, στο «landsret»,
  - στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, στο «Oberlandesgericht»,
  - στην Ελλάδα, στο Εφετείο,
  - στην Ισπανία, στο «Audiencia Provincial»,
  - στη Γαλλία, στο «Cour d'appel»,
  - στην Ιρλανδία, στο «High Court»,
  - στην Ιταλία, στο «Corte d'appello»,
  - στο Λουξεμβούργο, στο «Cour d'appel»,
  - στις Κάτω Χώρες, στο «arrondissementsrechtbank»,
  - στην Αυστρία, στο «Bezirksgericht»,
  - στην Πορτογαλία, στο «Tribunal da Relação»,
  - στη Φινλανδία, στο «hovioikeus/hovrätt»,
  - στη Σουηδία, στο «Svea hovrätt»,
  - στο Ηνωμένο Βασίλειο:
    - α) στην Αγγλία και την Ουαλία, στο «High Court of Justice»·
    - β) στη Σκωτία, στο «Court of Session»·
    - γ) στη Βόρεια Ιρλανδία, στο «High Court of Justice».

2. Κατά της απόφασης επί της προσφυγής μπορεί να ασκηθούν μόνο:

- στο Βέλγιο, την Ελλάδα, την Ισπανία, τη Γαλλία, την Ιταλία, το Λουξεμβούργο και τις Κάτω Χώρες αναίρεση,
- στη Δανία, έφεση στο «Højesteret» με άδεια του «Praesbevillings-hævnet»,
- στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, «Rechtsbeschwerde»,
- στην Ιρλανδία, προσφυγή επί νομικού ζητήματος στο «Supreme Court»,
- στην Αυστρία, «Revisionsrekurs»,
- στην Πορτογαλία, «recurso restrito à matéria de direito»,
- στη Φινλανδία, προσφυγή στο «korkein oikeus/högsta domstolen»,
- στη Σουηδία, προσφυγή στο «Högsta domstolen»,
- στο Ηνωμένο Βασίλειο, μία μόνον περαιτέρω προσφυγή επί νομικού ζητήματος.

- στην Ιρλανδία, στο «High Court»,
- στη Ιταλία, στο «Corte d'appello»,
- στο Λουξεμβούργο, στο «Cour d'appel»,
- στην Αυστρία, στο «Bezirksgericht»,
- στις Κάτω Χώρες, στο «gerechtshof»,
- στην Πορτογαλία, στο «Tribunal da Relação»,
- στη Φινλανδία, στο «hoviokius/hovrätten»,
- στη Σουηδία, στο «Svea hovrätt»,
- στο Ηνωμένο Βασίλειο:
  - α) στην Αγγλία και στην Ουαλία, στο «High Court of Justice»,
  - β) στη Σκωτία, στο «Court of Session»,
  - γ) στη Βόρεια Ιρλανδία, στο «High Court of Justice».

2. Το πρόσωπο κατά του οποίου ζητείται η εκτέλεση καλείται να παραστεί ενώπιον του δικαστηρίου που εκδικάζει την προσφυγή. Σε περίπτωση ερημοδικίας του, εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 10.

Άρθρο 27

Αναστολή της διαδικασίας

1. Το δικαστήριο στο οποίο ασκείται η προσφυγή μπορεί, με αίτηση του προσφεύγοντος, να αναστείλει τη διαδικασία, αν κατά της αλλοδαπής απόφασης έχει ασκηθεί στο κράτος μέλος προελεύσεως τακτικό ένδικο μέσο ή αν η προσθεμία για την άσκησή του δεν έχει ακόμη εκπνεύσει· στην τελευταία περίπτωση, το δικαστήριο μπορεί να τάξει προθεσμία για την άσκηση του ένδικου αυτού μέσου.

2. Αν η απόφαση έχει εκδοθεί στην Ιρλανδία ή το Ηνωμένο Βασίλειο κάθε ένδικο μέσο ή προσφυγή που προβλέπεται στο κράτος μέλος προελεύσεως θεωρείται, για την εφαρμογή της πρώτης παραγράφου, ως τακτικό ένδικο μέσο.

Άρθρο 28

Δικαστήριο προσφυγής κατά απόφασης που απορρίπτει την εκτέλεση

1. Αν η αίτηση εκτελέσεως απορριφθεί, ο αιτών μπορεί να προσφύγει:

- στο Βέλγιο, στο «Cour d'appel» ή στο «hof van beroep»,
- στη Δανία, στο «landsret»,
- στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, στο «Oberlandesgericht»,
- στην Ελλάδα, στο Εφετείο,
- στην Ισπανία, στο «Audiencia Provincial»,
- στη Γαλλία, στο «Cour d'appel»,

Άρθρο 29

Ένδικα μέσα κατά απόφασης επί της προσφυγής

Η απόφαση επί της προσφυγής που προβλέπεται στο άρθρο 28 μπορεί να προσβληθεί μόνον:

- στο Βέλγιο, την Ελλάδα, την Ισπανία, τη Γαλλία, την Ιταλία, το Λουξεμβούργο και τις Κάτω Χώρες με αναίρεση,
- στη Δανία, με προσφυγή ενώπιον του «Højesteret» με άδεια του «Procesdevillingsnaevnet»,
- στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, «Rechtsbeschwerde»,
- στην Ιρλανδία, με προσφυγή επί νομικού ζητήματος στο «Supreme Court»,
- στην Αυστρία, με «Revisionsrekurs»,
- στην Πορτογαλία, με «Recurso restrito à matéria de direito»,
- στη Φινλανδία, με προσφυγή στο «korkein oikeus/högsta domstolen»,
- στη Σουηδία, με προσφυγή στο «Högsta domstolen»,
- στο Ηνωμένο Βασίλειο, με μία μόνον περαιτέρω προσφυγή επί νομικού ζητήματος.

Άρθρο 30

Μερική εκτέλεση

1. Αν η αλλοδαπή απόφαση έκρινε επί πολλών αξιώσεων και δεν μπορεί να κηρυχθεί εκτελεστή στο σύνολό

της, το δικαστήριο την κηρύσσει εκτελεστή ως προς μία ή περισσότερες από τις αξιώσεις.

2. Ο αιτών μπορεί να ζητήσει μερική εκτέλεση της απόφασης.

Άρθρο 31

Δικαστική αρωγή

1. Ο αιτών στον οποίο έχει παρασχεθεί ολική ή μερική δωρεάν δικαστική αρωγή ή απαλλαγή από έξοδα και δαπάνες στο κράτος μέλος προελεύσεως, απολαύει, στο πλαίσιο της διαδικασίας των άρθρων 21 έως 24, της ευμενέστερης μεταχείρισης που προβλέπει το δίκαιο του κράτους μέλους εκτελέσεως σε σχέση με τη δωρεάν δικαστική αρωγή ή την απαλλαγή από έξοδα και δαπάνες.

2. Προκειμένου για αίτηση εκτελέσεως αποφάσεως που έχει εκδοθεί στη Δανία από διοικητική αρχή ο αιτών μπορεί να επικαλεσθεί, στο κράτος εκτελέσεως, το ευεργέτημα των διατάξεων της πρώτης παραγράφου, αν προσκομίσει έγγραφο του δανικού Υπουργείου Δικαιοσύνης που να πιστοποιεί ότι συγκεντρώνει τις οικονομικές προϋποθέσεις για την ολική ή μερική παροχή της δωρεάν δικαστικής αρωγής ή απαλλαγής από έξοδα και δαπάνες.

Άρθρο 32

Εγγυοδοσία ή κατάθεση χρηματικού ποσού

Σε διάδικο που ζητεί σε κράτος μέλος την εκτέλεση αποφάσεως η οποία έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος, καμία εγγύηση ή κατάθεση χρηματικού ποσού, ανεξάρτητα από την ονομασία της, δεν μπορεί να επιβληθεί με την αιτιολογία ότι είναι αλλοδαπός ή ότι δεν κατοικεί ή δεν διαμένει συνήθως στο κράτος εκτελέσεως.

ΤΜΗΜΑ 3

ΚΟΙΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 33

Έγγραφα

1. Ο διάδικος που επικαλείται ή αμφισβητεί την αναγνώριση ή ζητεί την εκτέλεση αποφάσεως οφείλει να προσκομίσει:

α) αντίγραφο της αποφάσεως, το οποίο να συγκεντρώνει τις αναγκαίες προϋποθέσεις γνησιότητας,

β) αν συντρέχει περίπτωση, έγγραφο που να αποδεικνύει ότι ο αιτών απολαμβάνει δωρεάν δικαστικής αρωγής στο κράτος προελεύσεως.

2. Επιπλέον, εφόσον πρόκειται για απόφαση ερήμην ο διάδικος που επικαλείται την αναγνώριση ή ζητεί την εκτέλεση οφείλει να προσκομίσει:

α) το πρωτότυπο ή κρυφωμένο αντίγραφο του εγγράφου που να αποδεικνύει ότι το εισαγωγικό έγγραφο της δίκης ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο έχει επιδοθεί ή κοινοποιηθεί στον ερημοδικήσαντα διάδικο ή

β) οποιοδήποτε έγγραφο στο οποίο να δηλώνεται ότι ο εναγόμενος έχει αποδεχθεί την απόφαση κατά τρόπο μη επιδεχόμενο αμφισβήτηση.

3. Το πρόσωπο που ζητεί την ενημέρωση των ληξιπαιρών βιβλίων, ενός κράτους μέλους όπως αναφέρεται στο άρθρο 14 παράγραφος 2, προσκομίζει επίσης έγγραφο που μαρτυρεί ότι η απόφαση δεν υπόκειται πλέον σε ένδικα μέσα κατά το δίκαιο του κράτους μέλους όπου εκδόθηκε.

Άρθρο 34

Άλλα έγγραφα

Ο διάδικος που ζητεί την εκτέλεση οφείλει επίσης να προσκομίσει κάθε έγγραφο κατάλληλο να αποδείξει ότι, κατά το δίκαιο του κράτους προελεύσεως, η απόφαση είναι εκτελεστή και έχει επιδοθεί.

Άρθρο 35

Απουσία εγγράφων

1. Αν δεν προσάγονται τα έγγραφα που μνημονεύονται στο άρθρο 33 παράγραφος 1 στοιχείο β) και στο άρθρο 32 παράγραφος 2, το δικαστήριο μπορεί είτε να ορίσει προθεσμία προσαγωγής τους είτε να δεχθεί ισοδύναμα έγγραφα είτε, εφόσον κρίνει ότι έχει επαρκώς ενημερωθεί, να απαλλάξει τον αιτούντα από το βάρος αυτό.

2. Το δικαστήριο μπορεί να ζητήσει την προσαγωγή μεταφράσεως των εγγράφων η μετάφραση επικυρώνεται από πρόσωπο που, σε ένα από τα συμβαλλόμενα μέρη, έχει την αυτή εξουσία.

Άρθρο 36

Επικύρωση ή άλλη ανάλογη διατύπωση

Καμιά επικύρωση ή άλλη ανάλογη διατύπωση δεν απαιτείται για τα έγγραφα που μνημονεύονται στα άρθρα 33, 34 και 35 παράγραφος 2, καθώς και, εφόσον συντρέχει περίπτωση, για το διορισμό αντικλήτου.

ΤΙΤΛΟΣ IV

ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 37

1. Οι διατάξεις της παρούσας σύμβασης εφαρμόζονται μόνο στις αγωγές που ασκούνται, στα δημόσια έγγραφα που εκδίδονται και στους δικαστικούς συμβιβασμούς που καταρτίζονται ενώπιον δικαστηρίου κατά τη διάρκεια δίκες, μετά την έναρξη ισχύος της σύμβασης στο κράτος μέλος προέλευσης, όταν δε ζητείται η αναγνώριση ή η εκτέλεση αποφάσεως ή δημοσίου εγγράφου, στο κράτος αναγνώρισεως ή εκτελέσεως.

2. Αποφάσεις, πάντως, που εκδίδονται μετά την έναρξη ισχύος της παρούσας σύμβασης στις σχέσεις μεταξύ του κράτους προελεύσεως και του κράτους αναγνώρισεως ή εκτελέσεως κατόπιν αγωγής που έχει ασκηθεί πριν από την ημερομηνία αυτή, αναγνωρίζονται και εκτελούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του τίτλου III της παρούσας σύμβασης αν οι εφαρμοσθέντες κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας είναι σύμφωνοι ή με τις διατάξεις του τίτλου II ή με τις διατάξεις σύμβασης η οποία, κατά την ημερομηνία ασκήσεως της αγωγής, ίσχυε μεταξύ του κράτους προελεύσεως και του κράτους αναγνώρισεως ή εκτελέσεως.

ΤΙΤΛΟΣ V

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 38

Σχέση με άλλες συμβάσεις

1. Με επιφύλαξη των άρθρων 37 και 40 και της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου, η σύμβαση αντικαθιστά, μεταξύ των κρατών μελών που είναι συμβαλλόμενα μέρη της, τις κατά την έναρξη ισχύος της υφιστάμενες συμβάσεις, συναφθείσες μεταξύ δύο ή περισσότερων κρατών μελών και αφορώσες θέματα τα οποία διέπονται από τη σύμβαση.

2. α) Κατά την κοινοποίηση που αναφέρεται στο άρθρο 47, η Σουηδία, η Δανία και η Φινλανδία έχουν τη δυνατότητα να δηλώσουν ότι ισχύει, εν όλω ή εν μέρει, στις μεταξύ των σχέσεις, η σύμβαση της 6ης Φεβρουαρίου 1931 μεταξύ Δανίας, Φινλανδίας, Ισλανδίας, Νορβηγίας και Σουηδίας, η οποία περιέχει διατάξεις ιδιωτικού διεθνούς δικαίου σχετικά με το γάμο, την υιοθεσία και την επιμέλεια, καθώς και το τελικό πρωτόκολλο αυτής, αντί και στη θέση των κανόνων της παρούσας σύμβασης. Η δήλωση αυτή μπορεί να ανακληθεί ανά πάσα στιγμή εν όλω ή εν μέρει.

β) Η αρχή της μη εισαγωγής διακρίσεων λόγω ιθαγενείας μεταξύ των πολιτών της Ένωσης θα τηρείται και

θα υπάγεται στον έλεγχο του Δικαστηρίου, σύμφωνα με τις λεπτομέρειες που καθορίζονται στο πρωτόκολλο σχετικά με την ερμηνεία της παρούσας σύμβασης από το Δικαστήριο.

γ) Τα κριτήρια αρμοδιότητας σε κάθε συμφωνία που θα συναφθεί μεταξύ των αναφερόμενων στο στοιχείο α) κρατών μελών, και θα αφορά θέματα ρυθμιζόμενα στην παρούσα σύμβαση, πρέπει να ευθυγραμμίζονται με τα προβλεπόμενα στην παρούσα σύμβαση.

δ) Οι αποφάσεις που εκδίδονται σε ένα από τα σκανδιναβικά κράτη που έχει προβεί στη δήλωση του στοιχείου α), στα πλαίσια δωσιδικίας που αντιστοιχεί σε μία από τις προβλεπόμενες στον τίτλο II της παρούσας σύμβασης, αναγνωρίζονται και εκτελούνται στα υπόλοιπα κράτη μέλη σύμφωνα με τους κανόνες που προβλέπονται στον τίτλο III αυτής.

3. Μετά την έναρξη ισχύος της παρούσας σύμβασης, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να συνάπτουν ή να εφαρμόζουν συμφωνίες μεταξύ τους, εκτός εάν είναι για τη συμπλήρωση των διατάξεων της σύμβασης ή για την ευκολότερη εφαρμογή των αρχών τις οποίες περιέχει.

4. Τα κράτη μέλη διαβιβάζουν στον θεματοφύλακα της παρούσας σύμβασης:

α) αντίγραφο των συμφωνιών που αναφέρονται στην παράγραφο 2α) και γ) και 3, καθώς και των ομοιόμορφων νόμων που τις θέτουν σε ισχύ·

β) κάθε καταγγελία ή τροποποίηση των συμφωνιών αυτών ή των ομοιόμορφων αυτών νόμων.

Άρθρο 39

Σχέση με ορισμένες πολυμερείς συμβάσεις

Στις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών που είναι συμβαλλόμενα μέρη της, η παρούσα σύμβαση υπερισχύει των ακόλουθων συμβάσεων, στο βαθμό που αφορούν θέματα διεπόμενα από αυτήν:

— σύμβαση της Χάγης, της 5ης Οκτωβρίου 1961, σχετικά με την αρμοδιότητα των αρχών και το εφαρμοστέο δίκαιο όσον αφορά την προστασία των ανηλίκων,

— σύμβαση του Λουξεμβούργου, της 8ης Σεπτεμβρίου 1967, για την αναγνώριση αποφάσεων που αφορούν το κύρος γάμων,

— σύμβαση της Χάγης, της 1ης Ιουνίου 1970, για την αναγνώριση αποφάσεων διαζυγίου και δικαστικού χωρισμού,

— ευρωπαϊκή σύμβαση, της 20ής Μαΐου 1980, για την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε θέματα επιμέλειας των τέκνων και για την αποκατάσταση της επιμέλειάς τους,

— σύμβαση της Χάγης, της 19ης Οκτωβρίου 1996, σχετικά με την αρμοδιότητα, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία σε θέματα γονικής ευθύνης και μέτρων προστασίας των παιδιών εφόσον το παιδί έχει τη συνήθη διαμονή του σε κράτος μέλος.

Άρθρο 40

Έκταση των αποτελεσμάτων

1. Η συνθήκη και οι συμβάσεις που αναφέρονται στα άρθρα 38 και 39 συνεχίζουν να παράγουν αποτελέσματα στα θέματα στα οποία η παρούσα σύμβαση δεν εφαρμόζεται.

2. Συνεχίζουν να παράγουν αποτελέσματα ως προς τις αποφάσεις που εκδόθηκαν και τα έγγραφα που συντάχθηκαν πριν από την έναρξη ισχύος της παρούσας σύμβασης.

Άρθρο 41

Συμφωνίες μεταξύ κρατών μελών

Με επιφύλαξη των λόγων μη αναγνώρισης που προβλέπονται στον τίτλο III, οι αποφάσεις που εξεδόθησαν κατ' εφαρμογή των συμφωνιών που αναφέρονται στο άρθρο 38 παράγραφος 3 αναγνωρίζονται και εκτελούνται στα κράτη μέλη που δεν είναι συμβαλλόμενα μέρη των συμφωνιών αυτών, υπό τον όρο ότι οι αποφάσεις αυτές έχουν εκδοθεί σύμφωνα με τους κανόνες περί αρμοδιότητας του τίτλου II.

Άρθρο 42

Συνθήκες με την Αγία Έδρα

1. Η παρούσα σύμβαση δεν θίγει τη διεθνή συνθήκη (concordat) μεταξύ της Αγίας Έδρας και της Δημοκρατίας της Πορτογαλίας, η οποία υπογράφηκε στην Πόλη του Βατικανού στις 7 Μαΐου 1940.

2. Κάθε απόφαση σχετικά με την ελαττωματικότητα γάμου η οποία εκδόθηκε κατ' εφαρμογή της συνθήκης που αναφέρεται στην προηγούμενη παράγραφο, αναγνωρίζεται στα κράτη μέλη υπό τους όρους του τίτλου III της παρούσας σύμβασης.

3. Οι διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 εφαρμόζονται επίσης στις ακόλουθες διεθνείς συνθήκες (concordats) με την Αγία Έδρα:

— συνθήκη του Λατερανού (Concordato lateranense) της 11ης Φεβρουαρίου 1929 μεταξύ της Ιταλικής Δημοκρατίας και της Αγίας Έδρας, όπως τροποποιήθηκε από τη συμφωνία με πρόσθετο πρωτόκολλο που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 18 Φεβρουαρίου 1984,

— συμφωνία μεταξύ της Αγίας Έδρας και του ισπανικού κράτους περί νομικών υποθέσεων της 3ης Ιανουαρίου 1979.

4. Τα κράτη μέλη αποστέλλουν στον θεματοφύλακα της παρούσας σύμβασης:

α) αντίγραφο των συνθηκών που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 3,

β) τυχόν καταγγελία ή τροποποίηση των εν λόγω συνθηκών.

Άρθρο 43

Μη αναγνώριση και μη εκτέλεση αποφάσεων που βασίζονται στο άρθρο 8

Η παρούσα σύμβαση δεν εμποδίζει κράτος μέλος να αναλάβει έναντι κράτους μη μέλους, δυνάμει συμβάσεως περί αναγνώρισης και εκτελέσεως αποφάσεων, την υποχρέωση να μην αναγνωρίζει απόφαση που έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος εάν, στις περιπτώσεις του άρθρου 8, η απόφαση δεν υπήρξε δυνατό να θεμελιωθεί, παρά μόνο σε βάση δικαιοδοσίας διαφορετική από αυτές που προβλέπονται στα άρθρα 2 έως 7.

Άρθρο 44

Κράτη μέλη με δύο ή περισσότερα συστήματα δικαίου

Όσον αφορά κράτος μέλος στο οποίο δύο ή περισσότερα συστήματα δικαίου ή σύνολα κανόνων αφορούντα στα θέματα που διέπονται από την παρούσα σύμβαση ισχύουν σε διαφορετικές εδαφικές ενότητες:

α) κάθε αναφορά στη συνήθη διαμονή σε αυτό το κράτος μέλος αφορά τη συνήθη διαμονή σε μια εδαφική ενότητα·

β) κάθε αναφορά στην ιθαγένεια αφορά την εδαφική ενότητα που ορίζεται από το δίκαιο του εν λόγω κράτους·

γ) κάθε αναφορά στην αρχή κράτους μέλους, που έχει επιληφθεί αίτησεως διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακύρωσης γάμου, αναφέρεται στην αρχή της εδαφικής ενότητας που έχει επιληφθεί αυτής της αίτησης·

δ) κάθε αναφορά στους κανόνες του κράτους μέλους στο οποίο ζητείται η αναγνώριση ή η εκτέλεση αφορά τους κανόνες της εδαφικής ενότητας στην οποία γίνεται επίκληση της δικαστικής αρμοδιότητας, της αναγνώρισης ή της εκτέλεσης.

ΤΙΤΛΟΣ VI

ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

Άρθρο 45

Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων είναι αρμόδιο να αποφαινεται επί θεμάτων ερμηνείας της παρούσας σύμβασης σύμφωνα με τις διατάξεις του πρωτοκόλλου που καταρτίστηκε με την πράξη του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 28 Μαΐου 1998.

ΤΙΤΛΟΣ VII

ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 46

Δηλώσεις και επιφυλάξεις

1. Με επιφύλαξη του άρθρου 38 παράγραφος 2 και του άρθρου 42, η παρούσα σύμβαση δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο επιφυλάξεων.
2. Παρά την παράγραφο 1, η παρούσα σύμβαση ενεργεί υπό την επιφύλαξη των δηλώσεων της Ιρλανδίας και της Ιταλίας που προσαρτώνται στη σύμβαση.
3. Το οικείο κράτος μέλος δύναται ανά πάσα στιγμή να ανακαλέσει τη δήλωση εν όλω ή εν μέρει. Η εν λόγω δήλωση παύει να παράγει αποτελέσματα ενενήντα ημέρες μετά την κοινοποίηση της ανάκλησης στο θεματοφύλακα.

Άρθρο 47

Έγκριση και έναρξη ισχύος

1. Η παρούσα σύμβαση υποβάλλεται προς έγκριση στα κράτη μέλη σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς κανόνες τους.
2. Τα κράτη μέλη κοινοποιούν στο θεματοφύλακα της παρούσας σύμβασης την ολοκλήρωση των συνταγματικών διαδικασιών έγκρισης της παρούσας σύμβασης.
3. Η παρούσα σύμβαση και τυχόν τροποποίησή της όπως αναφέρεται στο άρθρο 49 παράγραφος 2 αρχίζει να ισχύει ενενήντα ημέρες μετά την κοινοποίηση της παραγράφου 2 από το κράτος, που είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά το χρόνο έγκρισης από το Συμβούλιο της πράξης για την κατάρτιση της παρούσας σύμβασης, το οποίο διεκπεραιώνει τελευταίο τη διατύπωση αυτή.

4. Μέχρις ενάρξεως ισχύος της παρούσας σύμβασης, έκαστο κράτος μέλος δύναται, όταν προβαίνει στην κοινοποίηση βάσει της παραγράφου 2, ή οποιαδήποτε άλλη στιγμή, να δηλώσει ότι, καθόσον το αφορά, η σύμβαση, με εξαίρεση το άρθρο 45, εφαρμόζεται στις σχέσεις του με τα άλλα κράτη μέλη που προέβησαν στην ίδια δήλωση. Οι δηλώσεις αυτές αρχίζουν να ισχύουν 90 ημέρες μετά την κατάθεσή τους.

Άρθρο 48

Προσχώρηση

1. Στην παρούσα σύμβαση έχει δικαίωμα προσχώρησης κάθε κράτος που γίνεται μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2. Το κείμενο της παρούσας σύμβασης στη γλώσσα ή τις γλώσσες του προσχωρούντος κράτους, όπως είναι συνταγμένο από το Συμβούλιο, είναι αυθεντικό.

3. Τα έγγραφα προσχώρησης κατατίθενται στο θεματοφύλακα.

4. Η παρούσα σύμβαση αρχίζει να ισχύει για κάθε κράτος μέλος που προσχωρεί, 90 ημέρες μετά την κατάθεση του εγγράφου προσχώρησής του ή την ημερομηνία έναρξης ισχύος της παρούσας σύμβασης, εφόσον δεν έχει ήδη τεθεί σε ισχύ κατά την παρέλευση της εν λόγω προθεσμίας των 90 ημερών.

5. Όταν η παρούσα σύμβαση δεν έχει τεθεί σε ισχύ κατά την κατάθεση των εγγράφων προσχώρησης, στα προσχωρούντα κράτη μέλη εφαρμόζεται το άρθρο 47 παράγραφος 4.

Άρθρο 49

Τροποποιήσεις

1. Οποιοδήποτε κράτος μέλος ή η Επιτροπή μπορούν να προτείνουν τροποποιήσεις της παρούσας σύμβασης. Οι προτάσεις τροποποιήσεων διαβιβάζονται στο θεματοφύλακα, ο οποίος τις κοινοποιεί στο Συμβούλιο.
2. Οι τροποποιήσεις γίνονται δεκτές από το Συμβούλιο το οποίο εισηγείται στα κράτη μέλη να τις εγκρίνουν σύμφωνα με τους συνταγματικούς τους κανόνες. Οι εγκριθείσες τροποποιήσεις τίθενται σε ισχύ σύμφωνα με το άρθρο 47 παράγραφος 3.
3. Ωστόσο, κατόπιν αιτήσεως του οικείου κράτους μέλους, ο καθορισμός των δικαστηρίων ή των ενδίκων μέσων που αναφέρονται στο άρθρο 21 παράγραφος 1, άρθρο 26 παράγραφοι 1 και 2, άρθρο 28 παράγραφοι 1 και 29 μπορεί να τροποποιηθεί με απόφαση του Συμβουλίου.

Άρθρο 50

Θεματοφύλακας και δημοσιεύσεις

1. Ο Γενικός Γραμματέας του Συμβουλίου είναι θεματοφύλακας της παρούσας σύμβασης.
2. Ο θεματοφύλακας δημοσιεύει στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*:
  - α) τις εγκρίσεις και προσχωρήσεις·
  - β) την ημερομηνία έναρξης ισχύος της σύμβασης·
  - γ) τις δηλώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 2 παράγραφος 2, άρθρο 38 παράγραφος 2, άρθρο 46, άρθρο 47 παράγραφος 4 και άρθρο 48 παράγραφος 5, καθώς και τις τροποποιήσεις ή ανακλήσεις των δηλώσεων αυτών·
  - δ) τις τροποποιήσεις της σύμβασης που αναφέρονται στο άρθρο 49 παράγραφοι 2 και 3.

En fe de lo cual los plenipotenciarios abajo firmantes suscriben el presente Convenio.

Til bekræftelse heraf har undertegnede befuldmægtigede underskrevet denne konvention.

Zu Urkund dessen haben die unterzeichneten Bevollmächtigten ihre Unterschrift unter dieses Übereinkommen gesetzt.

Σε πίστωση των ανωτέρω, οι υπογράφωντες πληρεξούσιοι έθεσαν την υπογραφή τους κάτω από την παρούσα σύμβαση.

In witness whereof, the undersigned Plenipotentiaries have signed this Convention.

En foi de quoi, les plénipotentiaires soussignés ont apposé leurs signatures au bas de la présente convention.

Dá fhianú sin, chuir na Lánchumhachtaigh thíos-síithe a lámh leis an gCoinbhinsiún seo.

In fede di che i plenipotenziari sottoscritti hanno apposto le loro firme in calce alla presente convenzione.

Ten blijke waarvan de ondergetekende gevolmachtigden hun handtekening onder dit verdrag hebben gesteld.

Em fé do que, os plenipotenciários abaixo-assinados apuseram as suas assinaturas no final da presente convenção.

Tämän vakuudeksi alla mainitut täysivaltaiset edustajat ovat allekirjoittaneet tämän yleissopimuksen.

Till bekræftelse härav har undertecknade befullmäktigade ombud undertecknat denna konvention.

Hecho en Bruselas, el veintiocho de mayo de mil novecientos noventa y ocho, en un ejemplar único en lenguas alemana, danesa, española, finesa, francesa, griega, inglesa, irlandesa, italiana, neerlandesa, portuguesa y sueca, siendo cada uno de estos textos igualmente auténtico, que se depositará en los archivos de la Secretaría General del Consejo de la Unión Europea.

Udfærdiget i Bruxelles, den otteogtyvende maj nitten hundrede og otteoghalvfems, i ét eksemplar på dansk, engelsk, finsk, fransk, græsk, irsk, italiensk, nederlandsk, portugisisk, spansk, svensk og tysk, idet hver af disse tekster har samme gyldighed; de deponeres i arkiverne i Generalsekretariatet for Rådet for Den Europæiske Union.

Geschehen zu Brüssel am achtundzwanzigsten Mai neunzehnhundertachtundneunzig in einer Urschrift in dänischer, deutscher, englischer, finnischer, französischer, griechischer, irischer, italienischer, niederländischer, portugiesischer, schwedischer und spanischer Sprache, wobei jeder Wortlaut gleichermaßen verbindlich ist; die Urschrift wird im Archiv des Generalsekretariats des Rates der Europäischen Union hinterlegt.

Έγινε στις Βρυξέλλες, στις είκοσι οκτώ Μαΐου χίλια εννιακόσια ενενήντα οκτώ, σε ένα μόνο αντίτυπο στην αγγλική, γαλλική, γερμανική, δανική, ελληνική, ιρλανδική, ισπανική, ιταλική, ολλανδική, πορτογαλική, σουηδική και φινλανδική γλώσσα. Έκαστο κείμενο είναι εξίσου αυθεντικό, το δε πρωτότυπο αυτό κατατίθεται στα αρχεία της Γενικής Γραμματείας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Done at Brussels on the twenty-eighth day of May in the year one thousand nine hundred and ninety-eight, in a single original, in the Danish, Dutch, English, Finnish, French, German, Greek, Irish, Italian, Portuguese, Spanish and Swedish languages, each text being equally authentic, such original being deposited in the archives of the General Secretariat of the Council of the European Union.

Fait à Bruxelles, le vingt-huit mai mil neuf cent quatre-vingt-dix-huit, en un exemplaire unique, en langues allemande, anglaise, danoise, espagnole, finnoise, française, grecque, irlandaise, italienne, néerlandaise, portugaise et suédoise, les textes établis dans chacune de ces langues faisant également foi, exemplaire qui est déposé dans les archives du secrétariat général du Conseil de l'Union européenne.

Arna dhéanamh sa Bhruiséil, ar an ochtú lá is fiche de Bhealtaine sa bhliain míle naoi gcéad nócha a hocht, i scríbhinn bhunaidh amháin sa Bhéarla, sa Danmhairgis, san Fhionlainnis, sa Fhraincis, sa Ghaeilge, sa Ghearmáinis, sa Ghréigis, san Iodáilis, san Ollainnis, sa Phortaingéilis, sa Spáinnis agus sa tSualainnis, agus comhúdarás ag gach ceann de na téacsanna sin; déanfar an scríbhinn bhunaidh sin a thaisceadh i gcartlann Ardrúnaíocht Chomhairle an Aontais Eorpaigh.

Fatto a Bruxelles, addì ventotto maggio millenovecentonovantotto, in unico esemplare in lingua danese, finlandese, francese, greca, inglese, irlandese, italiana, olandese, portoghese, spagnola, svedese e tedesca, ciascun testo facente ugualmente fede; l'esemplare è depositato negli archivi del Segretariato generale del Consiglio dell'Unione europea.

Gedaan te Brussel, de achtentwintigste mei negentienhonderd achtennegentig, in één exemplaar in de Deense, de Duitse, de Engelse, de Finse, de Franse, de Griekse, de Ierse, de Italiaanse, de Nederlandse, de Portugese, de Spaanse en de Zweedse taal, zijnde alle teksten gelijkelijk authentiek, dat wordt nedergelegd in het archief van het Secretariaat-generaal van de Raad van de Europese Unie.

Feito em Bruxelas, em vinte e oito de Maio de mil novecentos e noventa e oito, em exemplar único, nas línguas alemã, dinamarquesa, espanhola, finlandesa, francesa, grega, inglesa, irlandesa, italiana, neerlandesa, portuguesa e sueca, fazendo igualmente fé cada um dos textos, ficando esse exemplar depositado nos arquivos do Secretariado-Geral do Conselho da União Europeia.

Tehty Brysselissä kahdentenkymmenentenäkahdeksantena päivänä toukokuuta vuonna tuhatyhdeksänsataayhdeksänkymmentäkahdeksan englannin, espanjan, hollannin, iirin, italian, kreikan, portugalin, ranskan, ruotsin, saksan, suomen ja tanskan kielellä yhtenä kappaleena, jonka jokainen teksti on yhtä todistusvoimainen ja joka talletetaan Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristön arkistoon.

Som skedde i Bryssel den tjuogoättonde maj nittonhundraoätta i ett enda exemplar på danska, engelska, finska, franska, grekiska, iriska, italienska, nederländska, portugisiska, spanska, svenska och tyska språken, varvid varje text äger samma giltighet, och detta exemplar skall deponeras i arkiven hos generalsekretariatet för Europeiska unionens råd.

Pour le gouvernement du Royaume de Belgique

Voor de regering van het Koninkrijk België

Für die Regierung des Königreichs Belgien

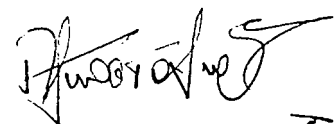
For regeringen for Kongeriget Danmark

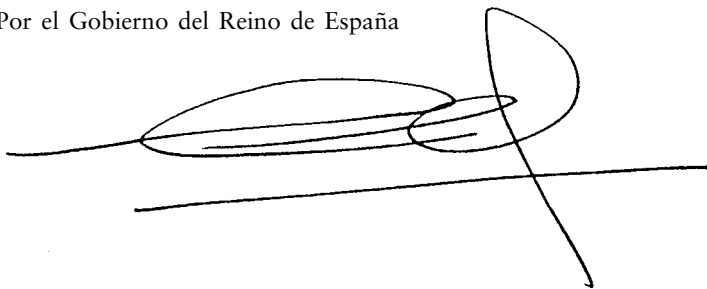
Für die Regierung der Bundesrepublik Deutschland

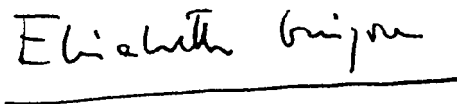
Για την κυβέρνηση της Ελληνικής Δημοκρατίας

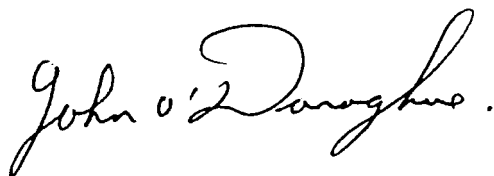
Por el Gobierno del Reino de España

A stylized, abstract handwritten signature consisting of several overlapping loops and a long horizontal stroke at the bottom.

Pour le gouvernement de la République française

A handwritten signature in cursive script, appearing to read 'Elisabeth Guigou', underlined.

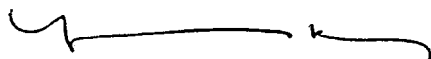
Thar ceann Rialtas na hÉireann
For the Government of Ireland

A handwritten signature in cursive script, appearing to read 'John O'Donoghue', underlined.

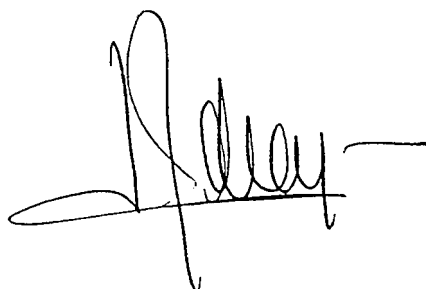
Per il governo della Repubblica italiana

A handwritten signature in cursive script, appearing to read 'Giovanni Conso', underlined.

Pour le gouvernement du Grand-Duché de Luxembourg

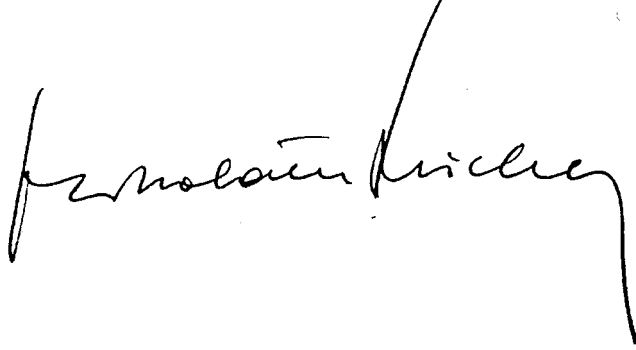
A handwritten signature in cursive script, appearing to read 'Jean-Claude Juncker', underlined.

Voor de regering van het Koninkrijk der Nederlanden

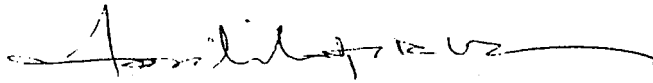
A handwritten signature in cursive script, appearing to read 'Wim Kok', underlined.

Für die Regierung der Republik Österreich

Pelo Governo da República Portuguesa

Suomen hallituksen puolesta

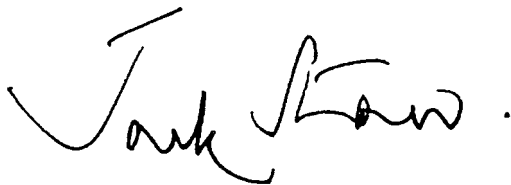
På finska regeringens vägnar

På svenska regeringens vägnar

For the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

ΔΗΛΩΣΗ ΤΗΣ ΙΡΛΑΝΔΙΑΣ ΠΟΥ ΘΑ ΠΡΟΣΑΡΤΗΘΕΙ ΣΤΗ ΣΥΜΒΑΣΗ

Παρά τις διατάξεις της σύμβασης, η Ιρλανδία δύναται να διατηρήσει το δικαίωμά της να μην αναγνωρίσει διαζύγιο εκδοθέν σε άλλο κράτος μέλος, εφόσον το διαζύγιο αυτό εκδόθηκε αφού ένας εκ των διαδίκων ή οι διάδικοι εκ προθέσεως παραπλάνησαν δικαστήριο του εν λόγω κράτους μέλους ως προς τις προϋποθέσεις της διεθνούς δικαιοδοσίας του, ούτως ώστε η αναγνώριση του διαζυγίου να προσκρούει προς το ιρλανδικό Σύνταγμα.

Η δήλωση αυτή θα ισχύει επί πέντε έτη. Θα μπορεί να ανανεώνεται ανά πενταετία.

ΔΗΛΩΣΗ ΤΩΝ ΣΚΑΝΔΙΝΑΒΙΚΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΠΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥΝΤΑΙ ΝΑ ΠΡΟΒΟΥΝΣΕ ΔΗΛΩΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 38 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 2, Η ΟΠΟΙΑ ΘΑ ΠΡΟΣΑΡΤΗΘΕΙ ΣΤΗ ΣΥΜΒΑΣΗ

Η εφαρμογή της σύμβασης της 6ης Φεβρουαρίου 1931, μεταξύ Δανίας, Φινλανδίας, Ισλανδίας, Νορβηγίας και Σουηδίας, η οποία περιέχει διατάξεις ιδιωτικού διεθνούς δικαίου σχετικά με το γάμο, την υιοθεσία και την επιμέλεια, καθώς και του τελικού πρωτοκόλλου αυτής, ευθυγραμμίζεται πλήρως προς το άρθρο Κ.7 της συνθήκης σύμφωνα με το οποίο η σύμβαση δεν εμποδίζει την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ δύο ή περισσότερων κρατών μελών, εφόσον η συνεργασία αυτή δεν εμποδίζει ούτε αντιβαίνει σε εκείνη που προβλέπεται στη σύμβαση.

Δεσμεύονται να παύσουν να εφαρμόζουν, στις μεταξύ των σχέσεις, το άρθρο 7 παράγραφος 2 της σκανδιναβικής συμφωνίας του 1931, καθώς και να αναθεωρήσουν, στο εγγύς μέλλον, τα κριτήρια αρμοδιότητας που ισχύουν στα πλαίσια της συμφωνίας αυτής με βάση την αρχή που θεσπίζεται στο άρθρο 38 παράγραφος 2 στοιχείο β) της σύμβασης.

Οι λόγοι άρνησης που χρησιμοποιούνται στα πλαίσια των ομοιόμορφων νόμων εφαρμόζονται ούτως ώστε να υπάρχει συνοχή, στην πράξη, με εκείνους που θεσπίζονται στον τίτλο ΙΙΙ της παρούσας σύμβασης.

ΔΗΛΩΣΗ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΚΗΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΣ, Η ΟΠΟΙΑ ΘΑ ΠΡΟΣΑΡΤΗΘΕΙ ΣΤΗ ΣΥΜΒΑΣΗ

Σε σχέση με το άρθρο 42 της σύμβασης, η Ιταλία διατηρεί την ευχέρεια, όσον αφορά τις αποφάσεις των πορτογαλικών εκκλησιαστικών δικαστηρίων, να εγκρίνει τις διαδικασίες και να διενεργεί τους ελέγχους που προβλέπονται στην έννομη τάξη της, βάσει των συμφωνιών που έχει συνάψει με την Αγία Έδρα, όσον αφορά τις ανάλογες αποφάσεις των εκκλησιαστικών δικαστηρίων.

Δήλωση, επισυναπτόμενη στα πρακτικά του Συμβουλίου, η οποία εγκρίθηκε κατά τη σύνοδο του Συμβουλίου Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων, της 28ης και 29ης Μαΐου 1998, κατά την κατάρτιση της σύμβασης σχετικά με την αρμοδιότητα, την αναγνώριση και την εκτέλεση των αποφάσεων επί γαμικών διαφορών

(98/C 221/02)

Το Συμβούλιο, έχοντας επίγνωση των δυσμενών συνεπειών οι οποίες μπορεί να προκύψουν στον τομέα του οικογενειακού δικαίου λόγω της βραδύτητας των διαδικασιών που αφορούν αιτήσεις ενώπιον του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, υπογραμμίζει ότι είναι απαραίτητο να εξεταστούν, το συντομότερο δυνατό, πιθανοί τρόποι μείωσης της βραδύτητας των διαδικασιών αυτών. Το Συμβούλιο προτείνει να πραγματοποιηθεί η εξέταση αυτή από το αρμόδιο όργανο του Συμβουλίου, μαζί με το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

ΠΡΑΞΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 28ης Μαΐου 1998

για την κατάρτιση, βάσει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, του πρωτοκόλλου σχετικά με την ερμηνεία από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της σύμβασης σχετικά με την αρμοδιότητα, και με την αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων επί γαμικών διαφορών

(98/C 221/03)

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, και ιδίως το άρθρο Κ.3 παράγραφος 2 στοιχείο γ),

Έχοντας υπόψη το άρθρο 45 της σύμβασης σχετικά με τη δικαστική αρμοδιότητα, και με την αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων επί γαμικών διαφορών,

Εκτιμώντας ότι κατά το άρθρο Κ.3 παράγραφος 2 στοιχείο γ) της συνθήκης, οι συμβάσεις που καταρτίζονται με βάση το άρθρο Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση μπορούν να προβλέπουν ότι το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να ερμηνεύει τις διατάξεις τους σύμφωνα με τις λεπτομερείς διατάξεις που καθορίζονται ενδεχομένως στις εν λόγω συμβάσεις,

Έχοντας εξετάσει τις απόψεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου⁽¹⁾, κατόπιν διαβουλεύσεων που έγιναν από την προεδρία βάσει του άρθρου Κ.6 της συνθήκης,

ΕΧΕΙ ΑΠΟΦΑΣΙΣΕΙ την κατάρτιση του πρωτοκόλλου που παρατίθεται στο παράρτημα, το οποίο υπογράφεται σήμερα από τους αντιπροσώπους των κυβερνήσεων των κρατών μελών,

ΣΥΝΙΣΤΑ την αποδοχή του από τα κράτη μέλη σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς τους κανόνες.

Βρυξέλλες, 28 Μαΐου 1998.

Για το Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος
J. STRAW

⁽¹⁾ Γνώμη που διατυπώθηκε στις 30 Απριλίου 1998 (ΕΕ C 152 της 18.5.1998).

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ

που καταρτίζεται βάσει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με την ερμηνεία από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της σύμβασης σχετικά με την αρμοδιότητα, και με την αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων επί γαμικών διαφορών

ΤΑ ΥΨΗΛΑ ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ του παρόντος πρωτοκόλλου, κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΑ στην πράξη του Συμβουλίου της 28 Μαΐου 1998 για την κατάρτιση, βάσει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, του πρωτοκόλλου σχετικά με την ερμηνεία από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της σύμβασης σχετικά με την αρμοδιότητα, και με την αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων επί γαμικών διαφορών,

ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΑ στο άρθρο 45 της σύμβασης σχετικά με την αρμοδιότητα, και με την αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων επί γαμικών διαφορών, το οποίο προβλέπει ότι το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων είναι αρμόδιο να αποφαινεται επί θεμάτων ερμηνείας της εν λόγω σύμβασης,

ΕΠΙΘΥΜΩΝΤΑΣ να ρυθμίσουν τις προϋποθέσεις, υπό τις οποίες το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων είναι αρμόδιο να αποφαινεται επί ζητημάτων ερμηνείας της σύμβασης και του παρόντος πρωτοκόλλου,

ΣΥΜΦΩΝΟΥΝ ΤΙΣ ΑΚΟΛΟΥΘΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ:

Άρθρο 1

Σύμφωνα με το άρθρο 45 της σύμβασης σχετικά με την αρμοδιότητα, και με την αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων επί γαμικών διαφορών, καλούμενη εφεξής «η σύμβαση», το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων είναι αρμόδιο, υπό τις προϋποθέσεις που ορίζονται στο παρόν πρωτόκολλο, να αποφαινεται επί της ερμηνείας της σύμβασης και του παρόντος πρωτοκόλλου.

Άρθρο 2

1. Κατά τη στιγμή της κοινοποίησης που αναφέρονται στο άρθρο 9 παράγραφος 2, κάθε κράτος μέλος δηλώνει ποιά δικαστήρια θα δύνανται να ζητήσουν από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων να αποφανθεί προδικαστικώς επί θεμάτων ερμηνείας.

2. Τα δικαστήρια στα οποία μπορεί να χορηγηθεί αυτό το δικαίωμα είναι:

- α) τα ανώτατα δικαστήρια των κρατών μελών που απαριθμούνται στο άρθρο 3 ή
- β) τα ανώτατα δικαστήρια που απαριθμούνται στο άρθρο 3 και τα λοιπά δικαστήρια των κρατών μελών εφόσον δικάζουν κατ' έφεση.

Άρθρο 3

1. Για τους σκοπούς της εφαρμογής του παρόντος πρωτοκόλλου, τα ανώτατα δικαστήρια των κρατών μελών είναι τα ακόλουθα:

- στο Βέλγιο: «Cour de Cassation» ή «Hof van Cassatie» και «Conseil d'Etat» ή «Raad van State»,
- στη Δανία: «Højesteret»,
- στη Γερμανία: «Oberste Gerichtshöfe des Bundes»,
- στην Ελλάδα: Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο, Άρειος Πάγος, Συμβούλιο Επικρατείας, Ελεγκτικό Συνέδριο,
- στην Ισπανία: «Tribunal Supremo»,
- στη Γαλλία: «Cour de Cassation» και «Conseil d'Etat»,
- στην Ιρλανδία: «Supreme Court»,
- στην Ιταλία: «Corte Suprema di Cassazione»,
- στο Λουξεμβούργο: «Cour Supérieure de justice» που δικάζει ως Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο,
- στις Κάτω Χώρες: «Hoge Raad»,
- στην Αυστρία: «Oberste Gerichtshof», «Verwaltungsgerichtshof» και «Verfassungsgerichtshof»,
- στην Πορτογαλία: «Supremo Tribunal de Justiça»,
- στη Φινλανδία: «korkein oikeus/högsta domstolen», «korkein hallinto-oikeus/högsta förvaltningsdomstolen»,
- στη Σουηδία: «Högsta domstolen», «Regeringsrätten»,
- στο Ηνωμένο Βασίλειο: «Judicial Committee of the House of Lords».

2. Αιτήσει του ενδιαφερομένου κράτους μέλους, ο αναφερόμενος στην παράγραφο 1 κατάλογος των ανωτάτων δικαστηρίων των κρατών μελών μπορεί να τροποποιηθεί με απόφαση του Συμβουλίου.

Άρθρο 4

1. Εάν ανακύψει θέμα ερμηνείας στα πλαίσια υποθέσεως που εκκρεμεί ενώπιον ανωτάτου δικαστηρίου αναφερόμενου στο άρθρο 3 παράγραφος 1, το δικαστήριο αυτό, εφόσον κρίνει ότι μια απόφαση για το θέμα είναι αναγκαία για την έκδοση της αποφάσεώς του, υποχρεούται να ζητήσει από το Δικαστήριο να αποφανθεί σχετικά.

2. Εάν τέτοιο θέμα ανακύψει ενώπιον δικαστηρίου που δικάζει κατ' έφεση, το δικαστήριο αυτό δύναται, υπό τους όρους που αναφέρονται στην παράγραφο 1 να ζητήσει από το Δικαστήριο να αποφανθεί σχετικά.

Άρθρο 5

Το Συμβούλιο, η Επιτροπή και τα κράτη μέλη έχουν δικαίωμα να καταθέτουν στο Δικαστήριο υπομνήματα ή γραπτές παρατηρήσεις στις υποθέσεις των οποίων επιλαμβάνεται δυνάμει του άρθρου 1.

Άρθρο 6

1. Η αρμόδια αρχή κράτους μέλους δύναται να ζητήσει από το Δικαστήριο να αποφανθεί επί ζητήματος ερμηνείας, οσάκις αποφάσεις δικαστηρίων του κράτους αυτού συγκρούονται με την ερμηνεία που έχει δοθεί είτε από το Δικαστήριο είτε με απόφαση δικαστηρίου άλλου κράτους μέλους, εκ των αναφερομένων στο άρθρο 2, εφόσον το κράτος μέλος αυτό είναι μέρος του παρόντος πρωτοκόλλου. Οι διατάξεις της παρούσας παραγράφου εφαρμόζονται μόνο επί αποφάσεων που απέκτησαν ισχύ δεδικασμένου.

2. Η ερμηνεία που δίνει το Δικαστήριο, μετά από παρόμοια αίτηση, δεν παράγει αποτελέσματα για τις αποφάσεις επ' ευκαιρία των οποίων ζητήθηκε.

3. Η αίτηση ερμηνείας, σύμφωνα με την παράγραφο 1, υποβάλλεται στο Δικαστήριο από τους γενικούς εισαγγελείς των ακυρωτικών δικαστηρίων των κρατών μελών ή από κάθε άλλη αρχή την οποία ορίζει κράτος μέλος.

4. Ο Γραμματέας του Δικαστηρίου κοινοποιεί την αίτηση στα κράτη μέλη, την Επιτροπή και το Συμβούλιο, τα οποία δύναται να καταθέσουν στο Δικαστήριο, εντός δύο μηνών από την κοινοποίηση, υπομνήματα ή γραπτές παρατηρήσεις.

5. Σε σχέση με τις προβλεπόμενες στο παρόν άρθρο διαδικασίες δεν εισπράττονται τέλη ούτε επιστρέφονται έξοδα.

Άρθρο 7

Το πρωτόκολλο για τον Οργανισμό του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και ο κανονισμός διαδικασίας του τυγχάνουν εφαρμογής.

Άρθρο 8

Το παρόν πρωτόκολλο δεν είναι επιδεικτικό επιφυλάξεων.

Άρθρο 9

1. Το παρόν πρωτόκολλο γίνεται αποδεκτό από τα κράτη μέλη σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς κανόνες τους.

2. Τα κράτη μέλη κοινοποιούν στο θεματοφύλακα την ολοκλήρωση των διαδικασιών που απαιτούνται από τους συνταγματικούς τους κανόνες για την αποδοχή του παρόντος πρωτοκόλλου.

3. Το παρόν πρωτόκολλο αρχίζει να ισχύει ενενήντα ημέρες μετά την προβλεπόμενη στην παράγραφο 2 κοινοποίηση εκ μέρους του τρίτου κράτους, που είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τη στιγμή κατά την οποία το Συμβούλιο θα εγκρίνει την πράξη για την κατάρτιση του παρόντος πρωτοκόλλου, το οποίο θα έχει ολοκληρώσει τη διατύπωση αυτή. Ωστόσο, το πρωτόκολλο αρχίζει να ισχύει το ωρίτερο ταυτόχρονα με τη σύμβαση.

Άρθρο 10

1. Στο παρόν πρωτόκολλο δύναται να προσχωρήσει κάθε κράτος που καθίσταται μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2. Τα έγγραφα προσχώρησης κατατίθενται στο θεματοφύλακα.

3. Κατά την κατάθεση του εγγράφου προσχώρησης, το προσχωρούν κράτος μέλος προσδιορίζει με δήλωση:

α) τους όρους εφαρμογής έναντι αυτού του άρθρου 2·

β) ποιο ή ποια από τα ανώτατα δικαστήρια αυτού θα δύναται να ζητήσει από το Δικαστήριο να αποφανθεί προδικαστικώς επί θεμάτων ερμηνείας σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 1.

4. Πριν την έναρξη ισχύος του παρόντος πρωτοκόλλου έναντι του προσχωρούντος κράτους μέλους, το Συμβούλιο εγκρίνει, βάσει του άρθρου 3 παράγραφος 2, μεταβολές του καταλόγου των Ανωτάτων Δικαστηρίων του άρθρου 3 παράγραφος 1.

5. Το κείμενο του παρόντος πρωτοκόλλου στην ή στις γλώσσες του προσχωρούντος κράτους μέλους, το οποίο καταρτίζεται από το Συμβούλιο, είναι αυθεντικό.

6. Το παρόν πρωτόκολλο αρχίζει να ισχύει, έναντι του προσχωρούντος κράτους μέλους, ενενήντα ημέρες μετά την ημερομηνία κατάθεσης του εγγράφου προσχώρησής του ή κατά την ημερομηνία ενάρξεως ισχύος του παρόντος πρωτοκόλλου, εφόσον αυτό δεν έχει ακόμα αρχίσει να ισχύει κατά την λήξη της εν λόγω προθεσμίας των ενενήντα ημερών.

Άρθρο 11

1. Υπό την επιφύλαξη του άρθρου 3 παράγραφος 2 και του άρθρου 10 παράγραφος 4, κάθε κράτος μέλος, (μέρος του παρόντος πρωτοκόλλου) ή η Επιτροπή, μπορεί να προτείνει τροποποιήσεις του παρόντος πρωτοκόλλου. Κάθε πρόταση τροποποίησης αποστέλλεται στο θεματοφύλακα, ο οποίος τη διαβιβάζει στο Συμβούλιο.

2. Οι τροποποιήσεις γίνονται δεκτές από το Συμβούλιο, το οποίο συνιστά στα κράτη μέλη την έγκρισή τους σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς κανόνες.

3. Οι εγκρινόμενες τροποποιήσεις αρχίζουν να ισχύουν σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 9.

Άρθρο 12

1. Ο Γενικός Γραμματέας του Συμβουλίου είναι ο θεματοφύλακας του παρόντος πρωτοκόλλου.

2. Ο θεματοφύλακας δημοσιεύει στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* τις κοινοποιήσεις, έγγραφα ή ανακοινώσεις που αφορούν το παρόν πρωτόκολλο.

En fe de lo cual los plenipotenciarios abajo firmantes suscriben el presente Protocolo.

Til bekræftelse heraf har undertegnede befuldmægtigede underskrevet denne protokol.

Zu Urkund dessen haben die unterzeichneten Bevollmächtigten ihre Unterschrift unter dieses Protokoll gesetzt.

Σε πίστωση των ανωτέρω, οι υπογράφοντες πληρεξούσιοι έθεσαν την υπογραφή τους κάτω από το παρόν πρωτόκολλο.

In witness whereof, the undersigned Plenipotentiaries have signed this Protocol.

En foi de quoi, les plénipotentiaires soussignés ont apposé leurs signatures au bas du présent protocole.

Dá fhianú sin, chuir na Lánchumhachtaigh thíos-síithe a lámh leis an bPrótacal seo.

In fede di che i plenipotenziari sottoscritti hanno apposto le loro firme in calce al presente protocollo.

Ten blijke waarvan de ondergetekende gevolmachtigden hun handtekening onder dit protocol hebben gesteld.

Em fé do que, os plenipotenciários abaixo-assinados apuseram as suas assinaturas no presente protocolo.

Tämän vakuudeksi alla mainitut täysivaltaiset edustajat ovat allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan.

Till bekræftelse härav har undertecknade befullmäktigade ombud undertecknat detta protokoll.

Hecho en Bruselas, el veintiocho de mayo de mil novecientos noventa y ocho, en un ejemplar único en lenguas alemana, danesa, española, finesa, francesa, griega, inglesa, irlandesa, italiana, neerlandesa, portuguesa y sueca, siendo cada uno de estos textos igualmente auténtico, que será depositado en los archivos de la Secretaría General del Consejo de la Unión Europea.

Udfærdiget i Bruxelles, den otteogtyvende maj nitten hundrede og otteoghalvfems, i ét eksemplar på dansk, engelsk, finsk, fransk, græsk, irsk, italiensk, nederlandsk, portugisisk, spansk, svensk og tysk, idet hver af disse tekster har samme gyldighed; de deponeres i arkiverne i Generalsekretariatet for Rådet for Den Europæiske Union.

Geschehen zu Brüssel am achtundzwanzigsten Mai neunzehnhundertachtundneunzig in einer Urschrift in dänischer, deutscher, englischer, finnischer, französischer, griechischer, irischer, italienischer, niederländischer, portugiesischer, schwedischer und spanischer Sprache, wobei jeder Wortlaut gleichermaßen verbindlich ist; die Urschrift wird im Archiv des Generalsekretariats des Rates der Europäischen Union hinterlegt.

Έγινε στις Βρυξέλλες, στις είκοσι οκτώ Μαΐου χίλια εννιακόσια ενενήντα οκτώ, σε ένα μόνο αντίτυπο στην αγγλική, γαλλική, γερμανική, δανική, ελληνική, ιρλανδική, ισπανική, ιταλική, ολλανδική, πορτογαλική, σουηδική και φινλανδική γλώσσα. Όλα τα κείμενα είναι εξίσου αυθεντικά. Το πρωτόκολλο θα κατατεθεί στα αρχεία της Γενικής Γραμματείας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Done at Brussels on the twenty-eighth day of May in the year one thousand nine hundred and ninety-eight, in a single original in the Danish, Dutch, English, Finnish, French, German, Greek, Irish, Italian, Portuguese, Spanish and Swedish languages, each text being equally authentic, such original being deposited in the archives of the General Secretariat of the Council of the European Union.

Fait à Bruxelles, le vingt-huit mai mil neuf cent quatre-vingt-dix-huit, en un exemplaire unique, en langues allemande, anglaise, danoise, espagnole, finnoise, française, grecque, irlandaise, italienne, néerlandaise, portugaise et suédoise, chaque texte faisant également foi, cet exemplaire étant déposé dans les archives du secrétariat général du Conseil de l'Union européenne.

Arna dhéanamh sa Bhruiséil, ar an ochtú lá is fiche de Bhealtaine sa bhliain míle naoi gcéad nócha a hocht, i scríbhinn bhunaidh amháin sa Bhéarla, sa Danmhairgis, san Fhionlainnis, sa Fhraincis, sa Ghaeilge, sa Ghearmáinis, sa Ghréigis, san Iodáilis, san Ollainnis, sa Phortaingéilis, sa Spáinnis agus sa tSualainnis, agus comhúdarás ag gach ceann de na téacsanna sin; déanfar an scríbhinn bhunaidh sin a thaisceadh i gcartlann Ardrúnaíocht Chomhairle an Aontais Eorpaigh.

Fatto a Bruxelles, addì ventotto maggio millenovecentonovantotto, in unico esemplare in lingua danese, finlandese, francese, greca, inglese, irlandese, italiana, olandese, portoghese, spagnola, svedese e tedesca, ciascun testo facente ugualmente fede; l'esemplare è depositato negli archivi del Segretariato generale del Consiglio dell'Unione europea.

Gedaan te Brussel, de achtentwintigste mei negentienhonderd achtennegentig, in één exemplaar in de Deense, de Duitse, de Engelse, de Finse, de Franse, de Griekse, de Ierse, de Italiaanse, de Nederlandse, de Portugese, de Spaanse en de Zweedse taal, zijnde alle teksten gelijkelijk authentiek, dat wordt nedergelegd in het archief van het Secretariaat-generaal van de Raad van de Europese Unie.

Feito em Bruxelas, em vinte e oito de Maio de mil novecentos e noventa e oito, em exemplar único, nas línguas alemã, dinamarquesa, espanhola, finlandesa, francesa, grega, inglesa, irlandesa, italiana, neerlandesa, portuguesa e sueca, fazendo igualmente fé cada um dos textos, ficando esse exemplar depositado nos arquivos do Secretariado-Geral do Conselho da União Europeia.

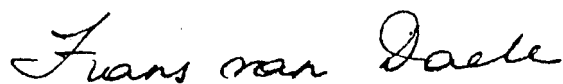
Tethy Brysselissä kahdentenkymmenentenäkahdeksantena päivänä toukokuuta vuonna tuhatyhdeksänsataayhdeksänkymmentäkahdeksan englannin, espanjan, hollannin, iirin, italian, kreikan, portugalın, ranskan, ruotsin, saksan, suomen ja tanskan kielellä yhtenä kappaleena, jonka jokainen teksti on yhtä todistusvoimainen ja joka talletetaan Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristön arkistoon.

Som skedde i Bryssel den tjugoåttonde maj nittonhundraoanittiootta i ett enda exemplar på danska, engelska, finska, franska, grekiska, iriska, italienska, nederländska, portugisiska, spanska, svenska och tyska språken, varvid varje text äger samma giltighet, och detta exemplar skall deponeras i arkiven hos generalsekretariatet för Europeiska unionens råd.

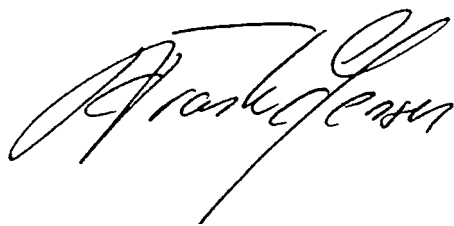
Pour le gouvernement du Royaume de Belgique

Voor de regering van het Koninkrijk België

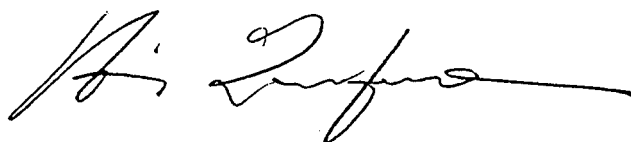
Für die Regierung des Königreichs Belgien

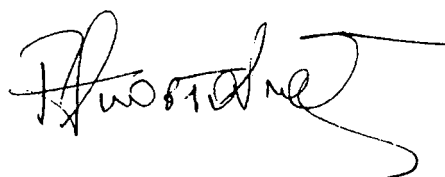
For regeringen for Kongeriget Danmark

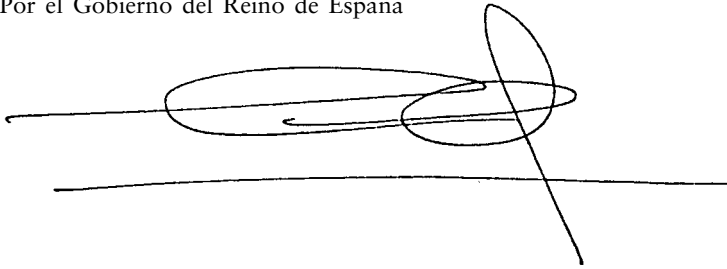
Für die Regierung der Bundesrepublik Deutschland

Για την κυβέρνηση της Ελληνικής Δημοκρατίας

Por el Gobierno del Reino de España

A stylized handwritten signature consisting of several overlapping loops and a long horizontal stroke at the bottom.

Pour le gouvernement de la République française

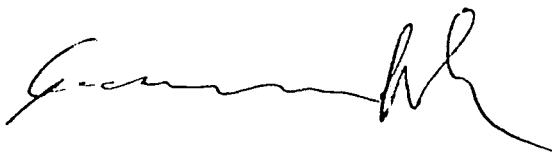
Elisabeth Guigou

Thar ceann Rialtas na hÉireann

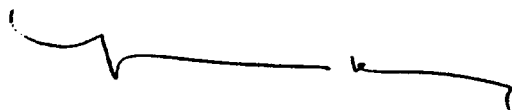
For the Government of Ireland

John O'Donoghue.

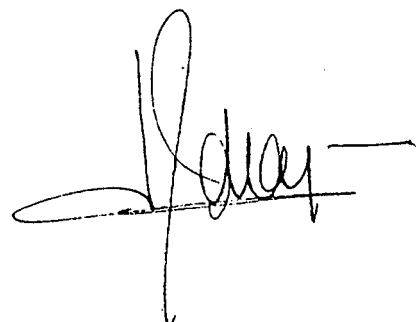
Per il governo della Repubblica italiana

A handwritten signature with a large initial 'G' and a long horizontal stroke.

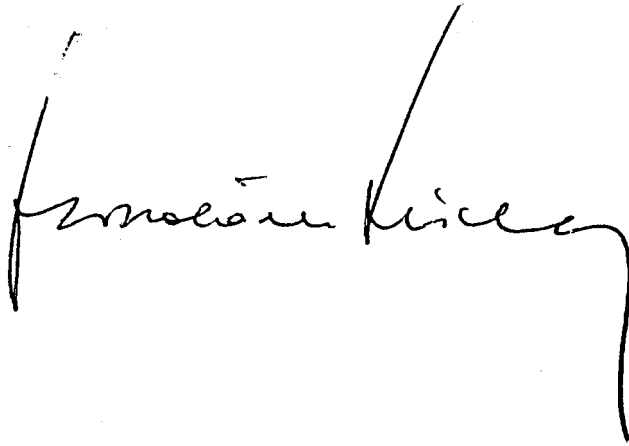
Pour le gouvernement du Grand-Duché de Luxembourg

A handwritten signature with a large initial 'L' and a long horizontal stroke.

Voor de regering van het Koninkrijk der Nederlanden

A handwritten signature with a large initial 'F' and a long horizontal stroke.

Für die Regierung der Republik Österreich

Pelo Governo da República Portuguesa

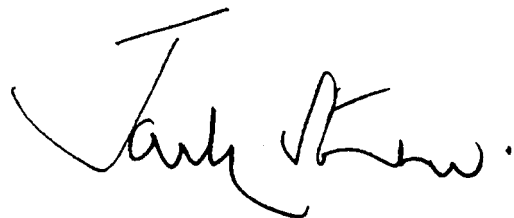
Suomen hallituksen puolesta
På finska regeringens vägnar

På svenska regeringens vägnar

For the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

_____

ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

της σύμβασης που καταρτίστηκε βάσει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές

(Κείμενο που εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 28 Μαΐου 1998)

την οποία συνέταξε η κα ALEGRIA BORRAS

καθηγήτρια του Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου του Πανεπιστημίου της Βαρκελώνης

(98/C 221/04)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	<i>Σελίδα</i>
I. ΙΣΤΟΡΙΚΟΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ.....	28
II. ΓΕΝΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ.....	32
III. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ.....	35
Α. Πεδίο εφαρμογής (άρθρο 1).....	35
Β. Διεθνής δικαιοδοσία: γενικές διατάξεις (άρθρα 2 έως 8).....	36
Γ. Έρευνα της διεθνούς δικαιοδοσίας και του παραδεκτού (άρθρα 9 και 10).....	45
Δ. Εκκρεμοδικία και συναφείς αγωγές (άρθρο 11).....	45
Ε. Ασφαλιστικά μέτρα (άρθρο 12).....	47
ΣΤ. Αναγνώριση και εκτέλεση: έννοια του όρου «απόφαση» (άρθρο 13).....	48
Ζ. Αναγνώριση (άρθρα 14 έως 19).....	49
Η. Εκτέλεση (άρθρα 20 έως 32).....	54
Θ. Αναγνώριση και εκτέλεση: κοινές διατάξεις (άρθρα 33 έως 36).....	57
Ι. Μεταβατικές διατάξεις (άρθρο 37).....	58
ΙΑ. Γενικές διατάξεις (άρθρα 38 έως 44).....	59
ΙΒ. Δικαστήριο (άρθρο 45).....	63
ΙΓ. Τελικές διατάξεις (άρθρα 46 έως 50).....	63

I. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ

1. Η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, υπήρξε, κατ' αρχάς, κυρίως οικονομική και, για το λόγο αυτό, οι σχετικές νομικές ρυθμίσεις υπηρετούσαν την ολοκλήρωση αυτή. Ωστόσο, η κατάσταση αυτή έχει αλλάξει ουσιαστικά κατά τα τελευταία έτη και σήμερα η εν λόγω ολοκλήρωση δεν είναι μόνο οικονομική αλλά επηρεάζει όλο και περισσότερο και όλο πιο ουσιαστικά τη ζωή του ευρωπαίου πολίτη ο οποίος δυσκολεύεται να κατανοήσει τις δυσκολίες που συναντά στον οικογενειακό τομέα ενώ έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος στον τομέα των περιουσιακών σχέσεων. Ως εκ τούτου, η προβληματική γύρω από το οικογενειακό δίκαιο θα πρέπει να αντιμετωπισθεί σε συνδυασμό με το φαινόμενο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Αρχεί να εξετάσει κανείς τις ερωτήσεις που τίθενται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου οι οποίες αφορούν όχι μόνο θέματα σχετικά με τη λύση του γάμου, αλλά, γενικότερα, το οικογενειακό δίκαιο (περιουσιακές σχέσεις, σχέσεις γονέων και τέκνων, απαγωγή ανηλίκων, υιοθεσία, κ.λπ.). Η παρούσα σύμβαση αποτελεί ένα πρώτο, θετικό και αποφασιστικό βήμα προς αυτή τη νέα κατεύθυνση, που μπορεί να ανοίξει το δρόμο για άλλα κείμενα στον τομέα του οικογενειακού και του κληρονομικού δικαίου.
2. Η σύμβαση αυτή μπόρεσε να πραγματοποιηθεί χάρι στη συνθήκη του Μάαστριχτ η οποία άνοιξε νέες οδούς στην δικαστική συνεργασία, δυνάμει του άρθρου Κ.3 (βλέπε σημείο 11). Πράγματι, προηγουμένως, μόνο το άρθρο 220 της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας επέτρεπε μια περιορισμένη συνεργασία. Στο άρθρο αυτό, τα κράτη μέλη αποδέχθηκαν το συμβιβασμό, καθόσον παρίστατο αναγκαίο, να διεξαγάγουν μεταξύ τους διαπραγματεύσεις για να εξασφαλίσουν προς όφελος των υπηκόων τους, την απλούστευση των διατυπώσεων για την αμοιβαία αναγνώριση και εκτέλεση δικαστικών και διαιτητικών αποφάσεων. Η Επιτροπή, σε σημείωμα που απηύθυνε προς τα κράτη μέλη στις 22 Οκτωβρίου 1959, προκειμένου να τα καλέσει να διεξάγουν σχετικές διαπραγματεύσεις έλεγε τα ακόλουθα:

«μια αληθινή εσωτερική αγορά μεταξύ των έξι κρατών θα έχει πραγματοποιηθεί μόνο αν υπάρξει εγγύηση επαρκούς νομικής προστασίας. Πρέπει να φοβόμαστε διαταραχές και δυσκολίες στην οικονομική ζωή της Κοινότητας αν δεν μπορεί κανείς, στην ανάγκη μέσω της δικαστικής οδού, να επιδιώξει την αναγνώριση και την άσκηση των ατομικών δικαιωμάτων που θα γεννηθούν από πληθώρα νομικών σχέσεων. Η δικαστική εξουσία, τόσο σε υποθέσεις αστικές όσο και εμπορικές, εφόσον εξαρτάται από την κυριαρχία των κρατών μελών και τα αποτελέσματα των δικαστικών πράξεων, οριοθετείται στο εθνικό έδαφος· η νομική προστασία και, επομένως, η νομική ασφάλεια στην κοινή αγορά είναι ουσιαστικά λειτουργία της υιοθετήσεως μεταξύ των κρατών μελών μιας ικανοποιητικής λύσεως σχετικά με την αναγνώριση και την αναγκαστική εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων».

Διάφορες συμβάσεις συνήφθησαν βάσει, εμμέσως ή αμέσως, του άρθρου 220 της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας. Το πιο σημαντικό επίτευγμα στο δικαστικό τομέα είναι η σύμβαση των Βρυξελλών, της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων στον τομέα του αστικού και του εμπορικού δικαίου και οι διαδοχικές τροποποιήσεις της λόγω της διεύρυνσης της Κοινότητας. Η εν λόγω σύμβαση (άρθρο 1 παράγραφος 2), εξαιρεί από το πεδίο εφαρμογής της διάφορους τομείς. Οι λόγοι που οδήγησαν στις εξαιρέσεις αυτές έχουν πολύ διαφορετικό χαρακτήρα και ορισμένοι τομείς που εξαιρέθηκαν θίγονται σε άλλες συμβάσεις, όπως η σύμβαση περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας, που συνήφθη στις Βρυξέλλες στις 23 Νοεμβρίου 1995.

Ακόμη, τα διαρεύσαντα τριάντα χρόνια από τη σύναψη της σύμβασης των Βρυξελλών και η πρακτική εφαρμογή της οδήγησαν σε μια διαδικασία αναθεώρησής της, η οποία υλοποιείται σε σύνδεση με αυτήν της σύμβασης του Λουγκάνο, της 16ης Σεπτεμβρίου 1988 (αποκαλούμενης «παράλληλη σύμβαση»). Επειδή έχουν πραγματοποιηθεί μόνον προκαταρκτικές εργασίες και δύο συνεδριάσεις της *ad hoc* ομάδας εργασίας, προκειμένου να προετοιμαστεί εγκαίρως το αναθεωρηθέν κείμενο, δεν κατέστη δυνατόν να ληφθούν υπόψη οι εργασίες αυτές κατά τη σύνταξη της παρούσας σύμβασης. Παραμένει ανοικτό ζήτημα, ακόμη, η δυνατότητα μεταγενέστερης προσαρμογής της παρούσας σύμβασης στην αναθεωρημένη σύμβαση των Βρυξελλών.

Εφόσον η κατάσταση έχει μεταβληθεί, είναι φυσικό επακόλουθο τα κράτη μέλη να επιθυμούν να ανταποκριθούν στις νέες ανάγκες των ευρωπαίων πολιτών, αντίληψη την οποία εξυπηρε-

τη η παρούσα σύμβαση. Το σχέδιο να επεκταθεί η σύμβαση των Βρυξελλών του 1968 στις οικογενειακές σχέσεις, είναι πιο πρόσφατο και υπακούει σε δύο κατηγορίες λόγων.

3. Αφενός, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι λόγοι που οδήγησαν στην εξαίρεση αυτή στη σύμβαση των Βρυξελλών του 1968. Η έκθεση Jenard (ή επεξηγηματική έκθεση του αρχικού κειμένου της εν λόγω σύμβασης) αιτιολογεί την εξαίρεση των θεμάτων που αφορούν την προσωπική κατάσταση των φυσικών προσώπων ως ακολούθως:

«όποιοι και αν ήταν οι κανόνες δικαιοδοσίας που είχαν επιλεγεί — ας υποθέσουμε ότι η επιτροπή μπορούσε να καταλήξει στην ενοποίηση των σχετικών κανόνων στον τομέα αυτό — η ανομοιογένεια των υπαρχόντων νομοθετικών συστημάτων στα παραπάνω θέματα, ιδιαίτερα των κανόνων ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, ήταν τέτοια ώστε ήταν δύσκολο να εγκαταλειφθεί στο στάδιο της διαδικασίας εκδόσεως *exequatur* ο έλεγχος των αναφερόμενων κανόνων. Αυτό θα σήμαινε τότε να αλλάξει η φύση της συμβάσεως και να περιοριστεί σε μεγάλο βαθμό η αποτελεσματικότητά της. Επιπλέον, αν η επιτροπή είχε δεχθεί να άρει από το δικαστήριο εκδόσεως *exequatur* κάθε εξουσία ελέγχου, ακόμη και σε υποθέσεις μη περιουσιακές, το δικαστήριο αυτό ασφαλώς θα ωθείτο να εφαρμόσει καταχρηστικά την έννοια της δημοσίας τάξεως προκειμένου να αδρανοποιήσει την αλλοδαπή δικαστική απόφαση που θα υποβαλλόταν σ' αυτό. Τα μέλη της επιτροπής επέλεξαν το λιγότερο από τα δύο κακά, διατηρώντας την ενότητα και τολμηρότητα του σχεδίου τους περιορίζοντας ταυτόχρονα το πεδίο εφαρμογής του. Το σπουδαιότερο πρόβλημα στις υποθέσεις προσωπικής καταστάσεως και ικανότητας δικαίου και δικαιοπραξίας είναι προφανώς αυτό του διαζυγίου, πρόβλημα που περιπλέκεται λόγω της εξαιρετικής ανομοιογένειας των νομοθεσιών.»

Η σύμβαση του 1968 αποτελεί, συνεπώς, τη «γενική σύμβαση» σε θέματα αναγνώρισης και εκτέλεσης, σύμφωνα με την εντολή του άρθρου 220 της συνθήκης ΕΟΚ η οποία καθ' εαυτή δεν εξαιρούσε κανένα θέμα του αστικού ή εμπορικού δικαίου και, ως εκ τούτου θα μπορούσε να καλύψει τον τομέα της προσωπικής κατάστασης και της ικανότητας δικαίου. Οι λόγοι που επικράτησαν για την εξαίρεσή τους ήταν οι δυσκολίες επί του θέματος και το γεγονός ότι δεν επιρρέαζε άμεσα την οικονομική ολοκλήρωση.

4. Στον οικογενειακό τομέα, αφετέρου, το πιο σημαντικό θέμα είναι το θέμα του διαζυγίου, ήτοι το ζήτημα των γαμικών διαφορών που αντιμετωπίζονται από την παρούσα σύμβαση. Είναι αξιοσημείωτο ότι η έκθεση Jenard αναφέρεται στην «εξαιρετική ανομοιογένεια» μεταξύ των νομοθεσιών, όταν ήταν μόνον έξι τα κράτη μέλη και, ως εκ τούτου, είναι προφανές ότι η διαφορά είναι μεγαλύτερη μεταξύ δεκαπέντε και, κατά συνέπεια, οι δυσκολίες που είχε να αντιμετωπίσει η ομάδα εργασίας μεγαλύτερες. Δεν πρόκειται για διαφορές ήσσονος σημασίας δεδομένου ότι ορισμένες από αυτές αφορούν και συνταγματικές προϋποθέσεις. Σε άλλες περιπτώσεις, οι δυσκολίες αφορούν τη γνώση ή μη των κατ' ιδίαν θεσμών στους οποίους αναφέρεται η σύμβαση (π.χ. ο δικαστικός χωρισμός και η ακύρωση είναι έννοιες άγνωστες στο ουσιαστικό δίκαιο της Σουηδίας και της Φινλανδίας). Επιπλέον, και στις χώρες που υπάρχουν όλες αυτές οι περιπτώσεις, η νομοθεσία διαφέρει σημαντικά από τις μεν στις δε (λόγοι, προϋπόθεση προηγούμενου χωρισμού, κ.λπ.).

Δεν προκαλεί συνεπώς έκπληξη ούτε ο χρόνος που χρειάστηκε για την ολοκλήρωση της σύμβασης, ούτε, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι συμβιβαστικές λύσεις οι οποίες χρειάστηκε να εξευρεθούν. Η εξαίρεση του τομέα αυτού από τη σύμβαση του 1968 και η κατάρτιση της παρούσας σύμβασης επιτρέπουν να οριοθετηθεί, εν κατακλείδι, η διαφορά που υπάρχει μεταξύ οικογενειακών και περιουσιακών διαφορών. Η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση έχει προχωρήσει σημαντικά στα τριάντα χρόνια που έχουν παρέλθει από την κατάρτιση της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968. Η υλοποίηση της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων και η σύναψη όλο και συχνότερων οικογενειακών δεσμών μεταξύ υπηκόων διαφορετικών χωρών ή κατοίκων σε διαφορετικές χώρες, απαιτούσε μια νομική απάντηση την οποία παρουσιάζει η παρούσα σύμβαση, λαμβάνοντας υπόψη τις διάφορες συνιστώσες.

5. Πραγματοποιήθηκε ευρεία συζήτηση εάν θα ήταν αναγκαία μια σύμβαση για την διεθνή δικαιοδοσία, αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές υποθέσεις. Μερικά κράτη

μέλη, συμβαλλόμενα μέρη της σύμβασης της Χάγης, της 1ης Ιουνίου 1970, για την αναγνώριση αποφάσεων διαζυγίου και δικαστικού χωρισμού, εδήλωσαν ότι είναι ικανοποιημένα από τα αποτελέσματα της εφαρμογής της σύμβασης αυτής. Ωστόσο, άλλα κράτη μέλη, τα οποία δεν είναι συμβαλλόμενα μέρη της σύμβασης της Χάγης του 1970, δήλωσαν ότι δεν είναι διατεθειμένα να καταστούν μέρη της εν λόγω σύμβασης. Προβλήθηκαν τρία ουσιαστικά επιχειρήματα ως προς τη σκοπιμότητα να καταρτιστεί μια νέα σύμβαση σε ευρωπαϊκό πεδίο: α) η επιθυμία να εισαχθούν ομοιόμορφοι κανόνες σε ζητήματα γαμικών σχέσεων β) η ανάγκη να εισαχθούν σύγχρονοι κανόνες αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων σε ζητήματα ακύρωσης, διαζυγίου και δικαστικού χωρισμού μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθιερώνοντας μια ομοιόμορφη διαδικασία γ) η αποφυγή παράλληλων διαδικασιών επί γαμικών υποθέσεων σε διαφορετικά κράτη μέλη καθιερώνοντας κανόνες περί εκκρεμοδικίας, καινοτομία πολύ σημαντική η οποία αυτή καθαυτή δικαιολογεί τη σύμβαση, και η αποφυγή αντιφατικών αποφάσεων. Για όλα αυτά, το Συμβούλιο απεφάσισε την έναρξη διαπραγματεύσεων για τη σύναψη σύμβασης στο πεδίο αυτό. Θα πρέπει να επισημανθεί ακόμη ότι το άρθρο 18 της σύμβασης της Χάγης του 1970 επιτρέπει στα κράτη μέλη να συνάπτουν συμβάσεις επί του αυτού θέματος.

6. Η αρχική πρόταση της σύμβασης είχε ως στόχο την ουσιαστική επέκταση της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968 στον τομέα των γαμικών διαφορών. Ως εκ τούτου, η αφετηρία για την κατάρτιση της σύμβασης απαντάται στο κείμενο της σύμβασης των Βρυξελλών και, έτσι μνημονεύεται στο προοίμιο της παρούσας σύμβασης. Δεν ήταν δυνατόν να παρακαμφθεί ένα τόσο σημαντικό προηγούμενο, η επιτυχία του οποίου είναι εμφανής και, επιπλέον, συνοδεύεται από ευρεία νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων που επιτρέπει επίσης να επισημανθούν οι πλέον προβληματικές πτυχές του, στο μέτρο που θα μπορούσαν να ισχύσουν για το κείμενο αυτό. Ωστόσο, η διαφορά μεταξύ των θεμάτων που εξετάζονται, στο μεν και στο δε, συνεπάγεται ουσιαστικές διαφορές σε ορισμένα σημεία (π.χ. η ανυπαρξία μιας γενικής δωσικίας ή η απουσία ιεράρχησης μεταξύ των κριτηρίων δικαιοδοσίας), ενώ σε άλλες περιπτώσεις ο κανόνας μπορεί να είναι εγγύτερος (όπως σε περίπτωση εκκρεμοδικίας ή αυτόματης αναγνώρισης). Ωστόσο, το αποτέλεσμα είναι μια διαφορετική σύμβαση παρότι ακολουθεί τους ίδιους στόχους, ήτοι, ενοποίηση των κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας και διευκόλυνση της διεθνούς αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων.

Εφόσον δεν ορίζεται άλλως, καταρχήν θεωρείται ότι οι ταυτόσημοι όροι της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968 και της παρούσας σύμβασης έχουν την αυτή σημασία και, ως εκ τούτου, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη με σεβασμό της νομολογίας του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Πρέπει να σημειωθεί ότι όσον αφορά τις διατάξεις το κείμενο των οποίων εξακολουθεί να έχει την ίδια διατύπωση όπως και στη σύμβαση των Βρυξελλών, δεν μπορούν να προστεθούν πολλά πράγματα στις εισηγητικές εκθέσεις σχετικά με τη σύμβαση του 1968 και τις διαδοχικές τροποποιήσεις της. Ωστόσο, προτιμήθηκε να συμπεριληφθούν στην έκθεση αυτή όσα στοιχεία εξ' αυτών κρίνονται απαραίτητα ώστε να διευκολυνθούν οι νομικοί όταν τα συμβουλευούνται και να μην υποχρεώνονται να χρησιμοποιούν διάφορα κείμενα μαζί με το παρόν.

7. Στις αρχές της δεκαετίας του 90, πραγματοποιήθηκε μελέτη στα πλαίσια της ευρωπαϊκής πολιτικής συνεργασίας με την προοπτική να εξετασθεί η βιωσιμότητα μιας σύμβασης σε θέματα λύσης ή εξασθένισης του δεσμού του γάμου σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Με βάση ένα ερευνηματολόγιο το οποίο ετοίμασε η Προεδρία του Ηνωμένου Βασιλείου το 1992 και τη συγκεφαλαίωση που πραγματοποιήθηκε επί του θέματος, από τη δανική προεδρία το πρώτο εξάμηνο του 1993, τα κράτη μέλη προέβησαν σε μια πρώτη ανταλλαγή απόψεων σχετικά με αυτή τη δυνατότητα. Κατά τη διάρκεια της βελγικής προεδρίας, το δεύτερο εξάμηνο του 1993, πριν από την έναρξη ισχύος της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, κλήθηκε στην συνεδρίαση της Ομάδας εργασίας ο καθηγητής Marc Fallon, υπό την ιδιότητά του ως Γραμματέας της ευρωπαϊκής ομάδας του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, ο οποίος καταρτίστηκε από την εν λόγω ομάδα και ονομάστηκε έτσι διότι εγκρίθηκε στην πόλη αυτή στις 2 Οκτωβρίου 1993. Η ευρωπαϊκή ομάδα, η οποία ως ομάδα ειδημόνων έχει ως μοναδικό στόχο την κατάρτιση προτάσεων στους τομείς όπου συναντώνται το κοινοτικό δίκαιο και το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο, ενέκρινε πρόταση σύμβασης σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία και

εκτέλεση αποφάσεων στον οικογενειακό και κληρονομικό τομέα. Το πεδίο της σύμβασης αυτής ήταν σημαντικά ευρύτερο από αυτό που ορίζει η παρούσα σύμβαση. Η αναγκαιότητα να υπάρξουν αποτελέσματα και η εξέλιξη των μελετών που πραγματοποιήθηκαν οδήγησαν στο να περιορισθεί ειδικότερα το πεδίο των εργασιών στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

8. Κατά τη σύνοδο του στις 10 και 11 Δεκεμβρίου 1993, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών έκρινε ότι η έναρξη ισχύος της συνθήκης του Μάαστριχτ δημιουργούσε νέες προοπτικές για τον ευρωπαίο πολίτη, γεγονός το οποίο, κατά τη γνώμη του, επέβαλε μια συμπληρωματική εργασία σχετικά με ορισμένες πλευρές της οικογενειακής ζωής του πολίτη. Σ' αυτή την προοπτική, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ζήτησε να ξεκινήσουν μελέτες όσον αφορά τη δυνατότητα επέκτασης του πεδίου της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968 στις υποθέσεις οικογενειακού δικαίου. Η ελληνική προεδρία, κατά το πρώτο εξάμηνο του 1994, απηύθυνε ερωτηματολόγιο προς τα κράτη μέλη με στόχο τον καθορισμό των κατευθυντήριων γραμμών της σύμβασης. Λαμβάνοντας υπόψη τις ληφθείσες απαντήσεις, καταρτίστηκε ένα συγκεκριμένο έγγραφο το οποίο χρησίμευσε ως βάση προκειμένου το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ιουνίου 1994 να δώσει την εντολή να ξεκινήσουν οι εργασίες για την προετοιμασία σχεδίου της σύμβασης. Κατά το δεύτερο εξάμηνο του 1994, η γερμανική προεδρία παρουσίασε σχέδιο σύμβασης που αναφερόταν μόνο στο διαζύγιο, το χωρισμό και την ακύρωση του γάμου. Κατά το εξάμηνο αυτό, η ισπανική και η γαλλική αντιπροσωπεία ζήτησαν να περιληφθεί η επιμέλεια των τέκνων στο πεδίο της σύμβασης αυτής.

9. Στο ιστορικό της σύμβασης, πρέπει να αναφερθούν οι επαφές που υπήρξαν με τη συνδιάσκεψη της Χάγης του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου. Πράγματι, ενώ στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης προετοιμαζόταν η σύμβαση σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση των αποφάσεων επί γαμικών διαφορών, στα πλαίσια της συνδιάσκεψης της Χάγης του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου πραγματοποιείτο η αναθεώρηση της συνθήκης της 5ης Οκτωβρίου 1961 σχετικά με την αρμοδιότητα των αρχών και το εφαρμοστέο δίκαιο όσον αφορά την προστασία των ανηλίκων. Αυτό έπρεπε να ληφθεί υπόψη στο μέτρο που προσφέρονταν η δυνατότητα να ενταχθεί στη νέα σύμβαση της Χάγης μια διάταξη σχετικά με την αρμοδιότητα των αρχών της χώρας που εξέδωσε το διαζύγιο για τη λήψη μέτρων προστασίας των τέκνων, αν και οι διαφορετικές μέθοδοι εργασίας επέβαλαν να ακολουθηθούν διάφορες πρακτικές. Κατ' αυτόν τον τρόπο, ενώ η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να έχει το καθεστώς του παρατηρητή στη συνδιάσκεψη της Χάγης (και με την ιδιότητα αυτή συμμετείχαν στις εργασίες της Χάγης αντιπρόσωποι της Επιτροπής και της Γραμματείας του Συμβουλίου), το αντίστροφο δεν είναι δυνατόν, σύμφωνα με τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και τη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Γι' αυτό, στο περιθώριο των επίσημων συνεδριάσεων, από την γαλλική Προεδρία, κατά το πρώτο εξάμηνο του 1995, η τριόικα, η Γραμματεία του Συμβουλίου και η Επιτροπή, συνεδρίασαν ατύπως με το Μόνιμο γραφείο της συνδιάσκεψης της Χάγης του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, λαμβάνοντας υπόψη τους δεσμούς μεταξύ των κειμένων που προετοιμάζονται και στις δύο βαθμίδες.

Τα αρχικά προβλήματα όσον αφορά τη σχέση μεταξύ των δύο υπό προετοιμασία συμβάσεων μπόρεσαν να επιλυθούν και το αποτέλεσμα φαίνεται τόσο στη σύμβαση στην οποία αναφέρεται η παρούσα έκθεση, μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και στη σύμβαση της Χάγης, της 19ης Οκτωβρίου 1996, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση αποφάσεων και τη συνεργασία όσον αφορά την ευθύνη των γονέων και τα μέτρα προστασίας των τέκνων, η οποία δεν έχει αρχίσει ακόμη να ισχύει. Στο Συμβούλιο Υπουργών Δικαιοσύνης και Εσωτερικών, της 25ης Σεπτεμβρίου 1995, συμφωνήθηκε ότι η ρύθμιση της ένταξης της γονικής μέριμνας μαζί με τις γαμικές υποθέσεις «θα έπρεπε να τεθεί ως συμπληρωματική της σύμβασης της Χάγης». Ως εκ τούτου, και από την ημερομηνία σύναψης της σύμβασης της Χάγης, οι διατάξεις της ελήφθησαν υπόψη από την ομάδα εργασίας και, ειδικότερα, αυτές που επηρεάζουν άμεσα τη σύμβαση που προτείνεται σήμερα, ήτοι το άρθρο 10, σχετικά με την αρμοδιότητα του δικαστή ακύρωσης του γάμου, του διαζυγίου, ή του δικαστικού χωρισμού των γονέων, να λάβει μέτρα προστασίας των τέκνων, και το άρθρο 52, όσον αφορά τη σχέση της σύμβασης της Χάγης με άλλες συμβάσεις και, ειδικότερα, τη δυνατότητα για τα διάφορα συμβαλλόμενα κράτη να μπορούν να συνάψουν συμφωνίες που περιέχουν, όσον αφορά τέκνα που έχουν μόνιμη κατοικία σε ένα από τα συμβαλλόμενα κράτη των εν λόγω συμβάσεων, διατάξεις σχετικά με τα θέματα που ρυθμίζονται από τη σύμβαση της Χάγης.

10. Η προετοιμασία του κειμένου της σύμβασης ανατέθηκε στην ομάδα εργασίας «Επέκταση της σύμβασης των Βρυξελλών», η οποία συνεδρίασε χωρίς διακοπή από το 1993. Οι διαπραγματευτές υπήρξαν μακρές και, σε ορισμένα σημεία, ιδιαίτερα δύσκολες. Στο Συμβούλιο του Δεκεμβρίου 1997, υπό λουξεμβουργιανή Προεδρία, επετεύχθη η τελική πολιτική συμφωνία σχετικά με μια σειρά διατάξεων, βάσει της τελικής συμβιβαστικής λύσης που πρότεινε η προεδρία.

Αυτή είναι, σε γενικές γραμμές, η ιστορία της επίπονης αλλά επωφελούς προετοιμασίας της σύμβασης που παρουσιάζεται σήμερα.

II. ΓΕΝΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

11. Το πρώτο ζήτημα που πρέπει να επισημανθεί αφορά τη νομική βάση του κειμένου. Πράγματι, όταν υπεγράφη η σύμβαση των Βρυξελλών του 1968 ως νομική βάση μπορούσε να χρησιμοποιηθεί μόνο το άρθρο 220 της συνθήκης. Σήμερα, εκτός από τη διάταξη αυτή υπάρχει και άλλη που μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως νομική βάση της σύμβασης και είναι η νέα ρύθμιση που εισάγει η συνθήκη του Μάαστριχτ, το άρθρο Κ.3 σε συνδυασμό με το άρθρο Κ.1. Στο άρθρο Κ.1 επισημαίνεται, ως ένα από τα θέματα «κοινού ενδιαφέροντος» για την επίτευξη των στόχων της Ένωσης «η δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις» (σημείο 6). Η συνεργασία αυτή συμβάλλει, αναμφίβολα, στην υλοποίηση ενός εκ των στόχων της Ένωσης που είναι η «ανάπτυξη στενής συνεργασίας στον τομέα της δικαιοσύνης» (άρθρο Β).

Δεδομένου ότι πρόκειται για μια ειδική συνεργασία που αντιστοιχεί στο στόχο της σύμβασης, αποτελεί, αναμφίβολα, μια σημαντική υλοποίηση στο πλαίσιο των διατάξεων σχετικά με τη δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επελέγη, για τον λόγο αυτό, ως νομική βάση της σύμβασης το άρθρο Κ.3 της συνθήκης, ενώ το άρθρο 220 θα συνιστούσε θεωρητικώς επίσης μια δυνατή νομική βάση. Θα πρέπει να επισημανθεί τέλος ότι η επιλογή της νομικής βάσης έχει συνέπειες σε σχέση με την διαδικασία κατάρτισης της συμβάσεως, όχι όμως για τους νομικούς ή τον πολίτη κατά την εφαρμογή της συμβάσεως.

Η Επιτροπή συνέπραξε πλήρως, σύμφωνα με τις διατάξεις του τίτλου VI, στις εργασίες της ομάδας και, με την έννοια αυτή, είχε ευρεία και θετική συμμετοχή στην επεξεργασία του κειμένου. Μετά την ολοκλήρωση των εργασιών της ομάδας, το κείμενο του σχεδίου σύμβασης παρουσιάστηκε από την προεδρία, σύμφωνα με το άρθρο Κ.6 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, προς μελέτη στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διατύπωσε τη γνώμη του στη συνεδρίαση ολομελείας της 30ής Απριλίου 1998. Το Μάιο του 1998, οι οικείες υπηρεσίες του Συμβουλίου μελέτησαν τις γνώμες που διατύπωσε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Στις 28 Μαΐου 1998, το Συμβούλιο ενέκρινε τη σύμβαση, που υπεγράφη την ίδια μέρα από τους αντιπροσώπους όλων των κρατών μελών.

12. Οι προβληματισμοί και η συλλογιστική που καθοδήγησαν την προετοιμασία της σύμβασης προκύπτουν από το προοίμιο, που διακρίνει τέσσερις πτυχές:
  1. Η επιθυμία να θεσπίσουν ομοιόμορφους και σύγχρονους κανόνες που καθορίζουν τη διεθνή δικαιοδοσία όσον αφορά την ακύρωση του γάμου, το διαζύγιο, και το δικαστικό χωρισμό και να διευκολυνθεί μεταξύ των κρατών μελών η ταχεία και αυτόματη αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων οι οποίες λαμβάνονται στα κράτη μέλη για τα θέματα αυτά.
  2. Η σημασία του να υπάρχουν κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας όσον αφορά τη γονική μέριμνα των κοινών τέκνων κατά τις διαδικασίες αυτές και, κατά συνέπεια, να απλουστευθούν οι διαδικασίες για την ταχεία και αυτόματη αναγνώριση και εκτέλεση των αντίστοιχων αποφάσεων.

3. Η συνεκτίμηση των αρχών στις οποίες βασίζεται η σύμβαση των Βρυξελλών του 1968. Πρόκειται, συνεπώς, για μια σύμβαση που διαμορφώθηκε βάσει της σύμβασης των Βρυξελλών, ωστόσο είναι διαφορετική λόγω της ύλης την οποία αφορά.
4. Η δυνατότητα να δοθεί στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αρμοδιότητα ερμηνείας των διατάξεων της σύμβασης.
13. Στη σύμβαση πρέπει να επισημανθούν δυο σημαντικά χαρακτηριστικά:
- A. Η σύμβαση είναι από τις επονομαζόμενες «διπλές συνθήκες», διότι περιέχει κανόνες άμεσης αρμοδιότητας και ρυθμίσεις για την αναγνώριση και την εκτέλεση αλλοδαπών αποφάσεων. Λαμβάνει ως πρότυπο τη σύμβαση των Βρυξελλών η οποία για την εποχή της, υπήρξε επαναστατική, εισάγει ωστόσο σημαντικές αλλαγές. Κατ' αυτόν τον τρόπο, εγκαθιδρύονται κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας οι οποίοι πρέπει να γίνονται σεβαστοί από τον δικαστή της χώρας προέλευσης και οι οποίοι άγουν το δικαστήριο να κηρύσσει εαυτό αναρμόδιο εφόσον δεν θεωρεί εαυτό αρμόδιο σύμφωνα με τους κανόνες της σύμβασης. Η σύμβαση παρέχει νομική ασφάλεια στον πολίτη και δημιουργεί ένα πλαίσιο αμοιβαίας εμπιστοσύνης πράγμα που επιτρέπει την εγκαθίδρυση ενός συστήματος αυτόματης αναγνώρισης και ενός πολύ απλουστευμένου συστήματος εκτέλεσης.
- B. Μόλις υιοθετηθεί η σύμβαση στα κράτη μέλη, μέσω των προβλεπομένων, σε έναστο εξ αυτών, συνταγματικών διαδικασιών και αφού τεθεί σε ισχύ, θα πρέπει να εφαρμόζεται αυτεπαγγέλτως. Αυτό σημαίνει ότι, η εφαρμογή όλων των διατάξεών της είναι υποχρεωτική και υποκαθίσταται, μεταξύ των συμβαλλομένων μερών, από την έναρξη ισχύος της, σε οιαδήποτε άλλη διάταξη, εσωτερική ή συμβατική, υπό τους περιορισμούς μόνον που απορρέουν από την ίδια τη σύμβαση και το αντίστοιχο συνταγματικό πλαίσιο. Πρόκειται, στο σύνολό της, για μηχανισμό ο οποίος ερείδεται και εμπλέκεται στην εσωτερική νομοθεσία εκάστου κράτους μέλους. Κατά συνέπεια, για όσα θέματα δεν προβλέπει η σύμβαση, ισχύει η εθνική νομοθεσία.
14. Η σύμβαση διαιρείται σε επτά τίτλους, με τα ακόλουθα θέματα:
- Τίτλος I: Πεδίο εφαρμογής
- Τίτλος II: Διεθνής δικαιοδοσία
- Τίτλος III: Αναγνώριση και εκτέλεση
- Τίτλος IV: Μεταβατικές διατάξεις
- Τίτλος V: Γενικές διατάξεις
- Τίτλος VI: Δικαστήριο
- Τίτλος VII: Τελικές διατάξεις
- Είναι σαφές ότι ο άξονας της σύμβασης και, ως εκ τούτου, το τμήμα στο οποίο επικεντρώθηκε μεγάλο μέρος των συζητήσεων, είναι οι τίτλοι II και III (διεθνής δικαιοδοσία, αναγνώριση και εκτέλεση). Επίσης, στη συζήτηση αυτών των θεμάτων αντανακλάται, κατά μεγάλο μέρος, όλη η συζήτηση σχετικά με το πεδίο εφαρμογής (τίτλος I).
15. Ο τίτλος I της σύμβασης (πεδίο εφαρμογής) περιέχει ένα μόνον άρθρο, για το οποίο διεξήχθη μακρά συζήτηση η οποία έληξε μόνον κατόπιν πολιτικής συμφωνίας, η οποία καθόρισε το πεδίο εφαρμογής της σύμβασης, περιλαμβάνοντας τις διαφορές που αφορούν την ακύρωση του γάμου, το διαζύγιο και το δικαστικό χωρισμό, καθώς και τα θέματα για την άσκηση της γονικής μέριμνας σχετικά με τα κοινά τέκνα των συζύγων κατά τη στιγμή της αγωγής.

16. Ο τίτλος II περιέχει τους κανόνες της άμεσης διεθνούς δικαιοδοσίας, δηλαδή τους κανόνες που πρέπει να τηρεί ο δικαστής της χώρας προέλευσης προτού λάβει απόφαση σχετικά με θέμα γαμικής διαφοράς. Οι διατάξεις αυτές δεν αφορούν, ωστόσο, την κατανομή της εδαφικής αρμοδιότητας στο εσωτερικό του κράτους ούτε την κατάσταση των κρατών μελών στα οποία δεν υφίσταται ενιαίο νομικό σύστημα. Οι κανόνες άμεσης δικαιοδοσίας σε θέματα γαμικών διαφορών αποτελούν αναμφίβολα τη σπουδαιότερη καινοτομία αυτής της σύμβασης. Οι συμβάσεις που αφορούν αυτά τα θέματα συνήθως περιορίζονται στην αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και περιλαμβάνουν, επομένως, κανόνες έμμεσης δικαιοδοσίας, δηλαδή κανόνες για την εξέταση της αρμοδιότητας του δικαστή της χώρας προέλευσης εκ μέρους του δικαστή του κράτους προς ό η αίτηση.

Ο τίτλος αυτός διαιρείται σε τέσσερα τμήματα.

- α) Το πρώτο τμήμα περιέχει τις διατάξεις σχετικά με τα κριτήρια αρμοδιότητας, δηλαδή τα κριτήρια αρμοδιότητας *stricto sensu* (άρθρα 2 έως 8). Το άρθρο 2 αποτελεί τον άξονα αυτού του τμήματος και περιλαμβάνει τα κριτήρια αρμοδιότητας προκειμένου περί γαμικών διαφορών, στο οποίο προστίθεται το άρθρο 3 σχετικά με τη γονική μέριμνα, συμπληρούμενο από το άρθρο 4 σχετικά με τον ιδιαίτερο κανόνα σε σχέση με τη σύμβαση της Χάγης του 1980. Μετά τη ρύθμιση περί ανταγωγής (άρθρο 5) και μετατροπής του δικαστικού χωρισμού σε διαζύγιο (άρθρο 6), το άρθρο 7 πραγματεύεται την αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία που προβλέπεται στα προηγούμενα άρθρα και το άρθρο 8 αφορά τις λεγόμενες «επικουρικές αρμοδιότητες», διάταξη παράλληλη με τη διάταξη του άρθρου 4 της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968.
- β) Το δεύτερο τμήμα (άρθρα 9 και 10) ρυθμίζει τα θέματα σχετικά με την έρευνα της διεθνούς δικαιοδοσίας σύμφωνα με τα κριτήρια της σύμβασης και τη διαπίστωση ότι ο εναγόμενος είναι σε θέση να αναλάβει την υπεράσπισή του.
- γ) Το τρίτο τμήμα (άρθρο 11), αφορά την εκκρεμοδικία και τις συναφείς αγωγές.
- δ) Το τέταρτο τμήμα (άρθρο 12) αναφέρεται στα ασφαλιστικά μέτρα.
17. Ο τίτλος III αποτελεί λογική συνέχεια του τίτλου II και αφορά την αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων. Εάν εκ πρώτης όψεως, θα υπέθετε κανείς ότι είναι εύκολη η επίλυση των θεμάτων τα οποία συνιστούν το αντικείμενο των προηγούμενων άρθρων, στην πράξη ωστόσο αυτό δεν αληθεύει. Στην ουσία, οι συζητήσεις αφορούσαν τις συνέπειες της αυτόματης αναγνώρισης σε σχέση με τα ληξιαρχικά μητρώα και τους λόγους μη αναγνώρισης και εκτέλεσης. Ομοίως, παρέστη αναγκαίο να ληφθούν υπόψη ο περιορισμός της αναγνώρισης στη λύση του συζυγικού δεσμού, χωρίς να θίγονται άλλες πτυχές (βλέπε σημεία 22 και 64). Το πρόβλημα αφορά επίσης την ανάγκη εκτέλεσης, πράγμα που επίσης επιλύεται σε σχέση με το πεδίο εφαρμογής. Με τρόπο παρόμοιο με τη σύμβαση των Βρυξελλών, ρυθμίζεται η εκτελεστική διαδικασία.
18. Ο τίτλος IV περιλαμβάνει τις μεταβατικές διατάξεις, ενώ ο τίτλος V αναφέρεται στις γενικές διατάξεις, ο τίτλος VI στην ερμηνεία εκ μέρους του δικαστηρίου και ο τίτλος VII στις τελικές διατάξεις.

III. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ

ΤΙΤΛΟΣ I

A. Πεδίο εφαρμογής

Άρθρο 1

Πεδίο εφαρμογής

19. Το θέμα αυτό αποτελεί το πρωταρχικό στοιχείο, από το οποίο εξαρτάται η ίδια η υπόσταση της σύμβασης και η εμβέλειά της η οποία, όπως αναφέρεται (σημείο 12 ανωτέρω), περιέχει δικαιοδοτικούς κανόνες, και κανόνες αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων σε γαμικές διαφορές. Ο καθορισμός του πεδίου εφαρμογής εμπεριέχει διάφορα ζητήματα, που αφορούν τόσο τον τύπο των ασκουμένων αγωγών όσο και τα συμπεριλαμβανόμενα θέματα.

20. Όσον αφορά το είδος των αγωγών, η παράγραφος 1 αναφέρεται σε «αστικές διαδικασίες», εξαιρώντας οποιοδήποτε άλλο είδος διαδικασίας, διότι αυτές είναι κατά κανόνα οι διαδικασίες που διεξάγονται σε θέματα διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού και ακύρωσης γάμου. Αλλά ο όρος «αστικές» επιδιώκει να οριοθετήσει σαφώς το ίδιο το αντικείμενο της σύμβασης. Όντως, ο όρος αυτός δεν πρέπει να συσχετίζεται με τις διαδικασίες διοικητικού χαρακτήρα, στις οποίες αναφέρεται η παράγραφος 2 του ιδίου άρθρου, παρά μόνον, προκειμένου να εννοείται, σαφώς, ότι εξαιρούνται οι διαδικασίες μάλλον θρησκευτικού χαρακτήρα. Ως εκ τούτου:

A. Μαζί με τις αστικές αγωγές ενώπιον δικαστηρίου, εμπíπτουν στο πεδίο της σύμβασης και άλλες μη δικαστικές διαδικασίες που γίνονται δεκτές επί γαμικών διαφορών σε ορισμένα κράτη. Πρόκειται, δηλαδή, για διοικητικές διαδικασίες επίσημα αναγνωρισμένες σε ένα κράτος μέλος. Στη Δανία, επί παραδείγματι, παράλληλα με τη δικαστική οδό, υπάρχει η διοικητική οδός ενώπιον του *Statsams* ή ενώπιον του *København Overpraesidium* [το οποίο ασκεί τις αυτές αρμοδιότητες όπως το *Statsamt* για την Κοπεγχάγη: για να υπάρξει προσφυγή διά της οδού αυτής, είναι απαραίτητο να υπάρχει λόγος διαζυγίου και συμφωνία μεταξύ των συζύγων τόσο για να διαζευχθούν όσο και σε σχέση με θέματα συναφή προς το διαζύγιο (επιμέλεια, διατροφή, κ.λπ.)]. Οι αποφάσεις τις οποίες εκδίδουν το *Statsamt* και το *København Overpraesidium* μπορούν να προσβληθούν ενώπιον του Υπουργείου Δικαιοσύνης (διεύθυνση αστικού δικαίου) του οποίου οι αποφάσεις με τη σειρά τους υπόκεινται σε δικαστική

έφεση δια της τακτικής οδού. Σε αυτό το πλαίσιο, μπορεί να επισημανθεί ότι η Φινλανδία θέσπισε το 1983 ένα σύστημα στο οποίο τα ζητήματα σχετικά με την επιμέλεια, διαμονή και επίσκεψη των τέκνων μπορούν να επιλύονται στο περιθώριο των δικαστικών διαδικασιών μέσω συμφωνίας η οποία πρέπει να εγκρίνεται από την τοπική διεύθυνση κοινωνικών υποθέσεων (8.4.1983/361, τμήματα 7, 8, 10, 11 και 12).

Εξ ου και, κατά το πρότυπο του άρθρου 1 της σύμβασης της Χάγης του 1970 περί αναγνώρισης διαζυγίων και δικαστικών χωρισμών, διευκρινίζεται στο κείμενο ότι ο όρος «δικαστήριο» συμπεριλαμβάνει σε όλο το κείμενο της σύμβασης τις αρχές, δικαστικές ή μη, που παρεμβαίνουν στη διαδικασία γαμικών διαφορών.

B. Εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της σύμβασης, οι διαδικασίες θρησκευτικού χαρακτήρα η σημασία των οποίων ενδέχεται να αυξηθεί συνεπεία της μετανάστευσης (επί παραδείγματι σε περιπτώσεις ισλαμικών ή ινδουιστικών γάμων).

Το άρθρο 42 διαφυλλάσσει τις συμφωνίες που έχουν συναφθεί μεταξύ ορισμένων κρατών μελών και της Αγίας Έδρας (βλέπε σχετικό σχολιασμό στο άρθρο 42 παράγραφος 120 κατωτέρω).

21. Σε σχέση με τα συμπεριλαμβανόμενα θέματα, πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ των καθαρά γαμικών υποθέσεων και των σχετικών με τη γονική μέριμνα.

22. Η σύμβαση περιορίζεται στις αγωγές που αφορούν αμιγώς το συζυγικό δεσμό, δηλαδή την ακύρωση του γάμου, το διαζύγιο και το δικαστικό χωρισμό. Ως εκ τούτου, η αναγνώριση των αποφάσεων διαζυγίου ή ακύρωσης του γάμου θίγει μόνον τη λύση του συζυγικού δεσμού. Παρόλο που τα ζητήματα αυτά φαίνονται συνδεδεμένα με τον συζυγικό δεσμό, η σύμβαση δεν θίγει ζητήματα όπως, μεταξύ άλλων, υπαιτιότητα των συζύγων, οι περιουσιακές συνέπειες του γάμου ή η υποχρέωση διατροφής ή άλλα συναφή θέματα (δικαίωμα στο όνομα κ.λπ.). Στο θέμα της διατροφής, εξαιρείται άλλων διεθνών πράξεων, η διεθνής δικαιοδοσία, η αναγνώριση και η εκτέλεση αποφάσεων περιλαμβανονται στη σύμβαση των Βρυξελλών του 1968, η οποία περιέχει ειδικό κανόνα αρμοδιότητας (άρθρο 5 παράγραφος 2) και επιπλέον έχει συναφθεί η σύμβαση της Ρώμης της 6ης Νοεμβρίου 1990 για την απλούστευση των διαδικασιών εισπράξης απαιτήσεων διατροφής, η οποία δεν ισχύει ακόμη.

Για τα λοιπά θέματα, θα εξακολουθήσουν να εφαρμόζονται οι κανόνες, εθνικοί ή διεθνείς, που ισχύουν μεταξύ των διαφόρων κρατών.

23. Το πολυπλοκότερο θέμα είναι το αναφερόμενο στη γονική μέριμνα, διότι ενώ σε ορισμένα κράτη η εθνική νομοθεσία επιβάλλει να περιλαμβάνονται τα ζητήματα της γονικής μέριμνας στην απόφαση για το καθεστώς του γάμου, σε άλλα κράτη οι γαμικές διαφορές και τα ζητήματα προστασίας των παιδιών ακολουθούν τελειώς διαφορετικές οδούς, δηλαδή η απόφαση περί του γάμου δεν αναφέρεται αναγκαστικά στη γονική μέριμνα και, ακόμη μπορεί να αναθέτει την απόφαση σε διαφορετικές αρχές. Κατά συνέπεια, στο προκείμενο θέμα χρειάστηκε να αντιμετωπισθούν διάφορα θέματα και ήταν δύσκολο να δεχθούν όλα τα κράτη το κείμενο της παραγράφου 1 στοιχείο β), από το οποίο προκύπτει ότι το ζήτημα αυτό συμπεριλαμβάνεται στην παρούσα σύμβαση και δεν αφέθηκε να ρυθμισθεί από άλλο κείμενο, όπως είχε προτείνει αρχικά μια αντιπροσωπεία. Πρόκειται, χωρίς αμφιβολία, αποκλειστικά για τα ζητήματα της γονικής μέριμνας τα οποία φαίνονται να συνδέονται με τη γαμική διαδικασία καθόσον αυτή εκκρεμεί (βλέπε άρθρο 3 παράγραφος 3).

24. Το πρώτο πρόβλημα που έπρεπε να επιλυθεί ήταν επομένως η συμπερίληψη του θέματος της γονικής μέριμνας. Οι δυσκολίες, εκτός από την προαναφερθείσα διαφορά μεταξύ νομοθεσιών, προέρχονταν επίσης από το γεγονός ότι, στα πλαίσια της διάσκεψης της Χάγης, καταρτιζόταν η σύμβαση του 1996 σχετικά με την προστασία των παιδιών. Οι συνέπειες της κατάστασης αυτής απεικονίζονται στο περιεχόμενο του άρθρου 3. Η ίδια η έννοια της «γονικής μέριμνας» παρουσιάζει προβλήματα, διότι είναι έννοια που πρέπει να προσδιορίζεται στην έννομη τάξη του κράτους μέλους όπου κρίνεται η μέριμνα. Σχετικά με τη διατροφή, βλέπε σημείο 22, ανωτέρω. Ο όρος «γονική μέριμνα», δυσχερώς μεταφράσιμος για ορισμένους σε μερικές χώρες, απαντάται, ωστόσο, σε διάφορες διεθνείς συμβάσεις και, ιδίως στη σύμβαση της Χάγης του 1996, και έτσι η έκφραση έχει ορισμένη εν δυνάμει ενοποιητική σημασία.

25. Το δεύτερο πρόβλημα έγκειται στο να προσδιοριστεί ποία τέκνα αφορά η διάταξη. Υπήρξε συμφωνία ότι η διάταξη αφορά τόσο τα φυσικά τέκνα του ζεύγους όσο και τα τέκνα τα οποία έχουν υιοθετηθεί υπ' αμοτέρων των συζύγων. Ωστόσο, ορισμένα κράτη εξέταζαν το ενδεχόμενο να μην πραγματεύεται η σύμβαση μόνο τη γονική μέριμνα για τα κοινά τέκνα, αλλά να συμπεριλαμβάνει και το ζήτημα της γονικής μέριμνας για τα επονομαζόμενα «τέκνα της οικογένειας», που συμπεριλάμβανε για παράδειγμα, τα τέκνα ενός εκ των συζύγων που αποκτήθηκαν σε προηγούμενη ένωση. Το φαινόμενο είναι γνωστό στο αγγλικό, σκωτικό και ολλανδικό δίκαιο. Υπερίσχυσε η γνώμη να υπάρξει περιορισμός στα κοινά τέκνα, λαμβάνοντας υπόψη ότι πρόκειται για αιτήσεις σχετικές με τη γονική μέριμνα που συνδέονται στενά με την αίτηση

διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακύρωσης. Άλλη λύση θα μπορούσε, επιπλέον, να θίγει τα θεμελιώδη δικαιώματα του πατέρα ή της μητέρας που ζει σε άλλο κράτος μέλος. Η συνέπεια αυτής της διάταξης απαντάται στην παράγραφο 3 του άρθρου 3, όπου καθορίζεται τότε παύει η διεθνής δικαιοδοσία, των αρχών του κράτους στο οποίο κρίνεται η γαμική υπόθεση προκειμένου να αποφασιστεί η γονική μέριμνα.

Η απόφαση να περιοριστεί το πεδίο ισχύος της Συμβάσεως, όσον αφορά τη γονική μέριμνα, στις αποφάσεις σχετικά με τα «κοινά τέκνα των συζύγων» δεν παρακωλύει, ωστόσο, να αποφασίζουν τα κράτη μέλη ότι στο μέλλον εφαρμόζουν κριτήρια δωσιδικίας ταυτόσημα προς αυτά του άρθρου 3 σε σχέση με τα τέκνα της οικογενείας τα οποία δεν περιλαμβάνονταν στην προηγούμενη κατηγορία. Εν τω μεταξύ, τα κριτήρια δωσιδικίας για αυτά τα τέκνα δεν θα θιγούν από τη Σύμβαση και, ως εκ τούτου, θα είναι το εσωτερικό δίκαιο το οποίο θα διέπει την αρμοδιότητα, την αναγνώριση και την εκτέλεση των αποφάσεων σε σχέση με τα προαναφερθέντα τέκνα.

26. Τέλος, υπό το πρίσμα άλλων διεθνών κειμένων, και ιδίως της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού (1989), εξυπακούεται ότι κάθε τέκνο πρέπει να αντιμετωπίζεται ατομικά. Αυτό σημαίνει, ότι και το ζήτημα εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης με γενικό χαρακτήρα, για την εφαρμογή του θα πρέπει, σε σχέση με έκαστο τέκνο, να πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 3.

ΤΙΤΛΟΣ II

B. Διεθνής δικαιοδοσία

Τμήμα 1

Γενικές διατάξεις

Άρθρο 2

Διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός και ακύρωση του γάμου

27. Οι επιλεγείσες δωσιδικίες ανταποκρίνονται σε αναγκαίες αντικειμενικές χαρακτηριστικές, λαμβάνοντας

υπόψη τα συμφέροντα των μερών, εμπεριέχουν μία ευέλικτη ρύθμιση προσαρμοσμένη στην κινητικότητα των προσώπων και, βεβαίως, επιδιώκουν να διευκολύνουν τα πρόσωπα χωρίς να χάνεται η νομική ασφάλεια. Δεν είναι πλέον περιεργο το γεγονός ότι, ως απόρροια των αναγκαιοτήτων αυτών, το άρθρο αυτό, μαζί με το άρθρο 3 αποτέλεσαν σε μεγάλο βαθμό το επίκεντρο της εκτεταμένης συζήτησης που οδήγησε στην έγκριση του κειμένου. Η επιλεγείσα λύση είναι αποτέλεσμα μιας δυσχερούς εξισορρόπησης μεταξύ ορισμένων από τα επιλεγέντα κριτήρια δωσιδικίας. Το ζητούμενο είναι να καθορίζονται τα κριτήρια δωσιδικίας προκειμένου περί γαμικών διαφορών, χωρίς να πρέπει να εξετάζεται η περίπτωση κατά την οποία πρέπει να ερευνείται το κύρος ενός γάμου στα πλαίσια μιας αίτησης ακύρωσης όταν έχει αποβιώσει ένας από τους συζύγους ή μετά το θάνατο αμφοτέρων, δεδομένου ότι η περίπτωση αυτή εκφεύγει του πεδίου εφαρμογής της σύμβασης. Τέτοιες περιπτώσεις προκύπτουν στην πλειοψηφία των υποθέσεων, ως προδικαστικά ζητήματα, σε σχέση με μια διαδοχή. Το τελευταίο αυτό ζήτημα ρυθμίζεται από τα ισχύοντα εν προκειμένω διεθνή νομοθετήματα, όπως η σύμβαση της Χάγης του 1970 σχετικά με την αναγνώριση αποφάσεων διαζυγίου ή δικαστικού χωρισμού ή σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία του κράτους, εφόσον περιέχει σχετική ρύθμιση.

28. Αντίθετα με τα προβλεπόμενα στη σύμβαση των Βρυξελλών του 1968, όπου ο γενικός κανόνας του άρθρου 2 συμπορεύεται με τις ειδικές δωσιδικίες του άρθρου 5, στην παρούσα περίπτωση κρίθηκε σκόπιμο, λόγω της ιδιομορφίας του θέματος, να μην θεσπισθεί διάταξη παρεμφερής με το άρθρο 2 της σύμβασης των Βρυξελλών που καθιερώνει μία γενική δωσιδικία, ούτε να ιεραρχηθούν τα επιλεγέντα κριτήρια. Είναι λογική η εξαίρεση από τη γενική δωσιδικία και η εξειδίκευση των δωσιδικιών, διότι, ακριβώς λόγω των κρίσεων της έγγαμης σχέσης, συνήθως μεταβάλλονται αμέσως και οι καταστάσεις.

Όλα τα προεκτεθέντα οδήγησαν στην επιλογή αντικειμενικών, εναλλακτικών και αποκλειστικών κριτηρίων, με την έννοια που επεξηγείται εν συνεχεία.

Στο άρθρο 2 περιλαμβάνονται μόνον αντικειμενικά κριτήρια, τα οποία υπόκεινται στην έρευνα που προβλέπεται στο άρθρο 9. Επομένως, εάν ένας σύζυγος καταθέσει την αγωγή του σε κράτος μέλος, τα δικαστήρια του οποίου δεν είναι αρμόδια σύμφωνα με τα κριτήρια του άρθρου 2, η αρμοδιότητα των δικαστηρίων αυτών δεν μπορεί να βασισθεί στο γεγονός ότι ο άλλος σύζυγος εμφανίζεται για να αντιδικήσει, αλλά ο δικαστής θα διαπιστώσει εάν είναι αρμόδιος ή όχι και σε περίπτωση που δεν είναι, θα κηρύξει εαυτόν αναρμόδιο. Όσον αφορά το ρόλο της βουλήσεως των συζύγων ως κριτηρίου, βλέπε σημείο 31 κατωτέρω, σε σχέση με το άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο α).

Επομένως, όλα τα κριτήρια του άρθρου 2 φαίνεται να ορίζονται με εναλλακτική μορφή, χωρίς να μπορεί να ερμηνευθεί ως ιεράρχηση ή κατάταξη στο στοιχείο α) ή στο στοιχείο β). Όντως, στο στοιχείο α) βασίζεται στη συνήθη διαμονή για να καθοριστεί τη διεθνή δικαιοδοσία, σε αντίθεση με τη σύμβαση των Βρυξελλών του 1968 που βασίζεται στην κατοικία. Στο στοιχείο β), λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες ορισμένων εθνικών εννόμων τάξεων, επιλέγεται ως κριτήριο δικαιοδοσίας η ιθαγένεια ή η κατοικία, κατά την έννοια που έχει ο όρος στο Ηνωμένο Βασίλειο και στην Ιρλανδία. Στη σύμβαση των Βρυξελλών του 1968, για τον καθορισμό της κατοικίας ενός διαδίκου εφαρμόζεται το εσωτερικό δίκαιο του κράτους του δικάζοντος δικαστή (άρθρο 52). Εν προκειμένω, συζητήθηκε αν θα έπρεπε να θεσπισθεί παρεμφερής διάταξη σε σχέση με τη συνήθη διαμονή, βλέπε σχετικά σημείο 31, κατωτέρω.

29. Τα κριτήρια που ορίζονται στο άρθρο αυτό είναι τα μόνα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν επί του θέματος και για το λόγο αυτό χαρακτηρίζονται ως «αποκλειστικά» (βλέπε σχετικά σχόλιο για το άρθρο 7). Όμως, ο όρος αυτός δεν μπορεί να νοηθεί όπως στη σύμβαση των Βρυξελλών, όπου επί συγκεκριμένων θεμάτων που προβλέπονται στο άρθρο 16, είναι αρμόδια μόνο τα δικαστήρια ορισμένου κράτους, θέτοντας τα άλλα κριτήρια σε δευτερεύουσα μοίρα. Στην περίπτωση αυτή, ο όρος «αποκλειστικός» σημαίνει ότι μόνον τα αναγραφόμενα κριτήρια, μπορούν να χρησιμοποιηθούν, και τούτο εναλλακτικώς και χωρίς καμία μεταξύ τους ιεράρχηση. Πρόκειται επομένως για αποκλειστική απαρίθμηση, οπότε εν προκειμένω δεν είναι ανάγκη να προβλεφθεί κανόνας παρεμφερής με εκείνον του άρθρου 28 παράγραφος 1 της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968.

30. Όσον αφορά τα κριτήρια προσδιορισμού της δικαιοδοσίας των δικαστηρίων ενός κράτους για να κρίνουν γαμικές διαφορές που εμπίπτουν στο πεδίο της σύμβασης, διακρίνονται δύο ομάδες, οι οποίες εμπεριέχονται αντιστοίχως στο στοιχείο α) και στο στοιχείο β). Η παράγραφος 2 του άρθρου εφαρμόζεται στο στοιχείο β) της παραγράφου 1 και επίσης στην τελευταία περίπτωση του στοιχείου α) (σχετικά με τα αποτελέσματα της δήλωσης, βλέπε άρθρο 7 και άρθρο 8 παράγραφος 2).

Τα επιλεγόμενα κριτήρια έχουν ως αφετηρία την αρχή ότι υπάρχει ένας πραγματικός σύνδεσμος μεταξύ του προσώπου και ενός κράτους μέλους. Η απόφαση για την επιλογή συγκεκριμένων κριτηρίων οφείλεται στο γεγονός ότι τα κριτήρια αυτά υφίστανται στις διάφορες εθνικές νομοθεσίες και ότι γίνονται δεκτά από τις λοιπές ή στην προσπάθεια εξεύρεσης σημείων συμφωνίας αποδεκτών από όλους.

31. Από τα κριτήρια που αναγράφονται στο στοιχείο α), η απονομή διεθνούς δικαστικής δικαιοδοσίας στα δικαστήρια του τόπου της συνήθους διαμονής των συζύγων κατά το χρόνο έγερσης της αγωγής (πρώτη περίπτωση), είναι ένα κριτήριο που γίνεται ευρέως δεκτό στα κράτη μέλη και με αυτά, αναμφίβολα, θα επιλυθεί η μεγάλη πλειοψηφία των υποθέσεων. Δεν εγείρει επίσης προβλήματα το κριτήριο που αναγράφεται στην τρίτη περίπτωση «συνήθης διαμονή του εναγομένου», διότι είναι το γενικό κριτήριο δικαιοδοσίας που βασίζεται στην αρχή *actor sequitur*. Υπήρξε επίσης ευρεία συναίνεση για το κριτήριο που επιλέγεται σε περίπτωση κοινής αιτήσεως, που αναγράφεται στην τέταρτη περίπτωση, εφόσον η αίτηση μπορεί να υποβληθεί ενώπιον των αρχών της συνήθους διαμονής του ενός ή του άλλου των συζύγων. Στην περίπτωση αυτή, αντίθετα και πάλι με την σύμβαση των Βρυξελλών του 1968, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι σπανίως λαμβάνεται υπόψη η βούληση των συζύγων που εμφανίζεται με αυτή την περιορισμένη μορφή μόνο στην ανωτέρω περίπτωση: είναι λογικό να λαμβάνεται έτσι υπόψη το ότι η διάταξη αναφέρεται σε γαμικές διαφορές.

32. Μεγαλύτερα προβλήματα ανέκυσαν σε σχέση με την αποδοχή άλλων κριτηρίων που περιλαμβάνονται στην περίπτωση αυτή. Όντως, καταρχήν δεν αμφισβητείται η αμοδιότητα των δικαστηρίων του κράτους της τελευταίας συνήθους διαμονής των συζύγων, όταν ένας εξ αυτών εξακολουθεί να διαμένει εκεί (δεύτερη περίπτωση). Το πρόβλημα για ορισμένα κράτη ήταν να συνδυάσουν την κατάσταση αυτή με την κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο άλλος σύζυγος, ο οποίος λόγω της κρίσης της έγγαμης σχέσης, επιστρέφει συχνά στη προ του γάμου χώρα κατοικίας ή ιθαγένειας και υπόκειται στους περιορισμούς που προβλέπονται στην πέμπτη και έκτη περίπτωση, διατάξεις που θα έχουν, αναμφισβήτητα, επιπτώσεις όσον αφορά την εκκρεμοδικία (βλέπε άρθρο 11).

Πράγματι, στις δύο αυτές διατάξεις γίνεται κατ' εξαίρεση δεκτό το *forum actoris*, θεμελιούμενο στη συνήθη διαμονή υπό πρόσθετες ωστόσο προϋποθέσεις. Έτσι, στην πέμπτη περίπτωση γίνεται δεκτή η δικαιοδοσία των δικαστηρίων του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του αιτούντος, εφόσον έχει διαμείνει στο κράτος αυτό τουλάχιστον επί ένα έτος. Επειδή ορισμένα κράτη δεν κρίνουν επαρκή τον κανόνα που διατυπώνεται εν προκειμένω και λαμβάνοντας υπόψη τη συχνότητα, με την οποία η νέα διαμονή του συζύγου βρίσκεται στο κράτος ιθαγένειας ή κατοικίας, όπως νοείται στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία, περιελήφθη στην έκτη περίπτωση η δυνατότητα να επιλαμβάνονται της γαμικής διαφοράς δικαιοδοτικά όργανα της συνήθους διαμονής του αιτούντος, εάν αυτό διήρκεσε τουλάχιστον κατά τους έξι μήνες που προηγούνται αμέσως της αγωγής, εφόσον βεβαίως το κράτος αυτό είναι το κράτος της ιθαγένειας ή της κατοικίας, όπως νοείται στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία. Η τελευταία αυτή διάταξη θεσπίστηκε ως συνέπεια του πολιτικού

συμβιβασμού που επιτεύχθηκε τον Δεκέμβριο του 1997, όταν ορισμένα κράτη ανακοίνωσαν επισήμως ότι η αποδοχή αυτής της δωσιδικίας αποτελεί απαραίτητο στοιχείο κεφαλαιώδους σημασίας στα πλαίσια της συνολικής συναινετικής λύσης.

Η λύση λαμβάνει υπόψη την κατάσταση του συζύγου που επιστρέφει στη χώρα του, χωρίς η εν λόγω λύση να έχει ως συνέπεια την καθιέρωση ενός κριτηρίου που θεμελιώνεται αποκλειστικά επί της δωσιδικίας του ενάγοντος: αφενός, η ύπαρξη της ιθαγένειας ή της «κατοικίας» δείχνει την ύπαρξη ενός πρώτου συνδέσμου με το εν λόγω κράτος μέλος. Αφετέρου, για να μπορέσει να εγείρει την αγωγή του, είναι απαραίτητο να έχει εγκαταστήσει στο εν λόγω κράτος την συνήθη διαμονή του για περίοδο έξι μηνών που προηγείται αμέσως της έγερσης της αγωγής. Η τελευταία αυτή υπόθεση οδήγησε σε μία ειδική συζήτηση σχετικά με τον καθορισμό της συνήθους διαμονής, λαμβάνοντας υπόψη την κατάσταση του συζύγου, ο οποίος, λόγω κρίσης της έγγαμης σχέσης, επιστρέφει στη χώρα καταγωγής του. Η ύπαρξη συνάφειας εκτιμάται από τον δικαστή. Καίτοι συζητήθηκε το ενδεχόμενο να προβλεφθεί ένας κανόνας ο οποίος θα όριζε τον τόπο της συνήθους διαμονής κατά τρόπο παρεμφερή με εκείνον του άρθρου 52 της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968 σε σχέση με τον καθορισμό της κατοικίας, αποφασίστηκε τελικά να μην προβλεφθεί ειδική σχετική διάταξη. Ωστόσο, καίτοι όχι κατ' εφαρμογή της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968, ελήφθη ιδιαίτερα υπόψη ότι το δικαστήριο έδωσε επανειλημμένως έναν ορισμό, αποφαινόμενο ότι σημαίνει «τον τόπο όπου το πρόσωπο έχει ορίσει, με σταθερό χαρακτήρα, το μόνιμο ή σύνηθες κέντρο των ενδιαφερόντων του και προκειμένου να καθορισθεί η εν λόγω διαμονή, πρέπει να συνεκτιμηθούν όλα τα πραγματικά συστατικά στοιχεία». Κατ' αυτόν τον τρόπο, απορρίφθηκαν όσες προτάσεις υποστήριζαν ότι θα επαρκούσε η συνήθης διαμονή του αιτούντος τουλάχιστον επί ένα έτος κατά την πενταετία που προηγείται αμέσως της αγωγής, καίτοι είχε σωρευτικό χαρακτήρα μαζί με την ιθαγένεια ή την «κατοικία».

Άλλωστε, η αμοιβαία εμπιστοσύνη που ενυπάρχει στην παρούσα σύμβαση, όπως και στη σύμβαση των Βρυξελλών του 1968, πρέπει να υπερισχύει τους ενδοιασμούς που υπάρχουν ως προς το ενδεχόμενο εκδίκασης της υπόθεσης από τα δικαστήρια άλλου κράτους.

33. Με εναλλακτικό χαρακτήρα σε σχέση και με τα προαναφερθέντα κριτήρια, τα οποία όμως για συστηματικούς λόγους αναγράφονται σε διαφορετικό εδάφιο (δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 1), περιλαμβάνεται η δυνατότητα να εγερθεί η γαμική διαφορά ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους της κοινής ιθαγένειας των συζύγων ή της συζυγικής κατοικίας που έχει καθορισθεί με σταθερό τρόπο. Η διάταξη αυτή χρήζει ιδιαίτερης προσοχής και σχολίων.

Κατά πρώτον, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι η ιθαγένεια ή η «κατοικία» πρέπει να είναι κοινή για αμφοτέρους τους συζύγους. Ορισμένα κράτη θα ήθελαν να γίνει δεκτή και η δυνατότητα να πληρούνται η προϋπόθεση αυτή από έναν μόνον σύζυγο. Το ενδεχόμενο αυτό απορρίφθηκε, εφόσον θα επρόκειτο για αμιγές *forum actoris*, σε πολλές περιπτώσεις χωρίς κανένα πραγματικό σύνδεσμο με το εν λόγω κράτος, οπότε, θα ήταν αντίθετο προς το πνεύμα της σύμβασης.

Το γεγονός ότι καθιερώνεται η δυνατότητα να επιλαμβάνονται οι αρχές του κράτους της ιθαγένειας ή της «κατοικίας» αμφοτέρων των συζύγων, δεν σημαίνει ότι τα δικαστήρια δύναται σε κάθε περίπτωση, να εκτιμούν την ύπαρξη ενός κριτηρίου. Το ζητούμενο είναι να δεχθούν τα κράτη το ένα ή το άλλο κριτήριο, λαμβάνοντας υπόψη το εσωτερικό τους σύστημα. Δηλαδή, όπως η κοινή ιθαγένεια μπορεί να γίνει δεκτή, για παράδειγμα, για την Ισπανία, η κατοικία είναι κριτήριο που ισχύει στο Ηνωμένο Βασίλειο και στην Ιρλανδία.

Αυτός ακριβώς είναι ο λόγος για τον οποίο στην παράγραφο 2 του άρθρου, καθιερώνεται η αναγκαιότητα να διευκρινίζονται τα κράτη μέλη, με δήλωση, κατά το χρονικό σημείο που αναλαμβάνουν δέσμευση βάσει της σύμβασης, εάν θα εφαρμόζουν το κριτήριο της ιθαγένειας ή της κατοικίας, όπως μνημονεύεται στην παράγραφο 1 στοιχείο β).

Ουδέν διαλαμβάνει η σύμβαση για τις συνέπειες διπλής ιθαγένειας, προκειμένου τα δικαιοδοτικά όργανα εκάστου κράτους να εφαρμόζουν τους εσωτερικούς τους κανόνες, στο γενικό πλαίσιο της σχετικής κοινοτικής τάξης.

34. Τα προβλήματα που απορρέουν από τις διάφορες γλωσσικές αποδόσεις της σύμβασης επιβάλλουν ορισμένες διευκρινίσεις σχετικά με τον όρο «κατοικία» ή «*domicile*», όπως φαίνεται στο παρόν κείμενο και αποκλειστικά σε σχέση με αυτή τη σύμβαση. Αυτό συνιστά αντικείμενο της παραγράφου 3 του άρθρου 2. Έχουν ήδη επισημανθεί και είναι γνωστά τα προβλήματα και οι λύσεις που υπάρχουν στη σύμβαση των Βρυξελλών του 1968. Στην προκειμένη περίπτωση, επειδή η σύμβαση θίγει γαμικές υποθέσεις και πρέπει να συμπεριληφθεί και η ιθαγένεια ως κριτήριο για τον προσδιορισμό της διεθνούς δικαιοδοσίας, δεν ήταν δυνατόν να επιλεγούν τα εν λόγω κριτήρια. Αλλά ενώ η ιθαγένεια είναι κριτήριο, για τη σημασία του οποίου δεν εγείρονται μείζονα προβλήματα, η κατάσταση είναι πολύπλοκότερη όσον αφορά την κατοικία, η οποία εντάσσεται στο παρόν κείμενο με την έννοια που έχει στο Ηνωμένο Βασίλειο και στην Ιρλανδία. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο, στα περισσότε-

ρα κείμενα αποδίδεται ως «κατοικία» και γράφεται εντός εισαγωγικών, για να γίνει σαφής η ιδιαίτερη σημασία. Αποκλείεται πάντως η δυνατότητα να ερμηνευθεί ότι υπάρχει ταύτιση μεταξύ του όρου αυτού και της συνήθους διαμονής που αναφέρεται στην παράγραφο 1.

Σε ένα λεπτομερές έγγραφο, η αντιπροσωπεία του Ηνωμένου Βασιλείου έδωσε ορισμένες διευκρινίσεις σε σχέση με την έννοια του όρου «*domicile*», για τους σκοπούς εφαρμογής της σύμβασης, χωρίς να ισχυρίζεται ότι εξαντλεί το ζήτημα του όρου. Κύριος στόχος της έννοιας του όρου «*domicile*», είναι να συνδεθεί ένα πρόσωπο με τη χώρα όπου κατοικεί μόνιμως ή επ' αόριστον. Χρησιμοποιείται ώστε το πρόσωπο να υπόκειται στην έννομη τάξη της εν λόγω χώρας, για διάφορα θέματα ευρείας εφαρμογής, που άπτονται κυρίως του πεδίου των οικογενειακών σχέσεων και της οικογενειακής περιουσίας. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, η έννομη τάξη επιδιώκει να εξασφαλίσει ότι έκαστος έχει ανά πάσα στιγμή μία κατοικία και μόνον μία. Προς τούτο, πέρα από την ύπαρξη κανόνων για τον καθορισμό της κατοικίας των παιδιών (*domicile of origin*), υπάρχουν κανόνες για τον καθορισμό της κατοικίας των ενηλίκων, τόσο σε σχέση με την απόκτηση νέας κατοικίας (*domicile of choice*), όσο και σε σχέση με την ανάκτηση της κατοικίας καταγωγής (*revival of the domicile of origin*). Οι αυτές αρχές ισχύουν στο ιρλανδικό δίκαιο.

Άρθρο 3

Γονική μέριμνα

35. Από το άρθρο 1 προκύπτει ότι, στο ουσιαστικό πεδίο εφαρμογής της σύμβασης, επιπλέον οι αστικές διαδικασίες σχετικά με τη γονική μέριμνα (για τη χρήση αυτού του όρου, βλέπε παρατήρηση σχετικά με το άρθρο 1), οι οποίες συνδέονται με αγωγή διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακύρωσης του γάμου, οπότε το άρθρο 3 καθορίζει τον χρόνο και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες οι αρχές του κράτους του οποίου τα δικαιοδοτικά όργανα είναι αρμόδια να αποφασίζουν επί γαμικών διαφορών σύμφωνα με τα κριτήρια του άρθρου 2, είναι επίσης αρμόδιες να λαμβάνουν αποφάσεις σχετικά με τη γονική μέριμνα των κοινών τέκνων. Προς τούτο, το άρθρο 3 εμφανίζεται διηρημένο σε τρεις παραγράφους, εκ των οποίων οι δύο πρώτες είναι αφιερωμένες στον καθορισμό της δικαιοδοσίας των αρχών του κράτους, του οποίου τα δικαστήρια είναι αρμόδια να αποφασίζουν επί γαμικών διαφορών, και η δεύτερη αφορά την περίπτωση κατά την οποία τα τέκνα δεν διαμένουν στο εν λόγω κράτος. Η τρίτη παράγραφος καθορίζει το χρονικό όριο της εν λόγω αρμοδιότητας.

36. Η διάρθρωση και το περιεχόμενο της διάταξης είναι αποτέλεσμα δύσκολης διαπραγμάτευσης, και από εσωτερική κοινοτική άποψη και σε συνάρτηση με τις διεθνείς σχέσεις και, ιδιαίτερος, σε συνάρτηση με τη σύμβαση της Χάγης του 1996. Ωστόσο, ο αυτοπεριορισμός που επιχειρείται στην παρούσα σύμβαση στα τέκνα με συνήθη διαμονή στα κράτη μέλη, διευκολύνει τη συμβατότητα μεταξύ των δύο συμβάσεων.

Όντως, αφού επιλύθηκε μεταξύ των κρατών μελών το πρόβλημα που αφορά την υπαγωγή του θέματος αυτού στο πεδίο εφαρμογής της σύμβασης, το πρόβλημα μεταφέρθηκε στον καθορισμό των κριτηρίων δικαιοδοσίας, αφού ενώ δεν ανακύπτουν προβλήματα στην περίπτωση όπου το τέκνο έχει συνήθη διαμονή στο κράτος του οποίου οι αρχές είναι αρμόδιες για τις γαμικές διαφορές, δεν συμβαίνει το ίδιο σε περίπτωση που η συνήθης διαμονή του τέκνου βρίσκεται σε άλλο κράτος μέλος.

Ωστόσο, πράγμα που καθιστά πολυπλοκότερο το πρόβλημα, στο άρθρο 52 παράγραφος 2 της σύμβασης της Χάγης του 1996 προβλέπεται ότι, η σύμβαση δεν εμποδίζει ένα ή περισσότερα συμβαλλόμενα κράτη να συνάπτουν συμφωνίες για θέματα ρυθμιζόμενα από τη σύμβαση, εφόσον περιορίζονται σε τέκνα διαμένοντα συνήθως σε κράτος συμβαλλόμενο μέρος αυτών των συμφωνιών. Αυτό συνεπάγεται όμως ότι, όταν θα ισχύουν και οι δύο συμβάσεις, η σύμβαση στην οποία αναφέρεται η έκθεση θα έχει προτεραιότητα όσον αφορά τα τέκνα που διαμένουν στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία είναι συμβαλλόμενα μέρη της σύμβασης, ενώ η σύμβαση της Χάγης θα εφαρμόζεται στις υπόλοιπες περιπτώσεις.

37. Με αυτή τη λογική, δεν ανακύπτει κανένα πρόβλημα από την παράγραφο 1 του άρθρου 3, αφού καθορίζει τη διεθνή δικαιοδοσία σε θέματα σχετικά με τη γονική μέριμνα κοινών τέκνων, τα οποία διαμένουν συνήθως στο κράτος μέλος του οποίου οι αρχές είναι επίσης αρμόδιες να αποφασίζουν επί γαμικών διαφορών. Διευκρινίζεται ότι σε καμία περίπτωση δεν σημαίνει αυτό ότι πρέπει να είναι οι ίδιες οι αρχές, στο εν λόγω κράτος, οι οποίες αποφασίζουν για την τύχη του γάμου και τη γονική μέριμνα: το νόημα του κανόνα είναι μόνον ότι πρόκειται για τις αρχές του ίδιου κράτους οι οποίες αποφασίζουν και για τα δύο ζητήματα. Στην πράξη, σε ορισμένα κράτη είναι οι ίδιες αρχές, ενώ σε άλλα είναι διαφορετικές. Για τους σκοπούς της σύμβασης, προέχει να είναι αρχές του ίδιου κράτους μέλους, ενώ παράλληλα μπορεί να υπάρχει εσωτερική λειτουργική κατανομή αρμοδιοτήτων.

38. Στην παράγραφο 2 καθορίζονται οι προϋποθέσεις ώστε οι αρχές του κράτους του οποίου οι αρχές είναι αρμόδιες να αποφασίζουν για το διαζύγιο να είναι επίσης αρμόδιες να αποφασίζουν για τη γονική μέριμνα όταν το τέκνο δεν διαμένει στο εν λόγω κράτος, αλλά σε άλλο κράτος μέλος. Για την περίπτωση αυτή, η παράγραφος 2 απαιτεί σωρευτικά να ασκεί τουλάχιστον ο ένας εκ των συζύγων τη γονική μέριμνα σε σχέση με το τέκνο και η αρμοδιότητα των αρχών να έχει γίνει δεκτή από τους συζύγους και να συνάδει προς τα μείζονα συμφέροντα του τέκνου. Η διάταξη αυτή ελήφθη από το άρθρο 10 παράγραφος 1 της σύμβασης της Χάγης του 1996, και, κατ' αυτόν τον τρόπο, διασφαλίστηκε ότι το άρθρο 3 παράγραφος 2 της παρούσας σύμβασης δεν αντιφάσκει προς τις συναφείς διατάξεις της αναφερωθείσας σύμβασης της Χάγης. Όντως, η διάταξη της σύμβασης της Χάγης προβλέπει σχεδόν αυτούσια τη διάταξη, με μόνη διαφορά ότι, όσον αφορά τους γονείς, απαιτεί κατά την έναρξη της διαδικασίας ένας εκ των γονέων να διαμένει συνήθως στο εν λόγω κράτος, και ότι ένας εκ των δύο οφείλει να ασκεί τη γονική μέριμνα.

Η υφισταμένη διαφορά απορρέει από το ίδιο το αντικείμενο των δύο συμβάσεων: ενώ η σύμβαση της Χάγης αναφέρεται στην προστασία των τέκνων, η σύμβαση στην οποία αναφέρεται η παρούσα έκθεση ασχολείται με τις γαμικές διαφορές και, επομένως, η συσχέτιση των γονέων με το έδαφος ενός κράτους για τον καθορισμό της δικαιοδοσίας επί γαμικών διαφορών καθορίζεται σύμφωνα με τα κριτήρια του άρθρου 2. Στο άρθρο 3 παράγραφος 2, προβλέπεται μόνον η αντιμετώπιση μίας συγκεκριμένης περίπτωσης, οπότε η καλύτερη λύση είναι να ληφθούν τα ίδια κριτήρια που ισχύουν και στη σύμβαση της Χάγης.

39. Η σύμβαση δεν θέλησε να καθιερώσει την *perpetuatio jurisdictionis* της δωσιδικίας του διαζυγίου σε σχέση με την προστασία των κοινών τέκνων και αυτός είναι ο λόγος για τον οποίον η παράγραφος 3 ορίζει πότε πάυει η δικαιοδοσία που απονέμεται στις παραγράφους 1 και 2, ορίζοντας εναλλακτικώς τρεις λόγους. Η διάταξη ακολουθεί την παράγραφο 2 του άρθρου 10 της σύμβασης της Χάγης του 1996, προκειμένου να μην αντιφάσκουν τα δύο κείμενα.

α) Στο στοιχείο α), περιλαμβάνεται η βασική περίπτωση σχετικά με τον τελεσιδικιο χαρακτήρα της απόφασης για τη γαμική διαφορά, δηλαδή για την εν λόγω απόφαση δεν είναι δυνατόν να ασκηθεί έφεση ούτε άλλης μορφής αναθεώρηση της απόφασως. Από της στιγμής αυτής, και με την επιφύλαξη της διάταξης του στοιχείου β), δεν είναι δυνατόν να εφαρμοσθούν οι παράγραφοι 1 και 2. Η γονική μέριμνα ρυθμίζεται επομένως από την εσωτερική νομοθεσία ή τις σχετικές διεθνείς συμβάσεις.

β) Σε αυτή τη λίαν γνωστή περίπτωση, και με την επιφύλαξη του επικουρικού κανόνα του στοιχείου γ), προστίθεται στο στοιχείο β) η περίπτωση κατά την οποία, κατά την ημερομηνία κατά την οποία καθίσταται τελεσίδικη η απόφαση σχετικά με το γάμο, υπό την έννοια ότι μια τέτοια απόφαση δεν υπόκειται σε οποιοδήποτε ένδικο μέσο, υφίστανται ακόμη εκκρεμείς διαδικασίες σχετικά με τη γονική μέριμνα, οπότε θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η ημερομηνία κατά την οποία θα καταστεί τελεσίδικη η απόφαση της δίκες για τη γονική μέριμνα. Ωστόσο, η δικαιοδοσία σχετικά με τη γονική μέριμνα είναι δυνατόν να ασκείται ακόμα και αν καταστεί τελεσίδικη η απόφαση σχετικά με την αίτηση διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακύρωσης του γάμου. Η διάταξη αυτή ήταν απαραίτητη στη σύμβαση, επειδή είναι δυνατόν να νοηθεί ότι, όταν είναι αμοιόδιες διάφορες αρχές μέσα στο ίδιο κράτος, ή εκκρεμούν υποθέσεις ενώπιον των αυτών αρχών, η απόφαση επί γαμικής διαφοράς μπορεί να καταστεί τελεσίδικη, ενώ δεν έχουν περατωθεί οι δίκες σχετικά με τη γονική μέριμνα. Οπότε η αμοιодиότητα επί του θέματος παύει στην περίπτωση αυτή, μόλις τερματισθεί η τελευταία δίκη. Εννοείται ότι, εφόσον αρχίσουν οι δίκες σχετικά με τη γονική μέριμνα, πρέπει να συνεχισθούν μέχρι την τελική απόφαση. Το γεγονός ότι επιλύθηκε το θέμα του γάμου δεν μπορεί να παραβιάσει τις προσδοκίες και των γονέων και του τέκνου να περατωθεί η δίκη σχετικά με τη γονική μέριμνα στο κράτος μέλος στο οποίο άρχισε. Αυτό που επιδιώκεται, χωρίς να αναφέρεται ρητά, είναι να μην υπάρχει *perpetuatio jurisdictionis*, αλλά ούτε και να διακόπτεται η δίκη σχετικά με τη γονική μέριμνα που άρχισε σε σύνδεσμο με τη γαμική διαφορά.

γ) Στο στοιχείο γ), περιλαμβάνεται επικουρική διάταξη που αφορά τις λοιπές περιπτώσεις δηλαδή όταν η δίκη τερματίζεται για άλλο λόγο (π.χ. όταν αποσύρεται η αίτηση διαζυγίου ή αποβιώσει ένας εκ των συζύγων).

Άρθρο 4

Απαγωγή παιδιών

40. Μεταξύ των κινδύνων, και ίσως ο μεγαλύτερος, όσον αφορά την προστασία των κοινών τέκνων στην κρίσιμη φάση του γάμου, είναι η διεθνής μετακίνηση του τέκνου εκ μέρους ενός των γονέων, με όσα προβλήματα συνεπάγεται αυτό για την ισορροπία και την προστασία του. Κατά την επίλυση αυτών των προβλημάτων, ελήφθη ιδιαιτέρως υπόψη η σύμβαση της Χάγης της 25ης Οκτωβρίου 1980 περί των αστικών θεμάτων σχετικά με τη διεθνή απαγωγή παιδιών. Όμως οι συμβάσεις για την προστασία των παιδιών,

όπως η σύμβαση της Χάγης του 1996 ή η παρούσα σύμβαση περί γαμικών διαφορών, στις οποίες περιλαμβάνονται θέματα σχετικά με την προστασία των κοινών τέκνων κατά τη διάρκεια παρόμοιων καταστάσεων, είναι δυνατόν να έχουν αρνητικές επιπτώσεις ως προς την επιστροφή των ανηλίκων, εάν δεν θεσπισθούν τα κατάλληλα μέτρα. Αυτή είναι η έννοια του άρθρου 4 της υπό σχολιασμό σύμβασης.

41. Στην περίπτωση αυτή, έχει θεσπισθεί ιδιαίτερη διάταξη περί δικαιοδοσίας με αναφορά στη σύμβαση της Χάγης του 1980, μολοντί διαμορφώνεται κατάσταση διαφορετική από εκείνη που περιέχεται στο άρθρο 39, όπου γίνεται συσχέτιση με ορισμένες άλλες συμβάσεις. Όντως, ενώ στο άρθρο 39 περιέχεται η υπεροχή της παρούσας σύμβασης έναντι άλλων συμβάσεων μεταξύ των κρατών τα οποία είναι συμβαλλόμενα μέρη αμφοτέρων, στο άρθρο 4 περιέχεται διάταξη ορίζουσα ότι η δικαιοδοσία που προβλέπεται στο άρθρο 3 θα ασκείται εντός των ορίων της σύμβασης της Χάγης του 1980 και, ιδίως, σύμφωνα με τα άρθρα 3 και 16. Τοιουτοτρόπως, διασφαλίζεται η συνήθης διαμονή αμέσως πριν οιαδήποτε μετακίνηση ή παράνομη κατακράτηση, ως κριτήριο αμοιодиότητας ενώ, συνεπεία της παράνομης μετακίνησης ή κατακράτησης, έχει εκ των πραγμάτων παραχθεί μια μεταβολή της συνήθους διαμονής.

Η μνεία αυτών των δύο άρθρων είναι σημαντική για διαφόρους λόγους. Κατά πρώτον, επειδή το άρθρο 3 της σύμβασης της Χάγης του 1980 ορίζει ότι η μετακίνηση ή κατακράτηση ανηλίκου θεωρείται παράνομη:

«α) εφόσον έγιναν κατά παραβίαση δικαιώματος επιμέλειας, αναγνωρισμένου σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή άλλη οργάνωση, είτε αποκλειστικά είτε από κοινού με άλλους, από το δίκαιο του κράτους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από την μετακίνηση ή την κατακράτησή του και

β) το δικαίωμα αυτό ησκειότο πραγματικά, αποκλειστικά ή από κοινού με άλλους, κατά το χρόνο της μετακίνησης ή της κατακράτησης, ή θα είχε ασκηθεί κατ' αυτόν τον τρόπο εάν δεν είχαν επισυμβεί τα γεγονότα αυτά.

Το δικαίωμα επιμέλειας που αναφέρεται στην περίπτωση α) μπορεί να απορρέει ιδίως είτε απευθείας από το νόμο, είτε από δικαστική ή διοικητική απόφαση, είτε από συμφωνία που ισχύει σύμφωνα με το δίκαιο αυτού του κράτους».

Κατά δεύτερον δε, επειδή οι συνέπειες της παράνομης μετακίνησης ή κατακράτησης, για τους λόγους

που ενδιαφέρουν στην προκείμενη περίπτωση, περιέχονται στο άρθρο 16, όπου ορίζονται τα ακόλουθα:

«Αφότου τους γνωστοποιηθεί η παράνομη μετακίνηση ενός παιδιού ή η κατακρατήσή του κατά το άρθρο 3, οι δικαστικές ή διοικητικές αρχές του συμβαλλομένου κράτους, όπου το παιδί μετακινήθηκε ή κατακρατήθηκε, δεν μπορούν να κρίνουν επί του κυρίου θέματος του δικαιώματος της επιμέλειας, μέχρι να διαπιστωθεί ότι δεν συντρέχει περίπτωση επιστροφής του παιδιού κατά την παρούσα σύμβαση ή μέχρι να διαρρυσθεί εύλογο χρονικό διάστημα χωρίς να υπάρξει αίτηση εφαρμογής της σύμβασης».

Συνεπώς, μολονότι δεν έχει μεταβληθεί η συνήθης διαμονή και, επομένως, θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν τα κριτήρια που καθορίζονται στην παρούσα σύμβαση, ο υπερισχύων ρόλος του άρθρου 16 της σύμβασης της Χάγης εμποδίζει να ληφθούν μέτρα που τροποποιούν τη γονική μέριμνα, με ισχύ προηγούμενη από ό,τι έχει αποφασισθεί σχετικά με την επιστροφή ή μη.

Το άρθρο αυτό προϋποθέτει ότι τα κράτη μέλη είναι συμβαλλόμενα μέρη της σύμβασης της Χάγης του 1980. Συνεπώς, εάν μελλοντικά προσχωρήσουν νέα κράτη μέλη, θα ήταν οφέλιμο να προσχωρήσουν στη σύμβαση της Χάγης του 1980, εάν δεν το έχουν ήδη πράξει.

Άρθρο 5

Ανταγωγή

42. Το άρθρο αυτό περιέχει τη συνήθη διάταξη σχετικά με την ανταγωγή, δηλαδή απονέμεται αρμοδιότητα στο δικαστήριο το οποίο έχει επιληφθεί της κύριας αγωγής για τις περιπτώσεις ανταγωγής. Ο περιορισμός του πεδίου εφαρμογής της σύμβασης και η συγχρότητα με την οποία τα θέματα που υπάγονται σ' αυτήν συνδέονται με άλλα, επιβάλλει να διευκρινισθεί ότι το εν λόγω αποτέλεσμα προκύπτει οσάκις αμφότερες εμπíπτουν στο πεδίο εφαρμογής της σύμβασης. Η διάταξη αυτή πρέπει να συσχετισθεί με το άρθρο 11 (βλέπε σχολιασμό του άρθρου περί εκκρεμοδικίας), προκειμένου να υπάρξει διαφοροποίηση των περιπτώσεων, μολονότι εκ των πραγμάτων συχνά μπορεί να υπάρξουν ταυτόσημα αποτελέσματα.

Άρθρο 6

Μετατροπή του δικαστικού χωρισμού σε διαζύγιο

43. Δυνάμει ορισμένων νομοθεσιών, είναι αρκετά συχνή η μετατροπή του δικαστικού χωρισμού σε διαζύγιο.

Συγκεκριμένα, σε ορισμένα κράτη ο δικαστικός χωρισμός αποτελεί προηγούμενο στάδιο απαραίτητο για την έκδοση διαζυγίου, ενώ απαιτείται συνήθως η παρέλευση ορισμένου χρονικού διαστήματος ανάμεσα στο δικαστικό χωρισμό και το διαζύγιο. Αυτή η διάκριση εντούτοις δεν υπάρχει σε άλλες νομοθεσίες.

Η ομάδα εργασίας κατέληξε στη διατύπωση της διάταξης, αφού εξέτασε κατά πόσον υπάρχουν άλλες περιπτώσεις έγερσης αγωγής για τη συμπλήρωση ή ενημέρωση της απόφασης σχετικά με το γάμο. Τελικά διεπίστωσε ότι μόνον η μετατροπή του δικαστικού χωρισμού σε διαζύγιο θα πρέπει να καλυφθεί από το άρθρο.

Για τις περιπτώσεις αυτές, σύμφωνα με τη διάταξη της σύμβασης είναι δυνατόν να εκδοθεί διαζύγιο είτε από τα δικαστήρια του κράτους του αρμοδίου δυνάμει του άρθρου 2, είτε από τα δικαστήρια του κράτους στο οποίο αποφασίστηκε ο δικαστικός χωρισμός, υπό τον όρον βεβαίως ότι η δυνατότητα μετατροπής αυτή καθ' εαυτή δεν εξαρτάται από τη σύμβαση, αλλά πρέπει να αναγνωρίζεται από το εσωτερικό ουσιαστικό δίκαιο του εν λόγω κράτους.

Άρθρο 7

Αποκλειστικός χαρακτήρας των αρμοδιοτήτων των άρθρων 2 έως 6

44. Τα βασικά χαρακτηριστικά των αρμοδιοτήτων που περιέχονται στην παρούσα σύμβαση έχουν ήδη επισημανθεί κατά την εξέταση του άρθρου 2 (βλέπε σημείο 29 ανωτέρω), δηλαδή μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνον τα κριτήρια που περιέχονται στα άρθρα 2 έως 6 εναλλακτικώς και χωρίς καμιά μεταξύ τους ιεράρχηση. Ωστόσο, στη διάταξη αυτή επιδιώχθηκε να δοθεί έμφαση στον αποκλειστικό και κλειστό χαρακτήρα που έχουν όλα τα κριτήρια των προηγούμενων άρθρων για τον προσδιορισμό της αρμοδιότητας των αρχών ενός κράτους. Πρέπει να επισημανθεί ότι ο αποκλειστικός χαρακτήρας των αρμοδιοτήτων αφορά τις γαμικές διαφορές και τα συναφή ζητήματα γονικής μέριμνας των τέκνων και ως εκ τούτου δεν θίγει τους κανόνες αρμοδιότητας σε θέματα προστασίας των ανηλίκων όταν είναι ανεξάρτητα από την έγγαμη σχέση. Ο κλειστός χαρακτήρας νοείται με την επιφύλαξη των κανόνων του άρθρου 8 παράγραφος 1 και του άρθρου 38 παράγραφος 2.

45. Δεδομένου ότι τα κριτήρια που καθιερώνονται στο άρθρο 2 είναι είτε η συνήθης διαμονή ενός συζύγου είτε η ιθαγένεια ή η «κατοικία» (βλέπε δήλωση προβλεπόμενη στο άρθρο 2 παράγραφος 2, στην οποία

αναφέρεται το σημείο 33 ανωτέρω), προβλέπεται ότι μια αγωγή μπορεί να εγερθεί ενώπιον δικαστηρίου μόνον σύμφωνα με τους κανόνες των προηγούμενων άρθρων. Αυτή η οριοθέτηση των κανόνων δικαιοδοσίας ανοίγει το πεδίο για την επικουρική αρμοδιότητα του άρθρου 8. Συνεπώς, εάν το Ηνωμένο Βασίλειο υιοθετεί το κριτήριο της κατοικίας και η Ισπανία εκείνο της ιθαγένειας, ένας σύζυγος βρετανικής ιθαγένειας ο οποίος έχει κατοικία στην Ισπανία και συνήθη διαμονή στη Βραζιλία, δεν θα υπόκειται στους κανόνες του άρθρου 7 και θα μπορεί να ενάγεται σύμφωνα με το άρθρο 8.

Άρθρο 8

Επικουρικές δικαιοδοτικές βάσεις

46. Το παρόν άρθρο αντιστοιχεί στις υπέρμετρες βάσεις διεθνούς δικαιοδοσίας που αναφέρονται στα άρθρα 3 και 4 της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968. Παρατηρούνται, ωστόσο, διαφορές σε σχέση με τα κείμενα αυτά. Τα χαρακτηριστικά των δωσιδικιών που εξαγγέλλονται στα προηγούμενα άρθρα καθιστούν άχρηστη μια διάταξη όπως αυτή του άρθρου 3 της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968.
47. Σε σύνδεση προς τον κανόνα του άρθρου 7 (αποκλειστικός χαρακτήρας των αρμοδιοτήτων των άρθρων 2 έως 6), το παρόν άρθρο πραγματεύεται τις διατάξεις δωσιδικίας της εθνικής έννομης τάξης που μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνον στα πλαίσια του παρόντος άρθρου. Για ορισμένα κράτη, όταν κάποιος από τους συζύγους διαμένει σε κράτος μη μέλος και ουδέν κριτήριο δωσιδικίας της σύμβασης συντρέχει, η αρμοδιότητα θα έπρεπε να καθορίζεται κατά το εφαρμοστέο δίκαιο του οικείου κράτους μέλους. Έναντι αυτής της θέσης έγινε δεκτή η λύση, εμπνεόμενη από το πνεύμα της ολοκλήρωσης, ότι στις περιπτώσεις αυτές ο ενάγων που είναι υπήκοος κράτους μέλους και έχει συνήθη διαμονή στο έδαφος άλλου κράτους μέλους μπορεί να επικαλεσθεί τους εσωτερικούς κανόνες δικαιοδοσίας του εν λόγω κράτους, όπως ακριβώς οι ημεδαποί. Για να συμβεί αυτό, ο εναγόμενος δεν πρέπει να έχει συνήθη διαμονή σε ένα κράτος μέλος ούτε «κατοικία» ή ιθαγένεια στο έδαφος κράτους μέλους κατά τα εφαρμοστέα κριτήρια, σύμφωνα με τη δήλωση την οποία προβλέπει το άρθρο 2 παράγραφος 2 (βλέπε ανωτέρω).

Οι δικαιοδοτικές αυτές βάσεις αποκλήθηκαν «επικουρικές», λαμβάνοντας υπόψη το χαρακτήρα τους και

τη θέση που καταλαμβάνουν σε σχέση με τα κριτήρια δικαιοδοσίας που καθιερώνονται στη σύμβαση. Η ονομασία αυτή κρίθηκε προτιμότερη από «εξωκοινωνικές διαφορές». Βάσει της λειτουργίας την οποία επιτελεί το άρθρο αυτό, όπως αυτή του άρθρου 4 της σύμβασης των Βρυξελλών, σε αντίθεση προς το άρθρο 3 της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968, επιλέχθηκε να μην γίνει απαρίθμηση αυτών των αρμοδιοτήτων στο άρθρο αυτό.

Ορισμένα κράτη, όπως οι Κάτω Χώρες, δεν έχουν στην εσωτερική νομοθεσία τους δικαιοδοτικές βάσεις που θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν «επικουρικές» για τους σκοπούς του άρθρου 2 της σύμβασης.

Ωστόσο, υπάρχουν δικαιοδοσίες αυτής της φύσεως σε άλλες νομοθεσίες. Ως παράδειγμα, μπορούν να αναφερθούν οι ακόλουθες:

Στη Γερμανία, θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν ως επικουρικές οι δικαιοδοτικές βάσεις του άρθρου 606α παράγραφοι 1, 3 και 4 της *Zivilprozessordnung*, που ορίζει ότι τα γερμανικά δικαστήρια έχουν διεθνή δικαιοδοσία όταν i) ένας σύζυγος είναι ή υπήρξε γερμανός κατά το χρόνο σύναψης του γάμου, ii) ένας σύζυγος είναι άπατρις με συνήθη διαμονή στη Γερμανία ή iii) ένας σύζυγος έχει τη συνήθη διαμονή του στη Γερμανία, εκτός εάν η απόφαση που εκδίδεται στην περίπτωσή του δεν μπορεί να αναγνωρισθεί σε κανένα από τα κράτη, στα οποία ανήκει ένας εκ των συζύγων.

Στη Φινλανδία, σύμφωνα με το τμήμα 8 της «*Laki eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista*», «*Lag angående vissa familjerättsliga förhållanden av internationell natur*» (*International Family Relations Act*) η οποία αναθεωρήθηκε το 1987, τα φινλανδικά δικαστήρια κρίνουν γαμικές υποθέσεις ακόμη και όταν ουδείς των συζύγων έχει τη συνήθη διαμονή του στη Φινλανδία, εάν τα δικαστήρια της συνήθους διαμονής ενός των συζύγων δεν έχουν δικαιοδοσία ή εάν η αίτηση προς τα δικαστήρια του κράτους της συνήθους διαμονής θα προκαλούσε μη εύλογες δυσχέρειες και, περαιτέρω, υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις, θα ήταν πρόσφορο να αναλάβουν την αρμοδιότητα (*forum conveniens*).

Στην Ισπανία θα μπορούσε να αναφερθεί σχετικά μόνον ένας από τους κανόνες που περιέχονται στο άρθρο 22 παράγραφος 3 του *Ley Orgánica del Poder Judicial* της 1ης Ιουλίου 1985, εφόσον γίνει δεκτό ότι η αίτηση υποβάλλεται στην Ισπανία όταν ο αιτών είναι ισπανός και διαμένει στην Ισπανία, χωρίς να πληρούται καμία από τις προϋποθέσεις του άρθρου 2 παράγραφος 1 της σύμβασης, όπως η ρητή ή σιωπηλή υπαγωγή κατά το άρθρο 22 παράγραφος 2. Άλλωστε,

στη σύμβαση περιέχονται τα λοιπά κριτήρια των ισπανικών κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας επί γαμιικών διαφορών, εφόσον και οι δύο σύζυγοι διαμένουν συνήθως στην Ισπανία κατά το χρόνο της αίτησης ή και οι δύο σύζυγοι έχουν την ισπανική ιθαγένεια, ασχέτως του τόπου διαμονής, με την προϋπόθεση ότι υποβάλλουν την αίτησή τους κοινή συναινέσει ή ο ένας με τη συγκατάθεση του άλλου.

Στη Γαλλία, το άρθρο 14 του Code Civil, απονέμει δικαιοδοσία στα γαλλικά δικαστήρια όταν ο αιτών έχει τη γαλλική ιθαγένεια.

Στην περίπτωση της Ιρλανδίας, τα ιρλανδικά δικαστήρια έχουν δικαιοδοσία σε ζητήματα ακύρωσης του γάμου (τμήμα 39 της Family Law Act, 1995), διαζυγίου [τμήμα 39 της Family Law (Divorce) Act, 1996], και δικαστικού χωρισμού [τμήμα 31 της Judicial Separation and Family Law Reform Act (1989)], όταν ένας από τους συζύγους κατοικεί, για τον σκοπό του άρθρου 2 παράγραφος 3, στο εν λόγω κράτος κατά την ημερομηνία έναρξης της διαδικασίας.

Στην Ιταλία, οι κανόνες που προβλέπονται στα άρθρα 3, 4, 32 και 37 του νόμου αριθ. 218 της 31ης Μαΐου 1995 περί μεταρρυθμίσεως του ιταλικού ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, είναι της αυτής φύσεως.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ δίκης διαζυγίου, ακύρωσης ή δικαστικού χωρισμού και ζητήματος επιμελείας που συνδέεται με την εν λόγω δίκη. Σε σχέση με τη δίκη διαζυγίου, ακύρωσης ή δικαστικού χωρισμού, μπορούν να περιληφθούν στο άρθρο αυτό τα κριτήρια που θεμελιώνονται στην «κατοικία» ενός εκ των διαδίκων στο Ηνωμένο Βασίλειο κατά το χρόνο έγερσης της αγωγής ή στη συνήθη διαμονή για ένα έτος αμέσως πριν από την ημερομηνία αυτή. Για τις δίκες διαζυγίου ή δικαστικού χωρισμού, καθιερώνεται η αρμοδιότητα των Sheriff Courts της Σκωτίας, εάν ένας εκ των διαδίκων έχει διαμονή στη διαχωριστική γραμμή κατά τις 40 ημέρες που προηγούνται αμέσως της έγερσης της αγωγής ή έχει διαμείνει εκεί για περίοδο όχι μικρότερη των σαράντα ημερών που λήγουν κατ' ανώτατο όριο 40 ημέρες πριν από την ημερομηνία αυτή και δεν έχει τότε γνωστή διαμονή στη Σκωτία. Όσον αφορά τις ρυθμίσεις σχετικά με την επιμέλεια που περιέχονται σε αποφάσεις διαζυγίου, ακύρωσης και δικαστικού χωρισμού, είναι αρμόδια τα δικαιοδοτικά όργανα του Ηνωμένου Βασιλείου, συμπεριλαμβανομένων των Sheriff Courts της Σκωτίας, εκτός εάν ενώπιον δικαστηρίου, εκτός του Ηνωμένου Βασιλείου,

διεξάγονται αντίστοιχες διαδικασίες, οπότε τα δικαιοδοτικά όργανα του Ηνωμένου Βασιλείου έχουν πλήρη διακριτική ευχέρεια να αρνηθούν την αρμοδιότητά τους, εφόσον αυτές οι διαδικασίες, εκτός του Ηνωμένου Βασιλείου, συνεχίζονται και, επιπρόσθετα, οι διαδικασίες συνεχίζονται ενώπιον δικαστηρίου το οποίο έχει αρμοδιότητα σύμφωνα με το εθνικό του δίκαιο.

Στην περίπτωση της Σουηδίας, οι κανόνες δωσιδικίας των σουηδικών δικαστηρίων για το διαζύγιο βρίσκονται στην lag om vissa internationella rättsförhållanden förande äktenskap och förmynderskap του 1904, όπως τροποποιήθηκε το 1973. Όσον αφορά το άρθρο 8 της σύμβασης, τα σουηδικά δικαστήρια έχουν αρμοδιότητα σε ζητήματα διαζυγίου εάν και οι δύο σύζυγοι έχουν σουηδική ιθαγένεια και εάν ο αιτών είναι σουηδός και έχει συνήθη διαμονή στη Σουηδία ή εάν συνέβαινε αυτό κατά την ηλικία των δεκαοκτώ ετών ή εάν, σε άλλες περιπτώσεις, η κυβέρνηση συναινεί να κριθεί η υπόθεση στη Σουηδία. Η κυβέρνηση μπορεί να δώσει τη συγκατάθεσή της μόνον εάν εις των συζύγων είναι σουηδός, και ο αιτών δεν μπορεί να φέρει την υπόθεση ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους του οποίου φέρει την ιθαγένεια.

48. Λαμβάνοντας υπόψη τα κριτήρια δικαιοδοσίας των άρθρων 2 έως 6 της σύμβασης, η παράγραφος 1 θέτει το όριο μεταξύ των κριτηρίων, αποκλειστικού χαρακτήρα, που καθιερώνει η σύμβαση και της αρχής της εφαρμογής των εσωτερικών δικαιοδοτικών κανόνων, δείχνοντας έτσι τα γεωγραφικά όρια της σύμβασης. Οι απαιτήσεις που προβλέπει η παράγραφος 2 του άρθρου 8, πρέπει να εξετασθούν κατά την ακόλουθη έννοια:

- α) σε σχέση με τον ενάγοντα, πρέπει να έχει την ιθαγένεια ενός κράτους μέλους, με συνήθη διαμονή σε άλλο κράτος μέλος. Καθιερώνεται έτσι αρχή εξομοίωσης μεταξύ των πολιτών των κρατών μελών για τους σκοπούς της παραγράφου 1·
- β) σε σχέση με τον εναγόμενο, πρέπει να πληροί δύο προϋποθέσεις: αφενός, δεν πρέπει να έχει συνήθη διαμονή σε κράτος μέλος, αφετέρου, δεν πρέπει να έχει ούτε την ιθαγένεια ούτε «κατοικία» σε κράτος μέλος (κατά τους όρους της δήλωσης που προβλέπεται στο άρθρο 2 παράγραφος 2). Πρέπει να συντρέχουν και οι δύο προϋποθέσεις, διότι διαφορετικά θα προέκυπτε η κατάσταση στην οποία ζητείται η εφαρμογή ενός των κριτηρίων του άρθρου 2.

Τμήμα 2

Γ. Έρευνα της διεθνούς δικαιοδοσίας και του παραδεκτού

Άρθρο 9

Έρευνα της διεθνούς δικαιοδοσίας

49. Αξίζει να επισημανθεί εν προκειμένω η ιδιαίτερη σημασία που δίδεται στην παρούσα σύμβαση στην έρευνα της διεθνούς δικαιοδοσίας, την οποία διαπιστώνει αυτεπαγγέλτως ο δικαστής του κράτους προέλευσης, χωρίς να χρειασθεί να το υποδείξει κάποιος διάδικος. Όντως, η ευαισθησία που επιδεικνύουν οι εσωτερικές νομοθεσίες για τα θέματα του γάμου, είναι ιδιαίτερα μεγάλη, ίσως μεγαλύτερη από εκείνη που υπάρχει σε σχέση με τα περιουσιακά θέματα που περιλαμβάνονται στη σύμβαση των Βρυξελλών του 1968.

Λαμβάνοντας υπόψη τη μεγάλη διαφορά μεταξύ των εσωτερικών ρυθμίσεων των κρατών μελών και τη δυνατότητα ευελιξίας που παρέχουν οι εφαρμοστέοι κανόνες συγκρούσεως νόμων, είναι εύκολο να φαντασθεί κανείς ότι ο προαιρετικός χαρακτήρας των κριτηρίων αρμοδιότητας του άρθρου 2 θα μπορούσε να οδηγήσει κάποιον από τους συζύγους στην έγερση αγωγής για το καθεστώς του γάμου ενώπιον των δικαστηρίων κράτους το οποίο, μέσω των κανόνων συγκρούσεως, εφαρμόζει νομοθεσία ευνοϊκότερη για τα συμφέροντά του. Εξ ου και ο δικάζων δικαστής, όταν κρίνει κατά κύριο λόγο τη διαφορά, πρέπει να εξετάσει τη δικαιοδοσία του, κάτι που δεν συμβαίνει εάν το ζήτημα συζητείται στο κράτος μέλος αυτό μόνον κατ' εξαίρεση.

Σχετικά με το θέμα αυτό, βλέπε το ειδικό πρόβλημα της Ιρλανδίας όσον αφορά την αναγνώριση αλλοδαπών αποφάσεων στο σχόλιο του άρθρου 46.

Άρθρο 10

Έρευνα του παραδεκτού

50. Το αντικείμενο αυτής της διάταξης είναι να εξασφαλισθεί το δικαίωμα άμυνας. Δεν αρκεί η απόδειξη της ίδιας δικαιοδοσίας, που προβλέπεται στο προηγούμενο άρθρο, αλλά απαιτείται και η θέσπιση κανόνα αντίστοιχου με την έρευνα του παραδεκτού, ο οποίος προβλέπει την αναστολή της διαδικασίας μέχρις ότου εξακριβωθεί ότι ο εναγόμενος αυτός ήταν σε θέση να παραλάβει το εισαγωγικό έγγραφο της δίκης εντός της αναγκαίας για την άμυνα του προθεσμίας ή ότι κατεβλήθη η σχετική επιμέλεια κατά το δυνατόν ταχύτερα. Σκοπός είναι να μπορέσει ο δικαστής να διαπιστώσει ότι η διεθνής δικαιοδοσία είναι βάσιμη και, συνεπώς, να αποφύγει κατά το δυνατόν πιθανές αιτίες απόρριψης της αναγνώρισης.

51. Η διάταξη αυτή βασίζεται στο άρθρο 20 της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968 και, σχετικά με το ίδιο θέμα, στις διατάξεις της σύμβασης της Χάγης του 1965 περί κοινοποιήσεων στο εξωτερικό. Εν προκειμένω ο δικαστής, κατά την εφαρμογή των δικαιοδοσιών που προβλέπονται από τη σύμβαση, εξετάζει την δικαιοδοσία του σε περίπτωση που δεν παρίσταται ο εναγόμενος. Επελέγη διατύπωση απλούστερη από τη διατύπωση που περιέχεται σε άλλες συμβάσεις, στην οποία όμως περιέχονται τα ουσιαστικά στοιχεία της κατάστασης:

- α) προβλέπεται η υποχρέωση αναστολής εκ μέρους του δικαστηρίου, και όχι απλώς η δυνατότητα·
- β) το δικαίωμα άμυνας του εναγομένου εκτιμάται από τον δικαστή, και όσον αφορά «την αναγκασία για την άμυνά του προθεσμία» και ως προς το ότι κατεβλήθη «κάθε επιμέλεια για το σκοπό αυτό».

Η πρόσφατη υπογραφή της σύμβασης στις 26 Μαΐου 1997 για την κοινοποίηση ή επίδοση στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις, συνεπάγεται ότι, μόλις τεθεί σε ισχύ η σύμβαση και, συγκεκριμένα το άρθρο 19, θα υποκαταστήσει τη διάταξη που περιέχεται στην παράγραφο 1. Λαμβάνοντας υπόψη τη δυνατότητα αναδρομικής εφαρμογής της σύμβασης του 1997, θα υπάρξει μια διαδικαστική υποκατάσταση της σύμβασης της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη σύμβαση της Χάγης και, ως εκ τούτου, δεν θα υπάρξει μια γενική θέση σε ισχύ. Επειδή τα άρθρα 15 και 16 της σύμβασης της Χάγης αναπαράγονται στη σύμβαση του 1997, η αλλαγή της εφαρμοστέας συμβάσεως δεν επιφέρει ουσιώδεις μεταβολές.

Τμήμα 3

Δ. Εκκρεμοδικία και συναφείς αγωγές

Άρθρο 11

Εκκρεμοδικία και συναφείς αγωγές

52. Η διάταξη αυτή βασίζεται στο άρθρο 21 της σύμβασης των Βρυξελλών και σχετίζεται με το άρθρο 13 της σύμβασης της Χάγης του 1996, όσον αφορά την προστασία των παιδιών. Είναι ένα από τα θέματα που συζητήθηκαν μέχρι την τελευταία στιγμή και οι λόγοι αυτής της δυσκολίας μπορούν να αποδοθούν σε δύο αιτίες.

Αφενός, η νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σχετικά με το άρθρο 21 της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968 κατέστησε φανερά τα προβλήματα του κανόνα υπό τη σημερινή του διατύπωση και τα προβλήματα της οριοθέτησης σε σχέση με τη συνάφεια, διότι πολλές υποθέσεις περιήλθαν σε κατάσταση εκκρεμοδικίας. Δικαιολογημένα αυτό το άρθρο της σύμβασης των Βρυξελλών θα αποτελέσει αντικείμενο ιδιαίτερης προσοχής κατά την κοινή αναθεώρηση των συμβάσεων των Βρυξελλών και του Λουγκάνο που ετέθη σε ισχύ τον Ιανουάριο του 1998, μολονότι προς το παρόν πρόκειται απλώς για προκαταρκτικές μελέτες που δεν επηρεάζουν το παρόν κείμενο.

Αφετέρου, οι διαφορές μεταξύ των νομοθεσιών των κρατών είναι ιδιαίτερος σαφείς όσον αφορά το συγκεκριμένο θέμα. Πρέπει επομένως να ληφθεί υπόψη η κατάσταση που επικρατεί σε ορισμένα κράτη, όπως η Σουηδία και η Φινλανδία, όπου η μόνη κατά νόμον μορφή λύσης του γάμου μεταξύ ζώντων συζύγων είναι το διαζύγιο, ενώ το εσωτερικό δίκαιο αγνοεί τόσο το δικαστικό χωρισμό όσο και την ακύρωση του γάμου, με αποτέλεσμα ορισμένοι λόγοι διαζυγίου στις χώρες αυτές να αντιστοιχούν στους λόγους ακύρωσης του γάμου των άλλων νομοθεσιών.

Η διαφορά μεταξύ των νομοθεσιών των κρατών μελών θίγει επίσης την ίδια την έννοια της εκκρεμοδικίας. Η έννοια αυτή είναι πιο αυστηρή σε ορισμένες χώρες (Γαλλία, Ισπανία, Ιταλία και Πορτογαλία) όπου απαιτείται το ίδιο αντικείμενο, η ίδια αιτία και οι ίδιοι διάδικοι, από ό,τι σε άλλες, στις οποίες η έννοια της εκκρεμοδικίας είναι ευρύτερη και αναφέρεται μόνον στο ίδιο αντικείμενο και τους ίδιους διαδίκους.

Δεδομένου ότι ο μηχανισμός της εκκρεμοδικίας έχει σκοπό να αποτρέπει παράλληλες αγωγές και κατά συνέπεια, το ενδεχόμενο ασύμβατων μεταξύ των αποφάσεων σχετικά με τα ίδια θέματα, ο στόχος είναι να βρεθεί κανόνας ο οποίος, με αφετηρία τη βασική αρχή *prior temporis*, να παρέχει λύση για τις υποθέσεις οικογενειακού δικαίου οι οποίες είναι διαφορετικές από τις υποθέσεις που υπάγονται στο δίκαιο που διέπει τις περιουσιακές σχέσεις. Η κλασική οδός της εκκρεμοδικίας δεν αποτελούσε λύση όλων των προβλημάτων και το θέμα ήταν να βρεθεί νέος τρόπος για την επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου. Μετά από μακρές συζητήσεις, η λουξεμβούργια αντιπροσωπεία πρότεινε τελικά το κείμενο το οποίο έγινε δεκτό από τα κράτη μέλη.

53. Η παράγραφος 1 περιέχει τον κλασικό κανόνα περί εκκρεμοδικίας, δηλαδή τον κανόνα *prior temporis*, που εφαρμόζεται σε όλες τις διαφορές στις οποίες αναφέρεται η σύμβαση, εφόσον έχουν το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία και τους ίδιους διαδίκους. Για

να αποφευχθεί ο κίνδυνος αρνητικής σύγκρουσης δικαιοδοσιών, ορίστηκε ότι το δικαστήριο το οποίο επιλαμβάνεται της δεύτερης αίτησης αναστέλλει αυτεπαγγέλτως τη διαδικασία έως ότου διαπιστωθεί η αρμοδιότητα του δικαστηρίου που έχει επιληφθεί της πρώτης αίτησης.

54. Η παράγραφος 2 αποτελεί καινοτομία και ρυθμίζει τις διαφορές μεταξύ των νομοθεσιών των κρατών όσον αφορά τις αιτήσεις δικαστικού χωρισμού, διαζυγίου και ακύρωσης του γάμου. Η διάταξη της παραγράφου 2 αναφέρεται στις λεγόμενες «συναφείς αγωγές» και θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως «μη γνήσια εκκρεμοδικία».

Η λύση που πρότεινε συμβιβαστικά η λουξεμβούργια αντιπροσωπεία, πρέπει να εξετασθεί ιδιαίτερος σε σχέση με την παράγραφο 3, επειδή οι περιπτώσεις που περιλαμβάνονται στην παράγραφο 1 μπορεί να αποδειχθούν σχετικά σπάνιες. Η επιλεγείσα λύση εκρίθη προτιμότερη από την άλλη προταθείσα λύση, κατά την οποία διατηρείται η ισχύς έλλεως της δικαιοδοσίας με τα μεγαλύτερα αποτελέσματα προκειμένου να δοθεί ασφάλεια και να αποφευχθούν προβλήματα στα κράτη των οποίων η νομοθεσία δεν γνωρίζει ούτε τον δικαστικό χωρισμό ούτε την ακύρωση. Άλλοι θα είχαν προτιμήσει πλέον ελαστικούς κανόνες για τις συναφείς αγωγές, όπως αυτούς που περιέχει η σύμβαση των Βρυξελλών του 1968.

Εκ πρώτης όψεως, η παράγραφος 2 θα μπορούσε να θεωρηθεί περιττή ή ότι επαναλαμβάνεται, επειδή πρόκειται για τη λύση που περιέχεται αντούσια και στην παράγραφο 1 για τις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι αγωγές δεν έχουν το αυτό αντικείμενο. Η εκτίμηση αυτή όμως δεν είναι ορθή, επειδή, αντίθετα από την παράγραφο 1 η οποία αφορά επίσης τη γονική μέριμνα, το πεδίο της παραγράφου 2 περιορίζεται σαφώς στο διαζύγιο, τον δικαστικό χωρισμό και την ακύρωση του γάμου: μόνον σε σχέση με αυτά εφαρμόζεται ο κανόνας της εκκρεμοδικίας εφόσον δεν υπάρχει ταυτότητα αντικειμένου.

55. Στην παράγραφο 3 αναφέρονται οι συνέπειες της αποδοχής της δικαιοδοσίας εκ μέρους του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο. Η διάταξη αυτή περιέχει γενικό κανόνα, ο οποίος ορίζει ότι το δικαστήριο που επελήφθη της μεταγενέστερης αίτησης αποσύρεται υπέρ του πρώτου. Επίσης, περιέχει ιδιαίτερο κανόνα ο οποίος ορίζει ότι ο ενάγων στο δεύτερο δικαστήριο μπορεί να ασκήσει αγωγή, εφόσον επιθυμεί, ενώπιον του δικαστηρίου το οποίο κρίθηκε αρμόδιο επειδή του υποβλήθηκε η αίτηση προηγουμένως. Επομένως, οι πρώτες λέξεις του δεύτερου εδαφίου της παραγράφου 3 «στην περίπτωση αυτή», ερμηνεύονται κατά την έννοια ότι μόνον εφόσον αποσυρθεί το δικαστήριο ενώπιον του οποίου ασκή-

θηκε η δεύτερη αγωγή, έχει δυνατότητα ο ενάγων να ασκήσει αγωγή ενώπιον του δικαστηρίου που κρίθηκε αρμόδιο επειδή η πρώτη αγωγή ασκήθηκε ενώπιόν του. Ο κανόνας που περιέχεται στην παράγραφο 3 αποτελεί μέρος της πολιτικής συμφωνίας που ελεγχόταν τον Δεκέμβριο του 1997 και, επομένως, η ομάδα εργασίας περιορίστηκε να δώσει την κατάλληλη διατύπωση. Επισημαίνεται ωστόσο ότι ορισμένα μέλη της ομάδας δεν συμφωνούν με το εύρος του πεδίου της παραγράφου 3 και προτιμούν να περιορισθεί η δυνατότητα του ενάγοντος κατά τη δεύτερη αγωγή στις περιπτώσεις που προβλέπονται στην παράγραφο 2.

Σημειώνεται ότι, πάντως, ο κανόνας της παραγράφου 3 αυτού του άρθρου διαφέρει από τον κανόνα του άρθρου 5 (ανταγωγή). Όντως, ο κανόνας του άρθρου 5 είναι κανόνας δικαιοδοσίας, ενώ στο άρθρο 11 πρόκειται για διάταξη περί εφαρμογής των κανόνων δικαιοδοσίας στις περιπτώσεις των συναφών αγωγών. Επίσης υπάρχει και άλλη λειτουργία, επειδή θα υπάρξουν περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν κατέστη δυνατή η άσκηση ανταγωγής (πχ. λόγω απουσίας το συγκεκριμένο χρόνο), ενώ είναι πάντοτε δυνατή η εφαρμογή του κανόνα της παραγράφου 3 του άρθρου 11.

56. Ο κανόνας για τις συναφείς αγωγές είχε ως συνέπεια την απαλοιφή του άρθρου περί συναφείας, επειδή δεν φαίνεται να υπάρχουν περιπτώσεις, όσον αφορά την παρούσα σύμβαση, που δεν εμπίπτουν στο πλαίσιο της εν λόγω διάταξης.
57. Υπογραμμίζεται ότι, σύμφωνα με αυτόν τον κανόνα, το μεταγενεστέρως επιληφθέν δικαστήριο αποσύρεται πάντοτε υπέρ του πρώτου επιληφθέντος και εφόσον η εσωτερική νομοθεσία του εν λόγω κράτους μέλους δεν γνωρίζει ούτε το δικαστικό χωρισμό ούτε την ακύρωση. Έστω π.χ. αίτηση διαζυγίου υποβαλλόμενη στη Σουηδία και αίτηση ακύρωσης υποβαλλόμενη στην Αυστρία: το αυστριακό δικαστήριο θα πρέπει να αποποιηθεί την αρμοδιότητα αν και το σουηδικό δίκαιο ουδέν προβλέπει περί ακυρώσεως του γάμου. Μόλις όμως εκδοθεί οριστική απόφαση του διαζυγίου στη Σουηδία, ο ενδιαφερόμενος θα μπορούσε να προσφύγει στα δικαιοδοτικά όργανα της Αυστρίας προκειμένου να διασφαλίσει ότι τα αποτελέσματα του διαζυγίου, στην θέση των οποίων κατά το αυστριακό δίκαιο θα κηρύσσεται η ακύρωση του γάμου, παράγον τα αναγκαία αποτελέσματα *ex tunc* αντίθετα από το διαζύγιο το οποίο παράγει αποτελέσματα μόνον *ex nunc*, λαμβάνοντας υπόψη, ακόμη, ότι η αναγνώριση του πεδίου ισχύος της συμβάσεως περιορίζεται σε μεταβολές της προσωπικής καταστάσεως (βλέπε σημείο 64 κατωτέρω). Οι αυτές αρχές θα ισχύουν και στην αντίστροφη περίπτωση. Δηλαδή η σύμβαση δεν θα εμποδίζει μια αυστριακή απόφαση ακύρωσης να συνιστά αντικείμενο στη Σουηδία μιας μεταγενέστερης αποφάσεως δικαστηρίου η οποία κρίνει ότι η ακύρωση θα έχει τα αποτελέσματα αποφάσεως διαζυγίου στη Σουηδία. Ωστόσο, δεν θα ανακύψουν τα ίδια ερωτήματα εάν πρόκειται για χωρισμό, επειδή, μολονότι πρόκειται για θεσμό

άγνωστο στο σουηδικό δίκαιο, το διαζύγιο παράγει αποτελέσματα που υπερβαίνουν και επικαλύπτουν τα αποτελέσματα του χωρισμού.

Τμήμα 4

E. Ασφαλιστικά μέτρα

Άρθρο 12

58. Όσον αφορά τον κανόνα περί ασφαλιστικών μέτρων σημειώνεται ότι δεν υπόκειται στους κανόνες δικαιοδοσίας της σύμβασης διότι αναφέρεται σε διαδικασίες οι οποίες εκφεύγουν του πεδίου ισχύος της και ότι το άρθρο αυτό εφαρμόζεται μόνο σε επείγουσες περιπτώσεις. Η διάταξη αυτή έχει ληφθεί από το άρθρο 24 της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968 αν και βαίνει πέραν των διατάξεων του άρθρου αυτού. Μολονότι το άρθρο 24 της σύμβασης των Βρυξελλών παρουσιάζει προβλήματα τα οποία εξετάζονται κατά την τρέχουσα αναθεώρηση των συμβάσεων των Βρυξελλών και του Λουγκάνο, κρίθηκε προτιμητέο να μη διατυπωθεί εκ νέου η διάταξη σε αυτή τη συνάρτηση ούτε να περιληφθούν ορισμένες από τις σχετικές υποβληθείσες προτάσεις. Εν προκειμένω, όπως και σε άλλες περιπτώσεις όπου ισχύει το ίδιο, πρόκειται για διαδικασία κατά την οποία θα μελετηθεί αργότερα ο τρόπος και ο τύπος με τον οποίον θα ενσωματωθούν οι πιθανές βελτιώσεις που θα εισαχθούν στη σύμβαση των Βρυξελλών στην αντίστοιχη διάταξη.
59. Όσον αφορά το περιεχόμενο της διάταξης, επισημαίνεται ότι αν και τα ασφαλιστικά μέτρα μπορούν να ληφθούν σε σχέση με διαδικασίες οι οποίες περιλαμβάνονται στο πεδίο εφαρμογής της σύμβασης και εφαρμόζονται αποκλειστικά σε επείγουσες περιστάσεις αφορούν τόσο πρόσωπα όσο και περιουσιακά στοιχεία και, ως εκ τούτου, θίγουν θέματα τα οποία δεν καλύπτονται από τη σύμβαση στην περίπτωση αγωγών οι οποίες προβλέπονται από το εσωτερικό δίκαιο. Οι διαφορές σε σχέση με τη σύμβαση των Βρυξελλών είναι σημαντικές, καθόσον στη σύμβαση των Βρυξελλών τα μέτρα στα οποία αναφέρεται το άρθρο 24 στοιχείο α) περιορίζονται σε θέματα εντός του πεδίου ισχύος της συμβάσεως ενώ τα μέτρα, αφετέρου, του στοιχείου β) έχουν εξωεδαφικά αποτελέσματα. Τα ληπτέα μέτρα είναι ευρύτατα, επειδή μπορούν να αφορούν και τα πρόσωπα και τα περιουσιακά στοιχεία τα οποία ευρίσκονται στο κράτος στο οποίο λαμβάνονται τα μέτρα, πράγμα πολύ χρήσιμο όσον αφορά τις γαμικές διαφορές. Η σύμβαση δεν αναφέρει τίποτε σχετικά με την φύση των μέτρων ούτε για τη σχέση των μέτρων με την αγωγή σχετικά με το γάμο. Τα μέτρα αυτά, ως εκ τούτου θίγουν ζητήματα τα οποία δεν εμπίπτουν στο πεδίο ισχύος της συμβάσεως. Εν προκειμένω, πρόκειται για κανόνα που καθιερώνει την αρμοδιότητα του εθνικού

δικαίου, παρεκκλίνοντας από τους κανόνες οι οποίοι προβλέπονται στο πρώτο μέρος της σύμβασης. Η διάταξη απαιτεί να μπορούν να ληφθούν τα εν λόγω μέτρα σε ένα κράτος, μολοντί για την υπόθεση αρμόδιο είναι το δικαστήριο άλλου κράτους. Οπότε, τα μέτρα παύουν να εφαρμόζονται όταν η αρμόδια αρχή εκδίδει απόφαση βάσει ενός εκ των κριτηρίων περί δικαιοδοσίας της σύμβασης και η απόφαση αυτή αναγνωρίζεται (ή εκτελείται) εντός του πεδίου ισχύος της παρούσας σύμβασης. Άλλα μέτρα σχετικά με ζητήματα τα οποία αποκλείονται από το πεδίο ισχύος της συμβάσεως, θα εξακολουθήσουν να εφαρμόζονται έως ότου ληφθούν αποφάσεις από αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο π.χ. σε θέματα περιουσιακών σχέσεων.

Ο κανών ο οποίος περιέχεται στο άρθρο αυτό περιορίζεται στον καθορισμό των εδαφικών συνεπειών στο κράτος στο οποίο λαμβάνονται τα μέτρα.

ΤΙΤΛΟΣ III

ΣΤ. Αναγνώριση και εκτέλεση

Άρθρο 13

Έννοια του όρου «απόφαση»

60. Οι διατάξεις αυτού του άρθρου έχουν ληφθεί εν μέρει από τις διατάξεις του άρθρου 25 της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968. Επιδιώκουν να προσδιορίσουν την έννοια της απόφασης για τους σκοπούς της αναγνώρισης και της εκτέλεσης. Για το σκοπό αυτό, εκτός από το γενικό ορισμό της παραγράφου 1, στην παράγραφο 2 περιλαμβάνεται επίσης η διευκρίνιση ότι οι διατάξεις του τίτλου III εφαρμόζονται και στην απόφαση σχετικά με τα δικαστικά έξοδα και στον καθορισμό του ύψους των εξόδων. Για τους σκοπούς του άρθρου αυτού, πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι το άρθρο καλύπτει αποφάσεις δικαιοδοτικών οργάνων τα οποία μνημονεύονται στο άρθρο 1 παράγραφος 2 (βλέπε ανωτέρω σημείο 20 στοιχείο α).

Σε ορισμένες αποδόσεις, χρησιμοποιείται ένας μόνος όρος τόσο για την απόφαση που λαμβάνεται στο κράτος προελεύσεως όσο και για την απόφαση που λαμβάνεται σχετικά με την εκτέλεση. Σε άλλες αποδόσεις, χρησιμοποιούνται διαφορετικοί όροι για τις δύο περιπτώσεις.

Συζητήθηκε ευρέως το ζήτημα εάν ο όρος «απόφαση» περιλαμβάνει μόνον τις θετικές αποφάσεις ή αν καλύπτει επίσης και τις αρνητικές αποφάσεις που εκδίδονται σε κάποιο κράτος μέλος, δηλαδή τις αποφάσεις με τις οποίες απορρίπτεται η αίτηση διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακύρωσης του γάμου. Λαμβάνοντας υπόψη, αφενός μεν, ότι η εντολή που δόθηκε αφορά την προπαρασκευή σύμβασης η οποία θα διευκολύνει την αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων σχετικά με το διαζύγιο, το δικαστικό χωρισμό και την ακύρωση του γάμου και, αφετέρου, τις μεγάλες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά το διαζύγιο και το δικαστικό χωρισμό, προκύπτει ότι ο όρος «απόφαση» αναφέρεται μόνον στις θετικές αποφάσεις, δηλαδή στις αποφάσεις με τις οποίες γίνεται δεκτή η αίτηση διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακύρωσης του γάμου. Σε σχέση με τις αποφάσεις περί γονικής μέριμνας οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο ισχύος της συμβάσεως και υπόκεινται στους κανόνες δωσιδικίας του άρθρου 3, ορισμένες θετικές αποφάσεις μπορεί να έχουν αρνητικά αποτελέσματα ως προς την γονική μέριμνα για ένα πρόσωπο διαφορετικό από εκείνο υπέρ του οποίου εξεδόθη η απόφαση. Είναι σαφές ότι μια τέτοια απόφαση εμπίπτει στο πεδίο ισχύος της συμβάσεως.

Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίδεται στις αποφάσεις διαζυγίου βελγικών και ολλανδικών δικαστηρίων. Σύμφωνα με το ολλανδικό δίκαιο, οι αποφάσεις διαζυγίου πρέπει να καταχωρούνται προκειμένου να έχει το διαζύγιο ισχύ. Εάν δεν πραγματοποιηθεί καταχώριση εντός έξι μηνών από την ημερομηνία της απόφασης, η απόφαση χάνει την ισχύ της ως *res judicata*. Στο βελγικό δίκαιο (άρθρα 1275, 1303, 1309 και 1270 του *Code judiciaire/Gerechtelijk wetboek*), το διατακτικό της απόφασης διαζυγίου ή δικαστικού χωρισμού, μεταγράφεται στα μητρώα του Ληξιαρχείου, εντός προθεσμίας ενός μηνός από την κοινοποίηση της απόφασης στο ληξιαρχείο, ενώ αυτή η νομική υποχρέωση δεν υπάρχει σε σχέση για τις αποφάσεις ακύρωσης του γάμου· ωστόσο, η παράλειψη της μεταγραφής της απόφασης παρακωλύει μόνον τη δυνατότητα να προβληθεί το διαζύγιο έναντι των τρίτων.

Η διευκρίνιση της έννοιας «απόφαση που αφορά τη γονική μέριμνα» εναπόκειται στην εσωτερική έννομη τάξη. Σχετικά με αυτή την έννοια, βλέπε παρατηρήσεις σχετικά με το άρθρο 1.

Όσον αφορά τα έξοδα, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η διάταξη του άρθρου 38 παράγραφος 1, σχετικά με την εφαρμογή της σύμβασης της Χάγης του 1954 για την πολιτική δικονομία και η σύμβαση της Χάγης του 1980 σχετικά με τη διευκόλυνση της διεθνούς πρόβλεψης στη δικαιοσύνη.

61. Η παράγραφος 3 αποσκοπεί σε έναν ειδικό στόχο. Στη σύμβαση των Βρυξελλών του 1968, εκτός από τον τίτλο που αφορά την αναγνώριση και την εκτέλεση, περιλαμβάνεται ειδικός τίτλος που αφορά τα δημόσια έγγραφα που είναι εκτελεστά και τους δικαστικούς συμβιβασμούς οι οποίοι δεν αναγνωρίζονται ή δεν εκτελούνται αποκλειστικά για λόγους δημόσιας τάξης. Αρχικά εξετάστηκε η δυνατότητα να ισχύσει το ίδιο και στην προκείμενη περίπτωση ή να καταργηθεί ο σχετικός κανόνας. Ωστόσο, μετά την εξέταση των εθνικών δικαίων, διαπιστώθηκε ότι, ενώ σε ορισμένα κράτη μέλη δεν συνέτρεχαν συγκεκριμένες περιστάσεις που να καθιστούν αναγκαία αυτή τη διάταξη, για άλλα κράτη μέλη είναι απαραίτητη, όπως πχ. καταστάσεις οι οποίες υπάρχουν στη Σκωτία ή συμφωνίες περί επιμελείας οι οποίες έχουν εγκριθεί από την αρμόδια διοικητική αρχή στη Φινλανδία. Αφού εξετάστηκαν οι υπάρχουσες δυνατότητες σχετικά με το ζήτημα αυτό, δεν θεωρήθηκε δικαιολογημένο να ακολουθηθεί στην προκείμενη περίπτωση η ρύθμιση της σύμβασης των Βρυξελλών και θεωρήθηκε προσηφορότερη λύση να συμπεριληφθεί στο άρθρο 13 μια τρίτη παράγραφος σύμφωνα με την οποία «τα δημόσια έγγραφα που έχουν εκδοθεί και είναι εκτελεστά σε κράτος μέλος και οι συμβιβασμοί που καταρτίζονται ενώπιον δικαστηρίου κατά την διάρκεια δίκης και είναι εκτελεστοί στο κράτος μέλος όπου συνήφθησαν» εξομοιώνονται με τις αποφάσεις στις οποίες αναφέρεται η παράγραφος 1 του εν λόγω άρθρου.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο τα δημόσια έγγραφα, αν και αναγνωρίζονται σε όλα τα δικαστήρια για τους σκοπούς της εκτέλεσης μπορούν να καταρτιστούν μόνο στα πλαίσια του σκωτικού δικαίου. Θα πρέπει να πρόκειται για έγγραφα η εκτελεστική ισχύς των οποίων αναγνωρίζεται από δημόσια αρχή και τα οποία μπορούν να καταχωρηθούν στα δημόσια μητρώα που τηρούνται στα Higher Courts της Σκωτίας, και είναι γνωστά ως Books of Council and Session y Books of the Sheriff Court. Η εγγραφή στα βιβλία αυτά παρέχει στο έγγραφο την ισχύ δικαστικής απόφασης. Τέτοια έγγραφα στην πρακτική του σκωτικού οικογενειακού δικαίου μπορεί να αναφέρονται σε οιαδήποτε πτυχή της αναδιοργάνωσης των σχέσεων των συζύγων μετά το διαζύγιο. Ως εκ τούτου, καλύπτουν θέματα τα οποία δεν εμπίπτουν στο πεδίο ισχύος της παρούσας συμβάσεως όπως οι περιορισιακές σχέσεις των συζύγων. Ωστόσο μπορούν επίσης να περιλαμβάνουν θέματα σχετικά με τα τέκνα τα οποία δεν ανάγονται στη γονική μέριμνα. Η πρόθεση είναι να γίνει διάκριση από συμφωνίες οι οποίες ενδέχεται να συναφθούν από μη έγγαμους γονείς σε σχέση με τη γονική τους μέριμνα έναντι των τέκνων, όπως ορίζεται στο άρθρο 4 της Children Act του 1995 της Σκωτίας.

Αν και στην πράξη, η ένσταση της δημοσίας τάξεως, όταν η χρήση της κρίνεται αναγκαία, ενδεχομένως επαρκεί ως λόγος μη αναγνώρισης σε άλλα κράτη μέλη των αποτελεσμάτων των συμβιβασμών αυτού του τύπου σε θέματα προσωπικής κατάστασης, δεν κρίθηκε σκόπιμο να συμπεριληφθεί διάταξη αντίστοιχη με τη διάταξη του άρθρου 50 της σύμβασης των

Βρυξελλών, δεδομένου ότι, σε θέματα οικογενειακού δικαίου, είναι δυνατόν να υπάρχουν και άλλοι λόγοι μη αναγνώρισης [πχ. άρθρο 15 παράγραφος 2 στοιχείο β)]. Συνεπώς, το ζήτημα της μη αναγνώρισης των συμβιβασμών θα πρέπει να εξεταστεί από κοινού με τους λόγους μη αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων.

Τμήμα 1

Z. Αναγνώριση

Άρθρο 14

Αναγνώριση αποφάσεως

62. Οι διατάξεις αυτού του άρθρου προέρχονται από τις διατάξεις του άρθρου 26 της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968. Υπάρχει μεταξύ τους, ωστόσο, μια θεμελιώδης διαφορά, λαμβάνοντας υπόψη τα θέματα στα οποία αναφέρεται αυτή η σύμβαση και, συγκεκριμένα σε σχέση με ποια ζητήματα παράγονται τα αποτελέσματα που συνεπάγεται η αναγνώριση. Ενώ υπάρχει συμφωνία σε σχέση με τη διάταξη της παραγράφου 1, που προβλέπει την αυτόματη αναγνώριση υπό την έννοια αναγνώρισης η οποία δεν προϋποθέτει οιαδήποτε ειδική διαδικασία, σε όλα τα κράτη μέλη, των αποφάσεων που εκδίδονται σε κάποιο από αυτά, δεν υπάρχει η ίδια συμφωνία σε σχέση με τα θέματα για τα οποία ισχύει η αναγνώριση αυτή και, ειδικότερα σε σχέση με το σημαντικότερο από τα εν λόγω ζητήματα, την ενημέρωση δηλαδή των στοιχείων των ληξιαρχικών βιβλίων.
63. Κατόπιν τούτου, μετά από μακρά συζήτηση, τα κράτη μέλη κατέληξαν σε συμφωνία για το άρθρο 14 παράγραφος 2, η οποία προβλέπει ότι για την ενημέρωση των ληξιαρχικών βιβλίων ενός κράτους μέλους δεν απαιτείται ειδική διαδικασία και αρκεί η έκδοση τελεσίδικης απόφασης σε άλλο κράτος μέλος. Δεν πρόκειται συνεπώς για δικαστική αναγνώριση, αλλά για ισοδύναμη ληξιαρχική αναγνώριση.

Κατά τη σύνταξη αυτής της διάταξης, ελήφθη υπόψη το άρθρο 8 της σύμβασης για την αναγνώριση αποφάσεων σχετικών με το δεσμό του γάμου της 8ης Σεπτεμβρίου 1967, η οποία καταρτίστηκε στα πλαίσια της Διεθνούς Επιτροπής για την προσωπική κατάσταση. Η εν λόγω διάταξη αποτελεί, αναμφίβολα, μια σημαντική αλλαγή την οποία θα αποτιμήσει θετικά ο ευρωπαίος πολίτης, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι αυτό είναι το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα στις περισσότερες περιπτώσεις και ότι, μετά την έναρξη ισχύος της σύμβασης, η ενημέρωση των στοιχείων των

ληξιαρχικών βιβλίων χωρίς καμία άλλη απόφαση θα οδηγήσει σε σημαντική εξοικονόμηση χρόνου και χρήματος, πράγμα το οποίο αποτελεί σημαντική πρόοδο σε σχέση με τη σύμβαση των Βρυξελλών του 1968. Ας σημειωθεί ότι απαιτείται τελεσίδικη απόφαση, δηλαδή απόφαση μη υποκείμενη σε τακτικά σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους προελεύσεως, ένδικα μέσα, πράγμα το οποίο αποτελεί επίσης διαφορά σε σχέση με τη σύμβαση των Βρυξελλών του 1968. Βλέπε άρθρο 33 παράγραφος 3, σχετικά με τα έγγραφα που πρέπει να προσκομιστούν.

64. Όπως διευκρινίστηκε ήδη στο άρθρο 1, κατά την εξέταση του πεδίου εφαρμογής της σύμβασης σχετικά με τα καλυπτόμενα θέματα, αρχεί να υπενθυμιστεί ότι η αναγνώριση που αναφέρεται σε αυτό το άρθρο δεν αφορά τα ζητήματα τα σχετικά με τις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων, την υποχρέωση διατροφής, ή οποιεσδήποτε άλλες οικονομικές ή άλλης φύσεως συνέπειες οι οποίες περιέχονται στην αυτή απόφαση. Είναι, ζήτημα μόνον, ως εκ τούτου αναγνώρισης της λύσης του δεσμού του γάμου ή του δικαστικού χωρισμού (βλέπε ανωτέρω σημείο 22). Σε σχέση με τα ασφαλιστικά μέτρα (βλέπε άρθρο 12 σημείο 59 ανωτέρω).
65. Όπως ορίζεται ειδικά στη σύμβαση των Βρυξελλών του 1968, η αναγνώριση της αλλοδαπής απόφασης μπορεί να διαπιστωθεί ή να αμφισβητηθεί με τη διαδικασία που προβλέπεται για την εκτέλεση, σύμφωνα με την παράγραφο 3. Η έννοια του «ενδιαφερομένου» προκειμένου να ζητηθεί η έκδοση απόφασης για την αναγνώριση ή μη αναγνώριση πρέπει να ερμηνευθεί υπό ευρεία έννοια, σε συνάρτηση με το εφαρμοστέο εσωτερικό δίκαιο και, κατά συνέπεια, μπορεί να έχει αυτή την ιδιότητα και ο εισαγγελέας ή άλλα παρόμοια όργανα, εφόσον το προβλέπει το κράτος στο οποίο διαπιστώνεται ή αμφισβητείται η αναγνώριση.
66. Η διάταξη η σχετική με την αναγνώριση ως παρεμπόδιον ζήτημα προέρχεται από το άρθρο 26 της σύμβασης των Βρυξελλών με ορισμένες τροποποιήσεις. Η εξέταση της αναγνώρισης μιας απόφασης παρεμπιπτόντως από το δικαστήριο που έχει αρμοδιότητα για την εξέταση του κυρίου ζητήματος, επιβάλλεται για λόγους απλότητας.

Άρθρο 15

Λόγοι μη αναγνώρισης

67. Σε αντιστοιχία με το άρθρο 27 της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968, το άρθρο αυτό περιλαμβάνει τους λόγους της μη αναγνώρισης ή μη εκτέλεσης.

Στην προκείμενη περίπτωση, συνεκτιμώντας το στόχο της σύμβασης, έχουν επίσης ληφθεί υπόψη οι λόγοι μη αναγνώρισης που προβλέπονται στο άρθρο 23 της σύμβασης της Χάγης του 1996, προκειμένου να διευκολυνθεί, σε εύθετο χρόνο, η αρμοτική εφαρμογή των δύο συμβάσεων. Έναντι της θέσης ορισμένων κρατών που υποστηρίζουν ότι οι λόγοι μη αποδοχής έχουν προαιρετικό χαρακτήρα, η πλειοψηφία των κρατών μελών τάσσεται υπέρ του υποχρεωτικού τους χαρακτήρα, όπως και στο άρθρο 27 της σύμβασης των Βρυξελλών. Στις διατάξεις που συμπεριλαμβάνονται σ' αυτό το άρθρο, θα πρέπει να προστεθούν και οι περιορισμοί που αναφέρονται στο άρθρο 16 και η παραπομπή στο άρθρο 43.

68. Η διάρθρωση αυτού του άρθρου μπορεί να δημιουργήσει ορισμένες απορίες. Πράγματι, στην παράγραφο 1 περιλαμβάνονται οι λόγοι μη αναγνώρισης των αποφάσεων σχετικά με το διαζύγιο, το δικαστικό χωρισμό ή την ακύρωση του γάμου, ενώ στην παράγραφο 2 περιλαμβάνονται οι λόγοι μη αναγνώρισης των αποφάσεων σχετικά με τη γονική μέριμνα που εκδίδονται στα πλαίσια δίκης γαμικής διαφοράς. Ο λόγος αυτής της διάκρισης συνίσταται στο γεγονός ότι, ενώ και τα δύο είδη αποφάσεων συνδέονται στενά μεταξύ τους στη διαδικασία των γαμικών διαφορών, ενδέχεται να έχουν εκδοθεί από διαφορετικές αρχές σύμφωνα με την εσωτερική κατανομή των αρμοδιοτήτων στο κράτος προέλευσης. Ένας άλλος λόγος για τη διάκριση συνίσταται στο ότι το αντικείμενο της γαμικής διαδικασίας και το αντικείμενο της διαδικασίας περί γονικής ευθύνης διαφέρουν κατά τέτοιο τρόπο ώστε οι λόγοι της μη αναγνώρισης δεν μπορεί να είναι οι αυτοί και στις δύο περιπτώσεις. Ως εκ τούτου, κρίθηκε σκόπιμο να συμπεριληφθούν οι λόγοι ακύρωσης των δύο ειδών αποφάσεων σε χωριστές παραγράφους.
69. Όσον αφορά την αναγνώριση των αποφάσεων σχετικά με το διαζύγιο, το δικαστικό χωρισμό και την ακύρωση του γάμου, ως πρώτος λόγος αναφέρεται, ως συνήθως, η πρόδηλη αντίθεση προς τη δημόσια τάξη του κράτους μέλους όπου ζητείται η αναγνώριση, κανόνα από τον οποίο τα κράτη μέλη δεν επιθυμούν να παραιτηθούν, αν και η πείρα έχει αποδείξει ότι η αντίστοιχη διάταξη του άρθρου 27 παράγραφος 1 της σύμβασης των Βρυξελλών δεν είχε πρακτικές συνέπειες. Ωστόσο, συντρέχει μικρότερη ευαισθησία σε σχέση με τις βασικές αρχές οι οποίες δικαιολογούν λόγους δημοσίας τάξεως σε υποθέσεις περιουσιακών σχέσεων απ' ό,τι σε υποθέσεις οικογενειακής φύσεως. Στην προκείμενη περίπτωση, θα πρέπει επιπλέον να ληφθεί υπόψη ότι, το άρθρο 18 της παρούσας σύμβασης απαγορεύει την επί της ουσίας αναθεώρηση της απόφασης, το άρθρο 17 απαγορεύει τη μη αναγνώριση της αλλοδαπής απόφασης βάσει του ότι το κράτος μέλος όπου ζητείται η αναγνώριση δεν δέχεται τους ίδιους λόγους διαζυγίου, δικαστικού

χωρισμού ή ακύρωσης του γάμου και το άρθρο 16 παράγραφος 3 ορίζει ότι το κριτήριο της δημόσιας τάξης δεν εφαρμόζεται στους κανόνες περί δικαστικής αρμοδιότητας.

Σε σχέση με το ζήτημα αυτό, θα πρέπει να σημειωθεί, ωστόσο, η μεγάλη ευαισθησία των κρατών μελών, λόγω των σημαντικών διαφορών μεταξύ των εσωτερικών δικαίων στα θέματα διαζυγίου. Γι αυτό το λόγο, ορισμένα κράτη μέλη στα οποία η λύση του δεσμού του γάμου είναι ευκολότερη ανησυχούσαν μήπως τα κράτη μέλη στα οποία η ρύθμιση είναι αυστηρότερη δεν αναγνωρίζουν τις αποφάσεις τους. Προκειμένου να δοθούν επαρκείς εγγυήσεις και στις δύο ομάδες κρατών, θεσπίζεται ένα σύστημα σύμφωνα με το οποίο, αφενός μεν διατηρείται η μη αναγνώριση όταν αντίκειται προδήλως στη δημόσια τάξη του κράτους όπου ζητείται η αναγνώριση [άρθρο 15 παράγραφος 1 στοιχείο α)] και, αφετέρου, το άρθρο 17 ορίζει ότι η αναγνώριση δεν μπορεί να απορριφθεί επειδή δεν επιτρέπεται το διαζύγιο, ο δικαστικός χωρισμός ή ακύρωση γάμου βάσει των ίδιων γεγονότων (βλέπε παρατηρήσεις σχετικά με το άρθρο 17). Κατά την αναγνώριση, το αρμόδιο δικαστήριο θα πρέπει να κρίνει την απόφαση που έχει εκδοθεί στο κράτος μέλος προέλευσης, υπό το φως των διατάξεων που μνημονεύονται στην προηγούμενη παράγραφο. Η λύση αυτή βασίζεται στη λύση που προκρίθηκε στη σύμβαση της Χάγης του 1970 για την αναγνώριση αποφάσεων διαζυγίου και δικαστικού χωρισμού, συμβαλλόμενα μέρη της οποίας είναι ορισμένα κράτη μέλη.

Σε σχέση με το ζήτημα αυτό, το κείμενο παραπέμπει επίσης στη δήλωση της Ιρλανδίας (βλέπε σχετικά άρθρο 46 παράγραφος 2), λαμβάνοντας επίσης υπόψη και τη διάταξη του άρθρου 9 στο οποίο αναφέρεται ότι το δικαστήριο προέλευσης διαπιστώνει την ύπαρξη ίδιας δικαιοδοσίας.

70. Στην παράγραφο 1 στοιχείο β), αναφέρεται ο λόγος μη αναγνώρισης στον οποίο βασίστηκαν οι περισσότερες περιπτώσεις μη αναγνώρισης στα πλαίσια της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968, (άρθρο 27 παράγραφος 2) και, κατά συνέπεια, τα περισσότερα προβλήματα και ερωτήσεις που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο σε σχέση με τους λόγους μη αναγνώρισης. Πρόκειται για τη μη αναγνώριση σε περίπτωση ερημοδικίας του εναγομένου, ως συνέπεια αντικανονικής ή μη έγκαιρης επίδοσης ή κοινοποίησης προκειμένου να αμυνθεί. Στην προκείμενη περίπτωση, ωστόσο, έχει προστεθεί στην αρχική διάταξη ένα στοιχείο. Πράγματι, σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, θα πρέπει να αναγνωρίζεται η απόφαση πράγμα το οποίο είναι και η λογική συνέπεια της εύρυθμης λειτουργίας της σύμβασης, όταν ο εναγόμενος την έχει δεχτεί κατηγορηματικά, όπως π.χ. σε περίπτωση σύναψης νέου γάμου.

71. Το ασυμβίβαστο της προς αναγνώριση απόφασης με άλλες αποφάσεις ρυθμίζεται σε δύο ξεχωριστές διατάξεις, οι οποίες περιλαμβάνονται, αντιστοίχως, στα στοιχεία γ) και δ) της παραγράφου 1. Σε αντίθεση προς τις διατάξεις του άρθρου 27 παράγραφος 5 της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968, δεν απαιτείται ταυτότητα αιτίας και αντικειμένου.

Η πρώτη διάταξη αναφέρεται στο ασυμβίβαστο της απόφασης με άλλη απόφαση που έχει εκδοθεί μεταξύ των ίδιων διαδίκων στο κράτος μέλος όπου ζητείται η αναγνώριση, ανεξάρτητα από το γεγονός αν η απόφαση που έχει εκδοθεί σε αυτό το κράτος είναι προγενέστερη ή μεταγενέστερη από την απόφαση που έχει εκδοθεί στο κράτος προέλευσης της απόφασης. Ένα ειδικό πρόβλημα ανακύπτει όταν η μια απόφαση αφορά διαζύγιο και η άλλη δικαστικό χωρισμό. Ένα παράδειγμα διευκρινίζει την κατάσταση. Υπάρχει λ.χ. μια απόφαση δικαστικού χωρισμού στο κράτος Α και μια μεταγενέστερη απόφαση διαζυγίου στο κράτος Β. Εάν ζητηθεί η αναγνώριση της δεύτερης απόφασης στο κράτος Α, δεν μπορεί να απορριφθεί η αναγνώριση λόγω ασυμβατότητας προς την απόφαση η οποία εξεδόθη προηγουμένως στο κράτος Α, διότι ο δικαστικός χωρισμός μπορεί να θεωρηθεί προκαταρκτικό ζήτημα σε σχέση με το διαζύγιο και, ως εκ τούτου, δεν θα υπάρξει σύγκρουση με μία μεταγενέστερη απόφαση διαζυγίου. Ωστόσο, εάν ζητηθεί αναγνώριση της απόφασης δικαστικού χωρισμού που εξεδόθη στο κράτος Α στο κράτος Β, στο οποίο έχει λυθεί ο γάμος με απόφαση διαζυγίου, θα έπρεπε να απορριφθεί η αναγνώριση, επειδή η απόφαση περί δικαστικού χωρισμού αντικαταστάθηκε από την απόφαση διαζυγίου στο κράτος Β. Το πλεονέκτημα αυτής της ερμηνείας έγκειται στο ότι εγγυάται το ότι η γαμική σχέση των συζύγων θα κριθεί κατά τον αυτόν τρόπο και στα 15 κράτη μέλη. Οιαδήποτε άλλη ερμηνεία θα εσήμαινε ότι οι σύζυγοι θα μπορούσαν να θεωρηθούν διαζευγμένοι σε 14 κράτη μέλη αλλά δικαστικώς χωρισμένοι μόνον στο κράτος Α.

Η δεύτερη διάταξη αναφέρεται στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η απόφαση που έχει εκδοθεί σε μια διαφορά μεταξύ των ίδιων διαδίκων σε άλλο κράτος μέλος ή σε τρίτο κράτος, ανταποκρίνεται σε δύο προϋποθέσεις: α) είναι προγενέστερη και β) συγκυνητώνει τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την αναγνώρισή της στο κράτος μέλος όπου ζητείται η αναγνώριση. Ένα παράδειγμα μπορεί να φωτίσει την κατάσταση στην οποία αναφέρεται αυτή η διάταξη. Στο κράτος μη μέλος Ε έχει εκδοθεί απόφαση δικαστικού χωρισμού η οποία ανταποκρίνεται στις προϋποθέσεις αναγνώρισης στο κράτος μέλος Β. Μεταγενέστερα, εκδίδεται απόφαση διαζυγίου μεταξύ των αυτών συζύγων στο κράτος μέλος Γ, και ζητείται αναγνώριση της απόφασης αυτής στο κράτος μέλος Β. Στην κατάσταση αυτή, η απόφαση διαζυγίου στο

κράτος μέλος Γ δεν είναι ασύμβατη προς την προηγούμενη απόφαση δικαστικού χωρισμού η οποία εξέδθη στο κράτος μη μέλος Ε και ως εκ τούτου αναγνωρίζεται στο κράτος μέλος Β. Στην αντίθετη περίπτωση, δηλαδή αν μια απόφαση διαζυγίου εκδίδεται στο μη κράτος μέλος Ε και εν συνεχεία εκδίδεται απόφαση δικαστικού χωρισμού στο κράτος μέλος Γ, το κράτος μέλος Β θα αρνηθεί να αναγνωρίσει την απόφαση του κράτους μέλους Γ λόγω του ότι είναι ασύμβατη προς μια απόφαση διαζυγίου η οποία εξέδθη στο κράτος μη μέλος Ε η οποία ανταποκρίνεται στις προϋποθέσεις αναγνώρισης στο κράτος μέλος Β.

72. Όσον αφορά τις αποφάσεις τις σχετικές με τη γονική μέριμνα, υπό ευρεία έννοια, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται, ως εκ τούτου, όχι μόνον οι δικαστικές αποφάσεις αλλά και οποιεσδήποτε άλλες αποφάσεις που έχουν εκδοθεί από άλλη αρχή, εφόσον συνδέονται με το διαζύγιο, ισχύουν οι λόγοι αναγνώρισης που προβλέπονται στην παράγραφο 2. Εκτός από τη γενική παρατήρηση που προαναφέρθηκε και η οποία δικαιολογεί το διαχωρισμό αυτών των λόγων μη αναγνώρισης από τους λόγους μη αναγνώρισης των αποφάσεων που εκδίδονται σε θέματα γαμικών διαφορών, θα ήταν σκόπιμο να διατυπωθούν και ορισμένες ειδικές παρατηρήσεις.

73. Σε σχέση με τη δημόσια τάξη, η οποία αναφέρεται επίσης στο στοιχείο α) της παραγράφου 2, η διάταξη αντιστοιχεί πλήρως στη διάταξη του άρθρου 23 παράγραφος 2 στοιχείο δ) της σύμβασης της Χάγης του 1996, στο βαθμό που δεν θεωρεί επαρκή λόγο μη αναγνώρισης την πρόδηλη αντίθεση με τη δημόσια τάξη, αλλά κρίνει αναγκαίο να σταθμισθεί λαμβάνοντας υπόψη σωρευτικά και τα μείζονα συμφέροντα του τέκνου.

Σχετικά με την ερμηνεία που περιλαμβάνεται στο στοιχείο γ), θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι παρατηρήσεις που διατυπώθηκαν σχετικά με την παράγραφο 1 στοιχείο β) του ίδιου άρθρου.

Όπως και στη σύμβαση της Χάγης του 1996 [άρθρο 23 παράγραφος 2 στοιχεία β) και γ)] αναφέρονται ως λόγοι μη αναγνώρισης [στοιχεία β) και δ)] το γεγονός ότι δεν δόθηκε στο τέκνο η ευκαιρία να ακουστεί ή ότι δεν δόθηκε στο πρόσωπο που ισχυρίζεται ότι η απόφαση παραβιάζει τη γονική μέριμνα του η ευκαιρία να ακουστεί. Όσον αφορά την ακρόαση του τέκνου, θα πρέπει να εφαρμόζονται οι διατάξεις που ισχύουν στο κράτος μέλος, όπου ζητείται η αναγνώριση, συμπεριλαμβανομένων και των διατάξεων της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των παιδιών, της 20ής Νοεμβρίου 1989, ιδίως του άρθρου 12, το οποίο ορίζει:

«1. Τα συμβαλλόμενα κράτη εγγυώνται στο παιδί που έχει ικανότητα διάκρισης το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης της γνώμης του σχετικά με οποιοδήποτε θέμα που το αφορά λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις του παιδιού ανάλογα με την ηλικία του και το βαθμό ωριμότητάς του.

2. Για το σκοπό αυτόν θα πρέπει ιδίως να δίνεται στο παιδί η δυνατότητα να ακούγεται σε οποιαδήποτε διοικητική ή δικαστική διαδικασία που το αφορά, είτε άμεσα είτε μέσω ενός εκπροσώπου ή ενός αρμοδίου οργανισμού, κατά τρόπο συμβατό με τους διαδικαστικούς κανόνες της εθνικής νομοθεσίας».

Τέλος, στα στοιχεία ε) και στ) προβλέπεται ως λόγος μη αναγνώρισης το γεγονός ότι η απόφαση είναι ασυμβίβαστη με άλλη απόφαση, και καθιερώνεται διαφορετική ρύθμιση ανάλογα με τα αν η απόφαση έχει εκδοθεί στο κράτος μέλος όπου ζητείται η αναγνώριση ή σε άλλο κράτος μέλος ή σε τρίτο κράτος της συνήθους διαμονής του ανηλίκου. Ειδικά, όσον αφορά τη γονική μέριμνα, η απόφαση της οποίας ζητείται να αναγνωριστεί, θα πρέπει και στις δύο περιπτώσεις να είναι ασυμβίβαστη με προγενέστερη απόφαση, παρά το γεγονός ότι οι προγενέστερες αποφάσεις θα πρέπει να έχουν ήδη ληφθεί υπόψη στην απόφαση που συνδέεται με το διαζύγιο. Σκοπός της διάταξης είναι να αποφευχθεί η ενδεχόμενη αντίφαση μεταξύ, π.χ. μιας απόφασης που εκδίδεται σε κράτος μέλος σχετικά με το διαζύγιο και την επιμέλεια και μιας απόφασης περί μη αναγνώρισης της πατρότητας που έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος. Θα πρέπει να ληφθεί υπόψη και η παρατήρηση σχετικά με το άρθρο 3 παράγραφος 3 (λήξη της αρμοδιότητας των δικαστηρίων της γαμικής διαφοράς σχετικά με τη γονική μέριμνα).

Άρθρο 16

Μη αναγνώριση και πραγματικές διαπιστώσεις

74. Ως συνέχεια της διάταξης που περιλαμβάνεται στο άρθρο 15, ορίζεται στην παράγραφο 1 ότι δεν αναγνωρίζονται οι αποφάσεις στις περιπτώσεις του άρθρου 43 (βλέπε παρατηρήσεις σχετικά με το άρθρο 43 σημείο 125, κατωτέρω), το οποίο αποτελεί μεταγραφή του άρθρου 59 της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968. Το άρθρο 43, εξάλλου, παρέχει τη δυνατότητα στα κράτη μέλη να μην αναγνωρίζουν απόφαση που έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος, εφόσον η απόφαση αυτή έχει θεμελιωθεί σε βάση δικαιοδοσίας διαφορετική από αυτές που προβλέπονται στα άρθρα 2 έως 7, δηλαδή αποκλειστικά στο εσωτερικό δίκαιο σύμφωνα με το άρθρο 8. Για το σκοπό αυτό, απαιτείται η σύναψη συμβάσεως μεταξύ του κράτους μέλους και τρίτου κράτους η οποία να ισχύει στις μεταξύ

τους σχέσεις όσον αφορά την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων. Η παράγραφος 1 του άρθρου 16 αποτελεί, συνεπώς, εξαίρεση από την αναγνώριση αποφάσεων που έχουν εκδοθεί σε κράτος μέλος στα πλαίσια των επικουρικών αρμοδιοτήτων οι οποίες ενδέχεται να εφαρμοστούν σύμφωνα με το άρθρο 8.

75. Από τα προαναφερόμενα προκύπτει ότι, το κράτος μέλος όπου ζητείται η αναγνώριση, οφείλει να εξετάσει τις βάσεις δικαιοδοσίας στις οποίες θεμελιώθηκε η έκδοση της απόφασης στο κράτος μέλος προέλευσης. Το δικαστήριο υπόκειται, ωστόσο, σε ορισμένους περιορισμούς. Αφενός μεν, το δικαστήριο από το οποίο ζητείται η αναγνώριση, δεσμεύεται από τη διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών εκ μέρους του δικαστηρίου προέλευσης σύμφωνα με την παράγραφο 2. Αφετέρου, βάσει της παραγράφου 3, δεν μπορεί να ερευνήσει τη δικαιοδοσία του δικαστηρίου προέλευσης ούτε να χρησιμοποιήσει το κριτήριο της δημόσιας τάξης σε σχέση με τους κανόνες δικαιοδοσίας που περιλαμβάνονται στα άρθρα 2 έως 8.

Άρθρο 17

Διαφορές του εφαρμοστέου δικαίου

76. Η διάταξη αυτή συνδέεται με τη διάταξη του άρθρου 15 παράγραφος 1 στοιχείο α) (βλέπε παρατήρηση σχετικά με αυτή τη διάταξη, σημείο 69, ανωτέρω). Ανταποκρίνεται στην ανησυχία που εξέφρασαν κράτη μέλη με λιγότερο αυστηρές διατάξεις ουσιαστικού εσωτερικού δικαίου όσον αφορά την έκδοση του διαζυγίου, ότι οι αποφάσεις που εκδίδουν τα δικαστήριά τους δεν θα αναγνωρίζονται σε άλλο κράτος μέλος εφόσον θα πρόκειται για λόγους που δεν είναι γνωστοί στην εσωτερική έννομη τάξη του κράτους της αναγνώρισης. Αποτελεί, επί πλέον, ένα περιορισμό στην άνευ διακρίσεων επίκληση της δημόσιας τάξης. Ως παράδειγμα, μπορεί να αναφερθεί δικαστικός χωρισμός ως λόγος διαζυγίου: εάν στο κράτος προέλευσης το διαζύγιο μπορεί να κηρυχθεί μετά από χωρισμό δύο ετών, μια λανθασμένη ερμηνεία της δημόσιας τάξεως του κράτους στο οποίο ζητείται η αναγνώριση, στο οποίο το δίκαιο απαιτεί πέντε χρόνια χωρισμού, μπορεί να οδηγήσει στην απόρριψη της αναγνώρισης.

Λόγω των δυσκολιών που ανέκλυψαν στα πλαίσια της ομάδας εργασίας, για τη διατύπωση αυτής της διάταξης, το κείμενο παραπέμπει μόνον στο «δίκαιο» του κράτους μέλους όπου ζητείται η αναγνώριση και διαγράφηκε ο προσδιορισμός «εσωτερικό»: ο λόγος αυτής της διαγραφής είναι ότι επιδιώκεται να συμπεριληφθούν και οι κανόνες του εσωτερικού ουσιαστικού δικαίου και οι κανόνες του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου. Το ζήτημα που τίθεται είναι απλώς ότι οι διαφορές μεταξύ του ουσιαστικού δικαίου των κρατών μελών δεν μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα την μη αναγνώριση και, σε τελευταία ανάλυση, να καταστεί ο ίδιος ο στόχος της σύμβασης νεκρό γράμμα.

Άρθρο 18

Μη αναθεώρηση επί της ουσίας

77. Το άρθρο αυτό περιλαμβάνει τον κλασικό κανόνα σχετικά με την απαγόρευση της επί της ουσίας αναθεώρησης κατά την αναγνώριση ή την εκτέλεση αποφάσεων. Η ίδια διάταξη συμπεριλαμβάνεται στο άρθρο 29 της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968 και σε άλλες συμβάσεις σχετικά με την αναγνώριση. Αποτελεί αναγκαίο κανόνα για τις συμβάσεις αυτού του τύπου, ώστε να μην παραποιείται η έννοια της διαδικασίας του *exequatur*, σύμφωνα με την οποία δεν επιτρέπεται στο δικαστή του κράτους από το οποίο ζητείται η αναγνώριση να κρίνει εκ νέου τα όσα έχει ήδη κρίνει ο δικαστής του κράτους προέλευσης.
78. Σχετικά με την προσθήκη αυτής της διάταξης στην παρούσα σύμβαση, ορισμένες αντιπροσωπείες διατύπωσαν επιφυλάξεις, θεωρώντας ότι υπάρχει ο κίνδυνος να προσδωθεί στα μέτρα που λαμβάνονται σε σχέση με τη γονική μέριμνα, αμετάβλητος χαρακτήρας. Σκοπός αυτής της διάταξης είναι να απαγορεύσει την αναθεώρηση των μέτρων κατά τη διαδικασία *exequatur* και σε καμία περίπτωση δεν επιδιώκει να τα καταστήσει ανεπίδεκτα μεταβολής. Η βασική αρχή είναι συνεπώς, ότι το κράτος μέλος όπου ζητείται η αναγνώριση δεν μπορεί να αναθεωρήσει την αρχική απόφαση, πράγμα που αποτελεί λογική συνέπεια του γεγονότος ότι πρόκειται για διπλή σύμβαση. Η αναθεώρηση των μέτρων προστασίας, ωστόσο, μπορεί να είναι αναγκαία, λόγω της μεταβολής των περιστάσεων, όπως συμβαίνει σε όλες τις περιπτώσεις στις οποίες αντιμετωπίζονται καταστάσεις που παρουσιάζουν μεν μια χρονική σταθερότητα, αλλά μπορεί να χρειάζονται τροποποιήσεις. Κατά την έννοια αυτή, π.χ. το άρθρο 27 της σύμβασης της Χάγης του 1996 ορίζει σαφώς ότι η απαγόρευση της επί της ουσίας αναθεώρησης, δεν εμποδίζει την αναθεώρηση, ανάλογα με την περίπτωση, των λαμβανόμενων μέτρων προστασίας. Κατά τον ίδιο τρόπο, στην προκείμενη περίπτωση, η διάταξη του εν λόγω άρθρου θα πρέπει να νοηθεί με την επιφύλαξη της έκδοσης από την αρμόδια αρχή νέας απόφασης σχετικά με τη γονική μέριμνα, εφόσον οι περιστάσεις μεταβληθούν μεταγενεστέρως.

Άρθρο 19

Αναστολή διαδικασίας

79. Η διάταξη αυτή πρέπει να εξετάζεται σε συνδυασμό με τις διατάξεις της σύμβασης (και συγκεκριμένα το άρθρο 14 παράγραφος 2) στις οποίες ορίζεται ότι, για την αυτόματη αναγνώριση, και, ειδικότερα, την ενημέρωση των ληξιαρχικών βιβλίων, δεν απαιτείται ειδική διαδικασία, εφόσον η απόφαση του κράτους προέλευσης δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους προέλευσης της απόφασης.

Στην περίπτωση αυτή, το δικαστήριο του κράτους μέλους όπου ζητείται η αναγνώριση μπορεί να αναστείλει τη διαδικασία, αν η απόφαση αυτή έχει προσβληθεί με τακτικό ένδικο μέσο. Σε σχέση με την αναστολή της εκτέλεσης, βλέπε άρθρο 27 (και το σχολιασμό του στο σημείο 94, κατωτέρω).

Επιπλέον, σε σχέση με τις αποφάσεις που εκδίδονται στην Ιρλανδία ή στο Ηνωμένο Βασίλειο, λαμβάνονται υπόψη οι ιδιομορφίες της εσωτερικής τους έννομης τάξης.

φαση κηρυχθεί εκτελεστή σε ένα κράτος, το εσωτερικό δίκαιο του εν λόγω κράτους θα ρυθμίσει τα συγκεκριμένα μέτρα εκτέλεσης.

Οι διατάξεις αυτές αποβλέπουν στην καθιέρωση κοινής διαδικασίας σε όλα τα κράτη μέλη για την κήρυξη της εκτελεστότητας, υποκαθιστώντας έτσι τους σχετικούς κανόνες που περιέχονται στις εσωτερικές νομοθεσίες ή σε άλλες συμβάσεις.

Η παράγραφος 2 περιέχει μία διάταξη που λαμβάνει υπόψη την ιδιομορφία του Ηνωμένου Βασιλείου.

Τμήμα 2

Η. Εκτέλεση

Άρθρο 20

Εκτελεστές αποφάσεις

80. Η διάταξη αυτή ορίζει ότι η απόφαση που έχει εκδοθεί σε ένα κράτος μέλος πρέπει να περιγραφεί τον εκτελεστήριο τύπο προκειμένου να εκτελεστεί σε άλλο κράτος μέλος. Συνεπώς, πρόκειται απλώς, για το ότι, αιτήσει του ενδιαφερομένου, τα δικαστήρια τα οποία αναφέρονται στα επόμενα άρθρα αποφασίζουν σχετικά με τη δυνατότητα εκτελέσεως στο κράτος στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση. Η αίτηση μπορεί να απορριφθεί μόνον για τους λόγους που απαριθμούνται στο άρθρο 15 (λόγοι μη αναγνώρισης) και στο άρθρο 16 (βλέπε άρθρο 23 παράγραφος 2) και τον σχολιασμό του στο σημείο 89, κατωτέρω. Για τις γαμικές διαφορές επαρκούν τα μέτρα αναγνώρισης, λαμβάνοντας υπόψη τον περιορισμό του πεδίου εφαρμογής της σύμβασης καθώς και το γεγονός ότι η αναγνώριση καλύπτει και την τροποποίηση των στοιχείων των ληξιαρχικών βιβλίων. Αντιθέτως, η ρύθμιση της εκτέλεσης είναι αναγκαία σε σχέση με την άσκηση της γονικής μέριμνας όσον αφορά το κοινό τέκνο.

«Ενδιαφερόμενος», για τους σκοπούς της αίτησης, δεν είναι μόνον οι σύζυγοι ή τα τέκνα, αλλά πρέπει να συμπεριληφθεί σε αυτόν και η αρμόδια αρχή (Υπουργείο Δικαιοσύνης ή παρόμοια αρχή) σε όσα κράτη είναι δυνατόν.

81. Μόνος στόχος της διάταξης αυτής είναι να καταστεί δυνατή η εκτέλεση αποφάσεως που εκδόθηκε σε άλλο κράτος για την άσκηση της γονικής μέριμνας, δεδομένου ότι η διαδικασία για την εκτέλεση *stricto sensu* διέπεται από το εσωτερικό δίκαιο κάθε κράτους. Κατ' αυτό τον τρόπο, επομένως, αφού η από-

Άρθρο 21

Αρμοδιότητα των τοπικών δικαστηρίων

82. Ο κανόνας έλκει την καταγωγή του από το άρθρο 32 της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968, αλλά, κατ' αντιδιαστολή προς αυτό, διαιρείται σε τρεις παραγράφους, ρυθμίζοντας στην πρώτη την αρχή με διεθνή δικαιοδοσία για την εκτέλεση και στις δύο επόμενες αναφέρει ποίο δικαστήριο είναι κατά τόπον αρμόδιο εντός του κράτους αυτού. Πρόκειται για διατάξεις που εφαρμόζονται τόσο στην αναγνώριση, μέσω του άρθρου 14, παράγραφος 3, όσο και στην εκτέλεση. Στόχος είναι να διευκολυνθεί η ζωή του ευρωπαϊού πολίτη, που θα γνωρίζει εξ αρχής σε ποία δικαστήρια πρέπει να απευθυνθεί.
83. Στην παράγραφο 1, απαριθμούνται οι αρχές που έχουν διεθνή δικαιοδοσία για την εκτέλεση. Ακολουθείται το ίδιο σύστημα με εκείνο της παραγράφου 1 του άρθρου 32 της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968.
84. Σε σχέση με τον καθορισμό του κατά τόπον αρμοδίου δικαστηρίου εντός ενός κράτους, η λύση που επιλέγεται στη σύμβαση διαφέρει από εκείνη της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968. Ο λόγος είναι ότι, καθώς η σύμβαση αφορά τις αποφάσεις περί γαμικών διαφορών αλλά και περί γονικής μέριμνας, υπήρχαν μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ των θέσεων που λήφθηκαν, επειδή ενώ για τους μεν ο κανόνας έπρεπε να εξαφανισθεί, επαφίοντας το ζήτημα στις εσωτερικές νομοθεσίες των κρατών, για τους άλλους δε ήταν αναγκαία η ύπαρξη του κανόνα αυτού, καίτοι θα μπορούσε να συζητηθεί το περιεχόμενό του.

Η λύση που επελέγη τελικά διακρίνει μεταξύ δύο διαφορετικών περιπτώσεων, ανάλογα με το αν πρόκειται για αίτηση εκτέλεσης ή για αίτηση αναγνώρισης. Διευρύνονται έτσι οι δυνατότητες που προβλέπονται στη σύμβαση των Βρυξελλών του 1968.

Κατ' αυτό τον τρόπο, καθιερώνεται κατ' αρχάς ο γενικός κανόνας, δηλαδή αυτός που αφορά την αίτηση εκτελέσεως. Στην παράγραφο 2 στοιχείο α) ορίζεται ότι κατά τόπον αρμόδιο δικαστήριο είναι εκείνο του τόπου συνήθους διαμονής του καθ' ού ή του τόπου συνήθους διαμονής του τέκνου. Διαπιστώθηκε, ωστόσο, ότι μπορούν να υπάρξουν περιπτώσεις όπου ούτε η συνήθης διαμονή του προσώπου κατά του οποίου ζητείται η εκτέλεση ούτε εκείνη του τέκνου βρίσκονται στο κράτος μέλος εκτελέσεως, περίπτωση για την οποία το στοιχείο β) προβλέπει ότι η αίτηση θα πρέπει να υποβληθεί στα δικαστήρια του τόπου της εκτέλεσης.

Αντίθετα, για τη δεύτερη περίπτωση, δηλαδή αιτήσεις που επιδιώκουν την αναγνώριση ή τη μη αναγνώριση απόφασης που έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος, η παράγραφος 3 επαφίει το ζήτημα στο εσωτερικό δίκαιο του κράτους όπου αυτή ζητείται.

Άρθρο 22

Διαδικασία εκτέλεσης

85. Στο παρόν άρθρο και στα επόμενα ρυθμίζονται διάφορες πτυχές της διαδικασίας που απολουθείται για την εκτέλεση των αποφάσεων. Όπως και στη σύμβαση των Βρυξελλών του 1968, θεσπίζεται ένα καθεστώς που βασίζεται σε διαδικασία κατ' αίτηση του διαδίκου και θα είναι ένα κοινοτικό καθεστώς, δηλαδή, η ίδια η διαδικασία, ταχεία και απλή θα εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη, κάτι που αποτελεί αναμφισβήτητο πλεονέκτημα. Δεν είναι ανάγκη να αναφερθεί εν προκειμένω ότι η διαδικασία ακολουθεί το ίδιο σχήμα με εκείνο της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968, θεσπίζονται δε μόνον όσες τροποποιήσεις είναι αναγκαίες ως συνέπεια της διαφοράς του θέματος από εκείνα που πραγματεύονται άλλες συμβάσεις. Επομένως, εκτός από τις εν λόγω εξαιρέσεις, τα σχόλια για πολλές από τις διατάξεις αναφέρονται στις εκθέσεις που είχαν καταρτισθεί για τις διάφορες αποδόσεις της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968, και ιδίως, στην έκθεση Jenard, όπως αναφέρθηκε στην αρχή.

Η διάταξη αυτή πραγματεύεται το ρόλο του επισπεύδοντος. Κατά πρώτον, ορίζεται ότι η αίτηση υποβάλλεται κατά το δίκαιο του κράτους εκτελέσεως (παράγραφος 1). Αυτό συνεπάγεται ότι γίνεται παραπομπή στις εθνικές νομοθεσίες όσον αφορά τα στοιχεία που πρέπει να περιέχει η αίτηση, τον αριθμό αντιτύπων που πρέπει να διαβιβασθούν στο δικαστήριο, την αρχή στην οποία πρέπει να κατατεθεί, τη γλώσσα, ενδεχομένως, στην οποία πρέπει να καταρτισθεί και επίσης το κατά πόσον απαιτείται η παρέμβαση δικηγόρου ή οποιουδήποτε άλλου αντιπροσώπου ή εντολοδόχου.

86. Προβλέπεται επίσης (παράγραφος 2) η υποχρέωση καθορισμού διεύθυνσης κατοικίας για τις κοινοποιήσεις ή διορισμού αντικλήτου στην περιφέρεια του δικαστηρίου που έχει επιληφθεί της υπόθεσης. Η διάταξη αυτή παρουσιάζει ενδιαφέρον τόσο σε σχέση με την γνωστοποίηση της απόφασης στον αιτούντα (άρθρο 24) όσο και σε σχέση με την προσφυγή κατά της αποφάσεως εκτελέσεως που γίνεται κατά τη διαδικασία της αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας (άρθρο 26).

87. Τέλος, στην παράγραφο 3 προβλέπεται η υποχρέωση να επισυνάπτονται τα έγγραφα που αναφέρονται στα άρθρα 33 και 34. Όσον αφορά τις συνέπειες της μη υποβολής εγγράφων, βλέπε άρθρο 35 (και σχολιασμό στο σημείο 107, κατωτέρω).

Άρθρο 23

Απόφαση του δικαστηρίου

88. Στην παράγραφο 1, προσδιορίζεται ο «εκούσιος» και «αιτήσει του ενδιαφερομένου» χαρακτήρας, της διαδικασίας εκτελέσεως, χωρίς ωστόσο να υπάρχει δυνατότητα να ακουστούν οι ισχυρισμοί του προσώπου κατά του οποίου ζητείται η εκτέλεση, ακόμη και σε εξαιρετικές περιπτώσεις, διότι έτσι θα μετατρέπετο συστηματικά η εκουσία διαδικασία σε αμφισβητούμενη. Ο σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας εξασφαλίζεται αφού ο διάδικος, κατά του οποίου ζητείται η εκτέλεση, έχει τη δυνατότητα να ασκήσει προσφυγή κατά της απόφασης που επιτρέπει την εκτέλεση.

Ο δικαστής πρέπει απλώς να αποφασίσει για την εκτέλεση, χωρίς να μπορεί να αναθεωρήσει στο στάδιο αυτό τα μέτρα για την επιμέλεια, επί παραδείγματι δυνάμει της σύμβασης της Χάγης του 1996: θα το εμπόδιζε η διάταξη του άρθρου 39. Ο δικαστής θα πρέπει να αποφασίσει «αμελλητί», διότι δεν έχει κριθεί σκόπιμος ο καθορισμός προθεσμίας προς τούτο, δεδομένου ότι πέραν του ότι δεν υπάρχει σχετική προθεσμία στη δικαστική πρακτική, δεν θα μπορούσαν να επιβληθούν κυρώσεις σε περίπτωση μη εκπληρώσεως. Δεδομένου ότι η αποδοχή της εκτελεστότητας αποτελεί το γενικό κανόνα, βάσει της αμοιβαίας εμπιστοσύνης που ερειδεται στην ιδέα ότι όλοι οι δικαστές της Κοινότητας εφαρμόζουν ορθά τη σύμβαση, παραμένει εν προκειμένω, όπως και στη σύμβαση των Βρυξελλών του 1968, ο εκούσιος και ταχύς χαρακτήρας της διαδικασίας, εφόσον για τις περιπτώσεις όπου γεννώνται προβλήματα, υπάρχουν οι προσφυγές που προβλέπονται στα επόμενα άρθρα της σύμβασης.

89. Η πρώτη αυτή διάταξη υποστηρίζει ότι η αίτηση μπορεί να απορριφθεί μόνο για τους λόγους που προβλέπονται στα άρθρα 15 και 16 (παράγραφος 2), και ότι αποκλείεται η επί της ουσίας αναθεώρηση (παράγραφος 3).

Άρθρο 24

Επίδοση ή κοινοποίηση της απόφασης

90. Ορίζεται ότι η κοινοποίηση στον αιτούντα πραγματοποιείται σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης. Η παρούσα διάταξη δείχνει τη σημασία της επιλογής κατοικίας ή του διορισμού αντικλήτου (βλέπε άρθρο 22) και έχει συνέπειες ως προς την άσκηση της προσφυγής που αναφέρεται στα επόμενα άρθρα.

Άρθρο 25

Προσφυγή κατά της απόφασης εκτελέσεως

91. Όπως ακριβώς και στη σύμβαση των Βρυξελλών, στο παρόν άρθρο καθιερώνεται η δυνατότητα προσφυγής του διαδίκου κατά του οποίου ζητείται η εκτέλεση κατά της απόφασης που την επιτρέπει, ενώ στα άρθρα 28 και 29 καθιερώνεται το καθεστώς προσφυγών για τις περιπτώσεις όπου το δικαστήριο δεν έγκρινε σκόπιμο να την επιτρέψει.

Δεδομένου ότι η ομαλή λειτουργία της σύμβασης οδηγεί στη χορήγηση της εκτελεσιμότητας, είναι λογικό να είναι σύντομη, μόνον ένας μήνας, η προθεσμία προσφυγής (παράγραφος 1). Εάν ο διάδικος κατά του οποίου εκτελείται η απόφαση διαμένει σε άλλο κράτος εκτός εκείνου όπου εκδόθηκε η απόφαση εκτελέσεως, η προθεσμία είναι δύο μήνες από την ημέρα που έγινε η κοινοποίηση είτε προσωπικά είτε στην κατοικία του. Η προθεσμία αυτή δεν παρατείνεται λόγω αποστάσεως.

Άρθρο 26

Δικαστήριο προσφυγής και ένδικα μέσα

92. Στην παράγραφο 1, απαριθμούνται τα δικαστήρια ενώπιον των οποίων μπορεί να ασκηθεί προσφυγή κατά της απόφασης που επιτρέπει την εκτέλεση. Στην προκειμένη περίπτωση, η διαδικασία διεξάγεται κατά την αμφισβητούμενη δικαιοδοσία, σε αντιδιαστολή προς την αίτηση και την αρχική απόφαση που έχει εκούσιο χαρακτήρα. Υπογραμμίζεται ότι, η μόνη προϋπόθεση που ορίζεται στη σύμβαση, είναι ότι, η διαδικασία σε περίπτωση προσφυγής είναι αμφισβητούμενη, σε αντίθεση με την πρώτη απόφαση που

εκδίδεται κατά την εκούσια δικαιοδοσία. Αυτό πρέπει να ληφθεί ιδιαίτερα υπόψη λόγω των γλωσσικών διαφορών, που δεν πρέπει επ' ουδενί να οδηγήσουν σε σύγκριση των όρων «αμφισβητούμενη» και «αντιδικία». Όντως, σε ορισμένα κράτη μέλη πέραν του αμφισβητούμενου χαρακτήρα έχει και χαρακτήρα αντιδικίας, ενώ αυτό δεν συμβαίνει σε άλλα. Επομένως, ενώ πρέπει πάντοτε η διαδικασία να είναι αμφισβητούμενη, το αν η διαδικασία που ακολουθείται στην προσφυγή είναι κατ' αντιδικία ή όχι, εξαρτάται από την εσωτερική νομοθεσία, όπως και οι δωσικίες ρυθμίζουν τη διαδικασία (*lex fori regit processum*).

93. Κατά της απόφασης που εκδίδεται επί της προσφυγής, δεν υπάρχει άλλος τύπος ενδίκων μέσων, εκτός από την αναίρεση και άλλα ένδικα μέσα τελευταίου βαθμού, στα κράτη όπου δεν υπάρχει αναίρεση. Ο στόχος περιορισμού των ενδίκων μέσων κατ' αυτό τον τρόπο αποβλέπει στην αποφυγή άσκοπων ενδίκων μέσων, που θα αποτελούσαν αναβλητικούς ελιγμούς άνευ εύλογης ουσίας. Πρόκειται όντως για τη διασφάλιση του στόχου της σύμβασης, που είναι να διευκολύνει την ελεύθερη κυκλοφορία των αποφάσεων. Και κατ' αυτή την έννοια, ορισμένες αντιπροσωπείες έκριναν σκόπιμο να διαγραφεί η προσφυγή που προβλέπεται στην παράγραφο 2. Ωστόσο, κριτήριο σκοπιμότερο να διατηρηθεί το ίδιο σύστημα με εκείνο της σύμβασης των Βρυξελλών, φρονώντας, ότι επιπλέον, είναι δύσκολο να γίνεται κατάχρηση αυτού του μέσου στα πλαίσια του οικογενειακού δικαίου.

Άρθρο 27

Αναστολή της διαδικασίας

94. Σε ορισμένες περιπτώσεις, είναι δυνατόν να είναι μία απόφαση εκτελεστή στο κράτος προέλευσης, καιτοι μπορεί να έχει ήδη ασκηθεί προσφυγή ή να μην έχει λήξει η προθεσμία για την άσκησή της. Υπ' αυτές τις συνθήκες, επιδιώκεται να αποφευχθεί η πολυπλοκότητα που θα εδημιουργείτο αν χορηγείτο η εκτελεσιμότητα της απόφασης. Επομένως, στην παρούσα διάταξη καθιερώνεται η δυνατότητα, και όχι η υποχρέωση, του δικαστηρίου στο οποίο ασκείται η προσφυγή να αναστείλει τη διαδικασία αν έχει ασκηθεί στο κράτος προέλευσης τακτικό ένδικο μέσο ή αν η προθεσμία για την άσκησή του δεν έχει ακόμη εκπνεύσει. Η αναστολή μπορεί να χορηγηθεί μόνον κατ' αίτηση του προσφεύγοντος.

Σχετικά με την αναστολή της αναγνώρισης, βλέπε άρθρο 19 (και σχολιασμό στο σημείο 79 ανωτέρω).

95. Στην παράγραφο 2, αναφέρεται η ιδιομορφία της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου.

Άρθρο 28

Δικαστήριο προσφυγής κατά αποφάσεως που απορρίπτει την εκτέλεση

96. Παράλληλα με τη θέσπιση προσφυγής για τις περιπτώσεις όπου γίνεται δεκτή η εκτέλεση, ο αιτών μπορεί να προσφύγει όταν απορρίπτεται η εκτέλεση και, στην παράγραφο 1, απαριθμούνται οι αρχές που είναι αρμόδιες για την εκδίκαση της προσφυγής. Εν προκειμένω, όμως, δεν τάσσεται καμία προθεσμία για την άσκηση της προσφυγής. Όπως και στη σύμβαση των Βρυξελλών του 1968, ο λόγος είναι ότι, αν απορριφθεί η αίτηση, ο αιτών έχει δικαίωμα να ασκήσει ένδικο μέσα, εφόσον το θεωρεί σκόπιμο, και μπορεί για παράδειγμα να του είναι αναγκαίο για να συγκεντρώσει τα σχετικά στοιχεία. Και πάλι, ο στόχος της σύμβασης δείχνει τη διαφορά της ακολουθητέας οδού: η κανονική συνέπεια είναι να εκτελεσθεί η απόφαση και, επομένως, πρέπει να παρέχονται διευκολύνσεις ώστε να επιτευχθεί αυτός ο σκοπός, επί πλέον της πρώτης απόφασης που εκδίδεται με ταχύ τρόπο και της εκουσίας διαδικασίας.
97. Ο αμφισβητούμενος χαρακτήρας της διαδικασίας και η προστασία των δικαιωμάτων του καθ'ού ζητείται η εκτέλεση, οδηγούν στη διάταξη της παραγράφου 2 περί κοινοποιήσεως της παρεμβάσεως, και σε περίπτωση ερημοδικίας, εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 10 (έρευνα του παραδεκτού), ασχέτως αν ο διάδικος έχει τη συνήθη διαμονή του σε κράτος μέλος ή όχι.

Άρθρο 29

Ένδικα μέσα κατά απόφασης επί της προσφυγής

98. Όπως και στο άρθρο 26 παράγραφος 2 (βλέπε σχόλιο στο σημείο 93 ανωτέρω), κατά της αποφάσεως επί της προσφυγής μπορούν να ασκηθούν μόνο τα αναφερόμενα ένδικα μέσα.

Άρθρο 30

Μερική εκτέλεση

99. Όπως και στο άρθρο 42 της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968, το παρόν άρθρο αναφέρεται σε δύο

διαφορετικά ζητήματα. Η παράγραφος 1 αφορά την περίπτωση όπου η απόφαση έγκρινε επί πολλών θεμάτων και δεν μπορεί να κηρυχθεί εκτελεστή για όλα: εν προκειμένω, το δικαστήριο επιτρέπει την εκτέλεση επί ενός μόνο ή περισσότερων εξ αυτών. Η δεύτερη περίπτωση, στην παράγραφο 2, αφορά τη δυνατότητα του αιτούντος να ζητήσει μόνο μερική εκτέλεση της απόφασης.

Άρθρο 31

Δικαστική αρωγή

100. Κατά το πρότυπο άλλων συμβάσεων περί εκτελέσεως, ορίζεται ότι εάν ο αιτών έχει τύχει οιασδήποτε μορφής δικαστικής αρωγής ή απαλλαγής από δικαστικά έξοδα και δαπάνες, στο κράτος προελεύσεως, απολαύει του ιδίου καθεστώτος στο κράτος εκτελέσεως, με την ευμενέστερη ή εκτενέστερη μορφή που αναγνωρίζεται στο κράτος εκτελέσεως.

Άρθρο 32

Εγγυοδοσία ή κατάθεση χρηματικού ποσού

101. Σε σχέση με τον διάδικο που ζητά την αναγνώριση ή την εκτέλεση σε κράτος μέλος αποφάσεως, η οποία έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος, επιλέγεται στο παρόν άρθρο η ήδη κατοχυρωμένη αρχή της απαλλαγής από οιοδήποτε τύπο εγγυοδοσίας ή κατάθεσης χρηματικού ποσού (*cautio judicatum solvi*).

Τμήμα 3

Θ. Κοινές διατάξεις

Άρθρο 33

Έγγραφα

102. Είναι απαραίτητο να γίνει διάκριση, εν προκειμένω, μεταξύ των διαφόρων παραγράφων και, σε αυτές, των διαφόρων πτυχών που αναφέρονται.
103. Κατά πρώτον, η παράγραφος 1 αφορά τα έγγραφα που πρέπει να προσκομίζονται πάντοτε, τόσο όταν ζητείται όσο και όταν αμφισβητείται, η αναγνώριση αποφάσεως ή ζητείται η εκτέλεσή της. Αποτελεί κοινή προϋπόθεση όλων των συμβάσεων περί εκτελέσεως να προσκομίζεται κυρωμένο αντίγραφο της απόφασης, η γνησιότητα δε αυτού πιστοποιείται σύμφωνα με τον κανόνα *locus regit actum*, δηλαδή το δίκαιο του τόπου έκδοσης της απόφασης. Αν συντρέχει περίπτωση, πρέπει να προσκομίζεται έγγραφο που αποδεικνύει ότι ο αιτών απολαύει δωρεάν δικαστικής αρωγής, στο κράτος μέλος προελεύσεως.

104. Η παράγραφος 2 αναφέρεται στα έγγραφα που πρέπει να προσκομίζονται εάν η απόφαση έχει εκδοθεί ερήμην, οπότε είναι λογικό να περιορίζεται στις περιπτώσεις στις οποίες ζητείται η αναγνώριση ή η εκτέλεση διότι, ακριβώς σε περιπτώσεις μη αναγνώρισης, είναι φυσιολογικό να μην υπάρχουν τέτοια έγγραφα καθότι πρόκειται περί ερήμην αποφάσεως. Προκύπτει, εν προκειμένω, ότι ο αιτών την αναγνώριση ή την εκτέλεση, θα πρέπει να αποδεικνύει, στην προσήκουσα μορφή, ότι η γραπτή αίτηση κοινοποιήθηκε ή παρόμοιο έγγραφο ή, σε περίπτωση αποφάσεως διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακύρωσης του γάμου, να υποβάλει έγγραφο, εκ του οποίου προκύπτει ότι ο εναγόμενος έχει αποδεχθεί άνευ αντιρρήσεως το περιεχόμενο της εν λόγω απόφασης, (βλέπε σχόλιο επί του άρθρου 15 σχετικά με τους λόγους μη αναγνώρισης).

Η παράγραφος 2 στοιχείο β) έχει διατυπωθεί με τρόπο που εναρμονίζεται με το άρθρο 15 παράγραφος 1 στοιχείο β) και παράγραφος 2 στοιχείο γ).

105. Τέλος, στην παράγραφο 3 αναφέρεται το έγγραφο που πρέπει να προσκομίζεται, επί πλέον των προβλεπόμενων στις παραγράφους 1 και 2 για την ενημέρωση των ληξιαρχικών βιβλίων. Λαμβάνοντας υπόψη ότι τα ληξιαρχικά βιβλία είναι αξιόπιστα ως προς τα στοιχεία που περιέχουν, για την ενημέρωσή τους πρέπει να προσκομίζεται έγγραφο, το οποίο αποδεικνύει ότι η απόφαση δεν επιδέχεται πλέον ένδικο μέσα, κατά το δίκαιο του κράτους όπου εκδόθηκε.

Άρθρο 34

Άλλα έγγραφα

106. Πέραν των εγγράφων που απαιτεί το άρθρο 33, ο διάδικος που ζητεί την εκτέλεση οφείλει να αποδείξει ότι, κατά το δίκαιο του κράτους μέλους προελεύσεως, η απόφαση είναι εκτελεστή και έχει επιδοθεί.

Άρθρο 35

Απουσία εγγράφων

107. Στο πνεύμα της σύμβασης και για να διευκολυνθεί η υλοποίηση του στόχου της σύμβασης, προβλέπονται διευκολύνσεις για να πληρωθεί η προϋπόθεση προσαγωγής των εγγράφων, τάσσοντας σχετική προθεσμία, κάνοντας δεκτά ισοδύναμα έγγραφα ή απαλλάσσοντας από την υποχρέωση προσαγωγής, εάν το δικαιούχο όργανο κρίνει ότι η κατάσταση είναι αρκετά σαφής (πχ. για περιπτώσεις καταστροφής εγγράφων).

Ωστόσο, η δυνατότητα αυτή προβλέπεται μόνον σε σχέση με τα έγγραφα που απαιτούνται από την παράγραφο 1 στοιχείο β) και την παράγραφο 2 του άρθρου 33 και όχι από την παράγραφο 3 σχετικά με την ενημέρωση των ληξιαρχικών βιβλίων. Αντίγραφο της σχετικής αποφάσεως είναι πάντα αναγκαίο.

Η διάταξη αυτή πρέπει να συσχετισθεί με τον κανόνα του άρθρου 22, που προβλέπει ποιές συνέπειες υπάρχουν εάν η αίτηση εκτέλεσεως δεν συνοδεύεται από τα έγγραφα που απαιτούνται στα προηγούμενα άρθρα. Το θέμα αυτό, που συζητήθηκε ευρέως στα πλαίσια της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968, οδήγησε στο συμπέρασμα ότι εάν, παρά τους μηχανισμούς που προβλέπονται για την συμπλήρωση των δικαιολογητικών, τα προσκομιζόμενα έγγραφα είναι ανεπαρκή και δεν παρέχουν στο δικαστή την ευκταία ενημέρωση, η αίτηση μπορεί να κηρυχθεί απαράδεκτη.

108. Η επιδιωκόμενη από τη σύμβαση απλούστευση ενισχύεται με την υποχρέωση προσαγωγής μεταφράσεων, μόνον εφόσον ζητηθεί από την αρμόδια αρχή. Στην περίπτωση αυτή, επί πλέον, η μετάφραση μπορεί να επικυρωθεί από πρόσωπο που νομιμοποιείται προς τούτο σε οποιοδήποτε κράτος μέλος, όχι απαραίτητως στο κράτος προέλευσης ή στο προς ό η αίτηση κράτος.

Άρθρο 36

Επικύρωση ή άλλη ανάλογη διατύπωση

109. Το γεγονός ότι δεν απαιτείται επικύρωση ή άλλη ανάλογη διατύπωση, αφορά τα έγγραφα που αναφέρονται στα άρθρα 33 και 34 και στην παράγραφο 2 του άρθρου 35, όπως και το διορισμό αντικλήτου, για να εκπροσωπήσει τον αιτούντα στη διαδικασία για την κήρυξη της εκτελεστότητας. Βλέπε επίσης άρθρο 22 παράγραφος 2. Και στο σημείο αυτό, ακολουθείται η σύμβαση των Βρυξελλών του 1968.

ΤΙΤΛΟΣ IV

I. Μεταβατικές διατάξεις

Άρθρο 37

110. Η διάταξη αυτή αντιστοιχεί στο άρθρο 54 της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968. Ο γενικός κανόνας είναι ότι η σύμβαση εφαρμόζεται μόνο στις αγωγές που ασκούνται, στα δημόσια έγγραφα που εκδίδονται και στους δικαστικούς συμβιβασμούς που καταρτίζονται ενώπιον δικαστηρίου κατά τη διάρκεια δίκης,

μετά την έναρξη ισχύος της σύμβασης στο κράτος μέλος προέλευσης, όταν δε ζητείται η αναγνώριση ή η εκτέλεση αποφάσεως ή δημοσίου εγγράφου στο κράτος αναγνώρισεως ή εκτελέσεως. Συνεπώς, η διατάξη δεν θα εφαρμόζεται όταν η αγωγή έχει ασκηθεί και η απόφαση έχει εκδοθεί πριν από την έναρξη ισχύος της σύμβασης (σε συνδυασμό με το άρθρο 47 παράγραφοι 3 και 4 και με το άρθρο 48 παράγραφος 4).

111. Ωστόσο, προβλέπεται η δυνατότητα να εκτελεσθεί μια απόφαση δυνάμει του επωφελούς συστήματος που περιέχεται στη σύμβαση, ακόμα και αν η αγωγή έχει εγερθεί πριν από την έναρξη ισχύος της, εφόσον τηρούνται ορισμένες προϋποθέσεις: α) ότι η σύμβαση είναι σε ισχύ μεταξύ του κράτους μέλους προέλευσης και του κράτους αναγνώρισεως ή εκτελέσεως, β) ότι οι κανόνες αρμοδιότητας που εφαρμόζονται από τον δικαστή του κράτους προέλευσης ευθυγραμμίζονται με τους προβλεπόμενους στον τίτλο II ή στη σύμβαση που ίσχυε μεταξύ των δυο κρατών κατά την ημερομηνία ασκήσεως της αγωγής. Η μνεία ότι οι εφαρμοσθέντες κανόνες αρμοδιότητας «ευθυγραμμίζονται με τους προβλεπόμενους στον τίτλο II» σημαίνει ότι, στην περίπτωση αυτή, το δικαστήριο του κράτους αναγνώρισεως ή εκτελέσεως θα πρέπει να εξετάσει την αρμοδιότητα του δικαστή του κράτους προέλευσης, εφόσον αυτή δεν μπόρεσε να εξετασθεί κατ' αίτηση του εναγομένου στο κράτος προέλευσης βάσει της σύμβασης (βλέπε σχετικά άρθρο 9). Επίσης, σε συνδυασμό με το άρθρο 40 παράγραφος 2.

ΤΙΤΛΟΣ V

ΙΑ. Γενικές διατάξεις

Άρθρο 38

Σχέση με άλλες συμβάσεις

112. Η παράγραφος 1 του άρθρου αυτού περιέχει το γενικό κανόνα, σύμφωνα με τον οποίο η παρούσα σύμβαση, αντικαθιστά μεταξύ των κρατών μελών τις υφιστάμενες μεταξύ των κρατών μελών διμερείς ή πολυμερείς συμβάσεις. Σε αντίθεση με τη σύμβαση των Βρυξελλών του 1968 (άρθρο 55), επιλέχθηκε στην περίπτωση αυτή να μην συμπεριληφθεί καμία απαρίθμηση των υφιστάμενων συμβάσεων επί του θέματος αυτού. Ο λόγος είναι ότι η σύμβαση αυτή είναι βασική ως προς τα θέματα στα οποία αναφέρεται (άρθρο 1) σε σχέση με άλλες συμβάσεις. Ωστόσο, επισημαίνεται μια ιδιαίτερη κατάσταση όσον αφορά ορισμένες πολυμερείς συμβάσεις στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 39 (βλέπε σχόλιο στο εν λόγω άρθρο). Οι διμερείς ή πολυμερείς συμβάσεις εφαρμόζονται μόνον υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 40.
113. Τα βόρεια κράτη, τα οποία είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (δηλαδή Δανία, Φινλανδία, Σουηδία)

είναι συμβαλλόμενα μέρη της σύμβασης της 6ης Φεβρουαρίου 1931 μεταξύ της Δανίας, Φινλανδίας, Ισλανδίας, Νορβηγίας και Σουηδίας, η οποία περιέχει ορισμένους κανόνες ιδιωτικού διεθνούς δικαίου όσον αφορά τον γάμο, την υιοθεσία και την επιμέλεια τέκνων. Η σύμβαση αυτή τροποποιήθηκε λίαν προσφάτως από συμφωνία η οποία εγκρίθηκε στη Στοκχόλμη το 1973. Εν συνεχεία πολιτικής συμφωνίας η οποία επετεύχθη στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τον Δεκέμβριο του 1997, το άρθρο 38 παράγραφος 2 αναφέρεται σε αυτή την ιδιαίτερη κατάσταση, η οποία εξουσιοδοτεί τα βόρεια κράτη μέλη να εξακολουθήσουν να εφαρμόζουν τη βόρεια συμφωνία στις αμοιβαίες σχέσεις τους. Ωστόσο, θα πρέπει να πληρούνται οι όροι οι οποίοι ορίζονται στο άρθρο αυτό.

Η εφαρμογή της βόρειας συμφωνίας του 1931 από τα βόρεια κράτη στις αμοιβαίες σχέσεις τους, ευθυγραμμίζεται προς το άρθρο K.7 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία δεν απαγορεύει την εγκαθίδρυση στενότερης συνεργασίας μεταξύ δύο ή περισσότερων κρατών μελών, εφόσον μια τέτοια συνεργασία δεν προσκρούει ή δεν παρακωλύει τη συνεργασία που προβλέπεται στη σύμβαση.

- α) Κατά το άρθρο 39 παράγραφος 2 στοιχείο α) της σύμβασης, έκαστο από τα βόρεια κράτη έχει το δικαίωμα να δηλώσει ότι η βόρεια συμφωνία του 1931 θα ισχύει, εν όλω ή εν μέρει, στις αμοιβαίες του σχέσεις αντί των κανόνων που περιέχονται στη παρούσα σύμβαση. Η δήλωση αυτή θα γίνει κατά την κοινοποίηση αποδοχής της παρούσας σύμβασης, σύμφωνα με τους εσωτερικούς συνταγματικούς κανόνες του ενδιαφερομένου κράτους. Μια τέτοια δήλωση θα ισχύει, καθόσον δεν ανακαλείται εν όλω ή εν μέρει.

Σύμφωνα με την πολιτική συμφωνία του Δεκεμβρίου του 1997, η εξαίρεση από τη γενική εφαρμογή της παρούσας σύμβασης θα ισχύει μόνον όταν οι δύο σύζυγοι έχουν την ιθαγένεια ενός βόρειου κράτους μέλους και ο συνήθης τόπος διαμονής τους βρίσκεται σε ένα από αυτά τα κράτη. Για τον λόγο αυτό, έκαστο των βορείων κρατών μελών τα οποία κάνουν χρήση της επιλογής να εξακολουθήσουν να εφαρμόζουν τη βόρεια συμφωνία, αναλαμβάνουν τη δέσμευση, σε μια δήλωση προσαρτώμενη στην παρούσα σύμβαση, να παύσουν να εφαρμόζουν το άρθρο 7 παράγραφος 2 της συμφωνίας αυτής, στο μέτρο που ο κανών βασίζεται στην ιθαγένεια μόνον ενός συζύγου και αναλαμβάνουν επίσης τη δέσμευση να μερμινήσουν για την αναθεώρηση των εφαρμοστέων κριτηρίων δικαιοσύνης κατά τη συμφωνία αυτή στο εγγύς μέλλον, υπό το φως της αρχής των μη διακρίσεων λόγω ιθαγένειας (βλέπε σχετικά άρθρο 8 σημείο 47 ανωτέρω).

Ακόμη στην προσαρτώμενη δήλωση, έκαστο των βορείων κρατών μελών μπορεί να δηλώσει ότι οι λόγοι άρνησης της αναγνώρισης οι οποίοι περιέχονται στη βόρεια συμφωνία, εφαρμόζονται στην πράξη κατά τρόπο ο οποίος συνάδει προς τον τίτλο III της παρούσας σύμβασης.

- β) Σύμφωνα με την παράγραφο 2 στοιχείο β), η αρχή των μη διακρίσεων λόγω ιθαγενείας θα τηρείται και ελέγχεται από το Δικαστήριο.
- γ) Οι διατάξεις του στοιχείου γ) περιλαμβάνονται για να εγγυώνται ότι οι κανόνες περί δωσιδικίας οι οποίοι θα περιέχονται σε οιαδήποτε μελλοντική συμφωνία μεταξύ των βορείων κρατών μελών σχετικά με τα θέματα τα οποία περιλαμβάνονται στη σύμβαση, συνάδουν προς τις διατάξεις της παρούσας σύμβασης.
- δ) Απόφαση εκδιδόμενη σε βόρειο κράτος μέλος σύμφωνα με τη βόρεια συμφωνία, θα αναγνωρίζεται και θα εκτελείται επίσης στα άλλα κράτη μέλη, σύμφωνα με τους κανόνες που περιέχονται στον τίτλο III της παρούσας σύμβασης, εφόσον οι κανόνες δωσιδικίας των οποίων κάνουν χρήση τα βόρεια δικαστήρια αντιστοιχούν σε αυτούς που ορίζονται στον τίτλο II της σύμβασης αυτής.

114. Γενικώς, η παράγραφος 3 απαγορεύει στα κράτη μέλη να συνάπτουν ή να εφαρμόζουν συμφωνίες μεταξύ τους, ο στόχος των οποίων υπερβαίνει τη διευκόλυνση της εφαρμογής ή τη συμπλήρωση των διατάξεων της παρούσας σύμβασης. Ως εκ τούτου, τα κράτη μέλη θα μπορούν να παρακάμψουν τη σύμβαση και, παραδείγματος χάρη, δύο κράτη μέλη θα μπορούσαν να συνάψουν μία σύμβαση προκειμένου να καταργήσουν όλους ή ορισμένους από τους λόγους μη αναγνώρισης του άρθρου 15. Η διάταξη αυτή επιβεβαιώνει τη λογική του άρθρου 39.

Άρθρο 39

Σχέση με ορισμένες πολυμερείς συμβάσεις

115. Στη διάταξη αυτή, συμπεριλαμβάνεται ο κανόνας σχετικά με την προτεραιότητα της σύμβασης έναντι άλλων διεθνών συμβάσεων των οποίων τα κράτη μέλη είναι συμβαλλόμενα μέρη, στο βαθμό που πρόκειται για θέματα που ρυθμίζονται από αμφοτέρους τις συμβάσεις.

Από το κείμενο αυτό, προκύπτει η προτεραιότητα της παρούσας σύμβασης και, συνεπώς, ο υποχρεωτικός χαρακτήρας της εφαρμογής της έναντι αυτών των συμβάσεων. Απεριόριστη η πρόταση που διατύπωσαν ορισμένα κράτη μέλη η οποία συνίσταται στο να επιτρέπεται η προαιρετική χρήση της σύμβασης αυτής σε σχέση με ορισμένη ή ορισμένες από τις προαναφερόμενες συμβάσεις, πρόταση προαιρετικής χρήσης η

οποία, επιπλέον, θα επεκτεινόταν στην εφαρμογή των εσωτερικών ρυθμίσεων εφόσον αποδεικνύονται πιο ευνοϊκές. Η ασφάλεια δικαίου και η αμοιβαία εμπιστοσύνη επιβάλλουν την αναγκαιότητα της ρύθμισης που, τελικώς, υιοθετήθηκε και η οποία συνεπάγεται τον υποχρεωτικό και υπερισχύοντα χαρακτήρα της εφαρμογής της παρούσας σύμβασης. Ιδίως, πρέπει να επισημανθεί ότι, στο μέτρο που το πεδίο ισχύος της περιλαμβάνει θέματα γονικής μέριμνας για τέκνο αμφοτέρων των συζύγων, η παρούσα σύμβαση υπερισχύει έναντι της σύμβασης της Χάγης του 1996 στις περιπτώσεις που η προστασία των τέκνων φαίνεται να συνδέεται με τη διαδικασία του διαζυγίου, και λαμβάνοντας επίσης υπόψη ότι η εφαρμογή της παρούσας σύμβασης περιορίζεται στα τέκνα που διαμένουν στα κράτη μέλη. Επίσης, η συμπερίληψη της σύμβασης της Χάγης του 1970 περί διαζυγίου σημαίνει ότι, θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην παρούσα σύμβαση η οποία, επιπλέον, έχει το χαρακτήρα της διπλής σύμβασης.

116. Σχετικά με τις συμβάσεις που αναφέρονται στο άρθρο αυτό, πρέπει να επισημανθεί ότι όλα τα κράτη μέλη δεν είναι συμβαλλόμενα μέρη των προαναφερόμενων συμβάσεων, και επίσης ότι, η συμπερίληψή τους στο άρθρο αυτό, δεν σημαίνει ότι συνιστάται στα κράτη μέλη να συμβληθούν στις εν λόγω συμβάσεις. Η διάταξη περιέχει απλώς μια συγκεκριμένη ρύθμιση για τη σχέση μεταξύ της παρούσας σύμβασης και άλλων συμβάσεων.

117. Πρέπει να διακριθεί σαφώς το ζήτημα που εξετάζεται εδώ από εκείνο στο οποίο αναφέρεται το άρθρο 4, όπου πρόκειται για ένα ειδικό κανόνα αρμοδιότητας, ο οποίος διέπεται από τη σύμβαση της Χάγης του 1980 για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών. Η κατάσταση είναι διαφορετική σε σχέση με την ευρωπαϊκή σύμβαση, της 20ής Μαΐου 1980, για την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε θέματα επιμέλειας των τέκνων, και για την αποκατάσταση της επιμέλειάς τους, δεδομένου ότι, καίτοι σε πολλές περιπτώσεις χρησιμοποιήθηκε ως εναλλακτική λύση ως προς τη σύμβαση της Χάγης, οι προϋποθέσεις εφαρμογής της διαφέρουν σημαντικά από αυτές της σύμβασης της Χάγης, και, ειδικότερα, σε σχέση με την αναγκαιότητα ύπαρξης μιας απόφασης σχετικά με την επιμέλεια, πράγμα το οποίο συνεπάγεται από τη φύση του την ανάγκη να υπάρξει διάταξη όπως αυτή που περιέχεται στην παρούσα σύμβαση.

Άρθρο 40

Έκταση των αποτελεσμάτων

118. Το παρόν άρθρο περιέχει μια ρύθμιση σχετικά με την εφαρμογή των διεθνών συμβάσεων που αναφέρονται στα άρθρα 38 και 39 είτε όσον αφορά τα θέματα στα οποία δεν εφαρμόζεται η παρούσα σύμβαση (παράγραφος 1), είτε όσον αφορά τις αποφάσεις που εξέδωσαν πριν από την έναρξη ισχύος της παρούσας

σύμβασης (παράγραφος 2), χωρίς στην τελευταία αυτή περίπτωση να θεσπίζεται κάποια μεταβατική ρύθμιση, υπό την επιφύλαξη των όσων ορίζονται στο άρθρο 37, η οποία να επιτρέπει την αναγνώρισή τους δύναμει αυτής της σύμβασης, εφόσον οι εν λόγω αποφάσεις είχαν εκδοθεί δυνάμει αρμοδιότητας που αναγνωρίζεται από τη σύμβαση.

Άρθρο 41

Συμφωνίες μεταξύ κρατών μελών

119. Όσον αφορά τις περιπτώσεις ειδικών συμφωνιών που συνήφθησαν από κράτη τα οποία είναι συμβαλλόμενα μέρη της σύμβασης αυτής, προκειμένου να συμπληρωθεί ή να διευκολυνθεί η εφαρμογή της παρούσας σύμβασης, δίνεται η δυνατότητα αναγνώρισης ή εκτέλεσης σε άλλο κράτος μέλος των αποφάσεων που εξεδόθησαν δυνάμει αυτών, εντός των ορίων μη αναγνώρισης που προβλέπεται στον τίτλο III. Πρόκειται για μια λογική λύση αν ληφθεί υπόψη ότι, δεδομένου ότι πρόκειται για συμπληρωματικές συμφωνίες, δεν μπορούν να παραβούν τις διατάξεις αυτής της συνθήκης και, συνεπώς, μια λύση αυτής της φύσης δεν παραβιάζει το περιεχόμενο της.

Άρθρο 42

Συνθήκες με την Αγία Έδρα

120. Ήδη έχει επισημανθεί κατά την εξέταση του πεδίου εφαρμογής της σύμβασης (βλέπε σχόλιο στο άρθρο 1 σημείο 20 το στοιχείο Β), ότι ορισμένες συμφωνίες με την Αγία Έδρα, τυγχάνουν ειδικού καθεστώτος. Κατά τον τρόπο αυτό, δίνεται απάντηση στο δύσκολο πρόβλημα που τίθεται σχετικά με την Πορτογαλία, χώρα στην οποία τα εκκλησιαστικά δικαστήρια έχουν αποκλειστική αρμοδιότητα όσον αφορά την ακυρότητα του καθολικού γάμου, δυνάμει του άρθρου XXV του Κογκορδάτου (ονομασία των διεθνών συνθηκών με την Αγία Έδρα) μεταξύ της Πορτογαλίας και της Αγίας Έδρας της 7ης Μαΐου 1940, όπως τροποποιήθηκε από το πρόσθετο Πρωτόκολλο της 4ης Απριλίου 1975, και τα άρθρα 1625 και 1626 του πορτογαλικού αστικού κώδικα.

Είναι αναγκαίο να επισημανθεί ότι, το πρόσθετο πρωτόκολλο του 1975 ουδόλως θίγει την παρούσα σύμβαση, διότι περιορίζεται στην τροποποίηση του άρθρου XXIV του Κογκορδάτου, προκειμένου να επιτρέψει στα πολιτικά δικαστήρια να απαγγέλουν το διαζύγιο καθολικού γάμου, πράγμα που απαγορευόταν στην αρχική εκδοχή του Κογκορδάτου τόσο στα πολιτικά όσο και στα εκκλησιαστικά δικαστήρια, καθόσον το κανονικό δικαίωμα δεν αναγνωρίζει τη λύση του γάμου διά διαζυγίου.

Για την Πορτογαλία, το πρόβλημα έγκειται στην αποκλειστική αρμοδιότητα των εκκλησιαστικών δικαστηρίων να ακυρώνουν καθολικούς γάμους. Πράγματι, η Πορτογαλία θα παραβίαζε τις διεθνείς της υποχρεώσεις κατά το Κογκορδάτο, εάν θα συμφωνούσε να επικυρώσει την παρούσα σύμβαση αναγνωρίζοντας την αρμοδιότητα (κατά το άρθρο 2 και επ.) πολιτικών δικαστηρίων να ακυρώνουν καθολικούς γάμους στην Πορτογαλία.

Η διαφύλαξη του Κογκορδάτου, κατά το άρθρο 42 παράγραφος 1, παρέχει την ευχέρεια στην Πορτογαλία, να μην αναγνωρίζει την αρμοδιότητα αυτή ούτε τις αποφάσεις ακύρωσης των αναφερθεισών γάμων, τις οποίες θα μπορούσαν, ενδεχομένως, να εκδώσουν τα δικαστήρια αυτά.

Κατά δεύτερο λόγο, σύμφωνα με την παράγραφο 2, οι αποφάσεις ακύρωσης οι οποίες εκδίδονται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κογκορδάτου και του πορτογαλικού αστικού κώδικα, θα αναγνωρίζονταν στα περισσότερα των κρατών μελών, με την ένταξή τους στην πορτογαλική έννομη τάξη.

Σε σχέση με το θέμα αυτό, η Ιταλία (βλέπε σχετικά σημείο 129, σε συνδυασμό με το άρθρο 46), διατυπώνει τη δήλωση που προσαρτάται στη σύμβαση, σύμφωνα με την οποία διατηρεί την ευχέρεια, όσον αφορά τις αποφάσεις των πορτογαλικών εκκλησιαστικών δικαστηρίων, να εγκρίνει τις διαδικασίες και να διενεργεί τους ελέγχους που προβλέπονται στην έννομη τάξη της, βάσει των συμφωνιών που έχει συνάψει με την Αγία Έδρα, όσον αφορά ανάλογες αποφάσεις των εκκλησιαστικών δικαστηρίων.

121. Η κατάσταση στην Πορτογαλία είναι διαφορετική από την κατάσταση στην Ισπανία και στην Ιταλία, όπου η αρμοδιότητα για την κήρυξη της ακυρότητας του γάμου από τα εκκλησιαστικά δικαστήρια δεν είναι αποκλειστική, αλλά συντρέχουσα, και υπάρχει ειδική διαδικασία για την αναγνώρισή της κατά το αστικό δίκαιο. Για αυτό το λόγο, τα Κογκορδάτα αυτά αναφέρονται σε ειδική παράγραφο, όπου ορίζεται ότι οι αποφάσεις διέπονται από το ίδιο καθεστώς αναγνώρισης, μολονότι δεν υφίσταται τέτοια αποκλειστική αρμοδιότητα.
122. Στην περίπτωση της Ισπανίας, πρόκειται για τη συμφωνία μεταξύ της Αγίας Έδρας και της Ισπανίας της 3ης Ιανουαρίου 1979 περί νομικών υποθέσεων. Σύμφωνα με το άρθρο VI.2, «οι συμβαλλόμενοι, βάσει νομικών διατάξεων του κανονικού δικαίου, δύνανται να προσφεύγουν στα εκκλησιαστικά δικαστήρια και να ζητούν την ακύρωση του γάμου ή ποντιφική δήλωση περί μη ολοκληρώσεως του γάμου. Μετά από αίτηση οιοδήποτε των μερών, οι εν λόγω εκκλησιαστικές αποφάσεις θα έχουν ισχύ από άποψη αστικού

δικαίου, εφόσον κριθούν συνάδουσες με το εσωτερικό δικαιο με απόφαση του αρμόδιου πολιτικού δικαστηρίου».

Ο δικαστικός χωρισμός και το διαζύγιο, αντιθέτως, εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των πολιτικών δικαστηρίων. Σε σχέση με την ακύρωση, από την έναρξη ισχύος του συντάγματος του 1978, καταργήθηκε η αποκλειστική αρμοδιότητα των εκκλησιαστικών δικαστηρίων και ισχύει η διαξενκτική αρμοδιότητα των εκκλησιαστικών και των πολιτικών δικαστηρίων, πράγμα το οποίο συνεπάγεται αναγνώριση των αστικών συνεπειών. Στις περιπτώσεις αυτές, παράλληλα με την προαναφερόμενη συμφωνία του 1979, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη και το άρθρο 80 του αστικού κώδικα και η δεύτερη πρόσθετη διάταξη του νόμου αριθ. 30/1981, της 7ης Ιουλίου, με την οποία τροποποιείται η ρύθμιση του γάμου στον αστικό κώδικα και καθορίζεται η ακολουθητέα διαδικασία σε περιπτώσεις ακύρωσης, δικαστικού χωρισμού και διαζυγίου. Από τις διατάξεις αυτές απορρέουν οι ακόλουθες συνέπειες: 1. Οι αποφάσεις των εκκλησιαστικών δικαστηρίων παράγουν αστικά αποτελέσματα εφόσον συναινούν και τα δύο μέρη ή αν κανένα από τα δύο μέρη δεν προβάλλει αντιρρήσεις. 2. Εάν δεν διατυπωθούν αντιρρήσεις, ο τακτικός δικαστής ο οποίος κρίνει εάν η απόφαση του εκκλησιαστικού δικαστηρίου παράγει ή όχι αστικά αποτελέσματα, σε καταφατική περίπτωση, την εκτελεί σύμφωνα με τα οριζόμενα στον αστικό κώδικα σχετικά με τους λόγους ακύρωσης και λύσης του γάμου. 3. Οι λόγοι ακύρωσης στο κανονικό και στο αστικό δίκαιο δεν συμπίπτουν. Γι' αυτό το λόγο, συζητείται αν παράγουν αποτελέσματα στην αστική έννομη τάξη μόνον οι κανονικές αποφάσεις οι οποίες «είναι σύμφωνες με το αστικό δίκαιο». 4. Το άρθρο 80 του αστικού κώδικα παραπέμπει στο άρθρο 954 του νόμου περί πολιτικής δικονομίας σχετικά με τους όρους εκτέλεσης των αλλοδαπών αποφάσεων. Εξυπακούεται ότι, η παραπομπή αυτή ισχύει για την περίπτωση της μη εμφάνισης ή ερημοδικίας του εναγομένου. Συμπερασματικά, το θεμελιώδες στοιχείο είναι αν ένα από τα μέρη διατύπωσε ή όχι αντιρρήσεις σε σχέση με την αίτηση για την αναγνώριση των αστικών αποτελεσμάτων των αποφάσεων των εκκλησιαστικών δικαστηρίων για την ακύρωση του γάμου.

123. Στην περίπτωση της Ιταλίας, κατάλληλη διάταξη αποτελεί η συμφωνία της 18ης Φεβρουαρίου 1984 μεταξύ της Αγίας Έδρας και της Ιταλικής Δημοκρατίας με την οποία τροποποιείται το Κογκορδάτο του Λατερανού της 11ης Φεβρουαρίου 1929. Στο άρθρο 8 παράγραφος 2 ορίζεται ότι, οι αποφάσεις περί ακύρωσης του γάμου που απαγγέλλονται από εκκλησιαστικά δικαστήρια και είναι εκτελεστές, παράγουν αποτελέσματα στην Ιταλία με απόφαση του αρμόδιου Corte d'appello, υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις: α) το εκκλησιαστικό δικαστήριο ήταν αρμόδιο για την εκδίκαση της υπόθεσης εφόσον επρόκειτο για γάμο που έχει τελεστεί σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που ορίζει το εν λόγω άρθρο· β) κατά τη διαδικασία ενώπιον

των εκκλησιαστικών δικαστηρίων εξασφαλίστηκε στους διαδίκους το δικαίωμα εμφάνισης και υπεράσπισης τους σύμφωνα με τις θεμελιώδεις αρχές του ιταλικού δικαίου· γ) πληρούνται και οι υπόλοιπες προϋποθέσεις τις οποίες απαιτεί η ιταλική νομοθεσία για να κηρύξει την ισχύ των αλλοδαπών αποφάσεων. Αν και ο νόμος αριθ. 218 της 31ης Μαΐου 1995, ο οποίος μεταρρυθμίζει το ιταλικό σύστημα του διεθνούς ιδιωτικού δικαίου (άρθρο 73) απέκλινε από τα άρθρα 796 και επ. του Codice di Procedura Civile, στην πράξη γίνεται δεκτό ότι, σύμφωνα με το άρθρο 2 (διεθνείς συμφωνίες) τα εν λόγω άρθρα παραμένουν εν ισχύ για την αναγνώριση εκκλησιαστικών αποφάσεων ακύρωσης γάμων.

124. Στην παράγραφο 4, όπως και στο άρθρο 38, θεσπίζεται υποχρέωση των κρατών που είναι συμβαλλόμενα μέρη των εν λόγω διεθνών συνθηκών ή Κογκορδάτων, να διαβιβάζουν στον θεματοφύλακα της σύμβασης αντίγραφο, καθώς και κάθε τροποποίηση ή καταγγελία των εν λόγω συνθηκών ή Κογκορδάτων. Η καταγγελία ή τροποποίηση των εν λόγω συμφωνιών, κοινοποιείται στον θεματοφύλακα, ο οποίος τη διαβιβάζει στα κράτη μέλη. Η διαγραφή από τον κατάλογο των συμφωνιών, θα πρέπει να είναι σύμφωνη με τη διάταξη του άρθρου 49 παράγραφος 3.

Άρθρο 43

Μη αναγνώριση και μη εκτέλεση αποφάσεων που βασίζονται στο άρθρο 8

125. Το άρθρο αυτό ακολουθεί τον κανόνα του άρθρου 59 της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968 και θα πρέπει να συνδυαστεί με τη διάταξη του άρθρου 16 παράγραφος 1 (βλέπε σχολιασμό σχετικά με το σημείο 74 άνωθι). Στο άρθρο αυτό, θεσπίζεται κανόνας ο οποίος αποσκοπεί στην άμβλυση των συνεπειών που παράγουν στα κράτη μέλη οι αποφάσεις που εκδίδονται βάσει επικουρικών δικαιοδοσιών. Το άρθρο 43 παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να μην αναγνωρίζουν απόφαση που έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος, όταν η απόφαση αυτή θεμελιώθηκε σε βάση δικαιοδοσίας που δεν προβλέπεται στα άρθρα 2 έως 7, αλλά απλώς στο εσωτερικό δικαιο, σύμφωνα με το άρθρο 8. Για τον σκοπό αυτό, απαιτείται να έχει συνάψει το κράτος μέλος εφαρμοστέα σύμβαση με τρίτο κράτος, σχετικά με την αναγνώριση ή εκτέλεση αποφάσεων, με την οποία δεσμεύεται το κράτος μέλος να μην αναγνωρίζει αποφάσεις που εκδίδονται σε άλλο κράτος μέλος, αποκλειστικά βάσει του άρθρου 8. Συνάγεται, συνεπώς, ότι το άρθρο 8 δεν επιβάλλει κοινό κανόνα και, ως εκ τούτου, τα κράτη μέλη έχουν την ευχέρεια να συνάπτουν παρόμοιες συμφωνίες.

Άρθρο 44

Κράτη μέλη με δύο ή περισσότερα συστήματα δικαίου

126. Με τη διάταξη αυτή, λαμβάνονται απευθείας υπόψη οι διατάξεις της σύμβασης της Χάγης του 1996 σχετικά με την προστασία των παιδιών στις περιπτώσεις εννόμων τάξεων με περισσότερα συστήματα δικαίου από άποψη δικονομικού δικαίου. Για τις περιπτώσεις αυτές, απαιτείται η εξεύρεση συμπληρωματικών κριτηρίων για τον καθορισμό της εδαφικής ενότητας. Περιλαμβάνονται, ωστόσο, μόνον τα κριτήρια τα οποία παραπέμπουν στα συνδετικά στοιχεία που περιέχονται στην παρούσα σύμβαση.

ΤΙΤΛΟΣ VI

IB. Δικαστήριο

Άρθρο 45

127. Η απονομή αρμοδιότητας στο Δικαστήριο προκειμένου να εξασφαλίζεται η ενιαία ερμηνεία της σύμβασης, αποτέλεσε αντικείμενο πολλών συζητήσεων. Για ορισμένες αντιπροσωπείες, αποτελεί σημαντικό στοιχείο που ενισχύεται από την πρακτική της ενιαίας ερμηνείας της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968. Άλλα κράτη μέλη πιστεύουν ότι δεν θα πρέπει να απονέμεται σχετική αρμοδιότητα ή, εν πάση περιπτώσει, θα πρέπει να περιορίζεται στις υποθέσεις που υποβάλλονται στα ανώτατα δικαστήρια των κρατών μελών, εξαιρουμένων, ωστόσο, των δικαστηρίων των κρατών μελών που αποφαίνονται σε δεύτερο βαθμό δικαιοδοσίας.

Ως συμβιβαστική λύση, προκρίθηκε να θεσπιστεί απλώς με τη σύμβαση, η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου, ενώ οι λεπτομερείς κανόνες για την εφαρμογή της θα καθοριστούν σε σχετικό πρωτόκολλο, που θα θεσπιστεί από το Συμβούλιο ταυτόχρονα με τη σύμβαση (βλέπε σχετικά την έκθεση για το πρωτόκολλο). Κατά συνέπεια, μόνον τα δικαστήρια και οι αρχές των κρατών μελών τα οποία έχουν επικυρώσει εκτός από τη σύμβαση και το πρωτόκολλο, μπορούν να προσφύγουν στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

ΤΙΤΛΟΣ VII

II. Τελικές διατάξεις

Άρθρο 46

Δηλώσεις και επιφυλάξεις

128. Η ολοκλήρωση που προϋποθέτει μια ενδοκοινοτική σύμβαση επιβάλλει τη διάταξη της παραγράφου 1, με

την έννοια ότι, εκτός των διατάξεων των άρθρων 38 παράγραφος 2 (βόρεια συμφωνία) και 42 (Κονκορδάτα), δεν γίνεται δεκτή η δυνατότητα διατύπωσης επιφυλάξεων.

129. Οι δυσκολίες που εδημιουργούνται για μερικά κράτη λόγω ορισμένων καταστάσεων, είχαν ως αποτέλεσμα να συμπεριληφθεί στην παράγραφο 2, η αποδοχή από τα κράτη μέλη των δηλώσεων της Ιρλανδίας (βλέπε σχολιασμό άρθρου 9 σημείο 49, ανωτέρω) και της Ιταλίας (βλέπε σχολιασμό άρθρου 42 σημείο 120, ανωτέρω) και να αποκλεισθεί η δυνατότητα διατύπωσης άλλων δηλώσεων με ταυτόσημο αντικείμενο.

Ιδιαίτερης προσοχής χρήζει η κατάσταση στην Ιρλανδία. Η Ιρλανδία δεν έχει καμία δυσκολία να αναγνωρίζει αποφάσεις διαζυγίου που έχουν εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος λόγω ή δυνάμει κανόνων πίο φιλελεύθερων από τους ισχύοντες στην Ιρλανδία. Όμως, με τη σειρά της, επιθυμεί να ελέγχει εάν όντως οι διάδικοι που ζητούν το διαζύγιο είχαν συνήθη διαμονή στο εν λόγω κράτος μέλος, προκειμένου να αποκλεισθούν περιπτώσεις απάτης ή καταστρατήγησης των στόχων της σύμβασης που θα ήταν αντίθετες προς το Ιρλανδικό σύνταγμα. Λαμβάνοντας υπόψη τη διάταξη του άρθρου 16 παράγραφος 3, σύμφωνα με το οποίο δεν μπορεί να γίνει επίκληση της δημοσίας τάξεως προκειμένου να ελεγχθεί η δικαιοδοσία, η Ιρλανδία ανησυχεί ιδιαίτερα αν τα δικαστήρια των κρατών μελών προελεύσεως ελέγχουν την πραγματική ύπαρξη των στοιχείων που προβλέπονται στο άρθρο 2, (αρμοδιότητα επί γαμικών διαφορών). Δεν μπορούσε, ωστόσο, να γίνει δεκτή η αρχική πρόταση της Ιρλανδίας να τροποποιηθεί η σύμβαση προκειμένου να επιτρέψει την απόρριψη της αναγνώρισης ή εκτέλεσης στην Ιρλανδία μίας απόφασης διαζυγίου, η οποία εκδόθηκε σε άλλο κράτος μέλος σε περίπτωση που η αρμοδιότητα για την έκδοση της απόφασης αυτής δεν θεμελιώνεται επί ενός γνησίου συνδέσμου μεταξύ ενός ή και αμφοτέρων των συζύγων και του οικείου κράτους μέλους. Η πρόταση αυτή ήταν απαράδεκτη, διότι έθετε υπό αμφισβήτηση μία από τις θεμελιώδεις αρχές της σύμβασης, την αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ κρατών, δυνάμει της οποίας απόφαση εκδοθείσα σε ένα κράτος μέλος δεν μπορεί να αναθεωρηθεί επί της ουσίας στο προς ό η αίτηση κράτος (βλέπε σχετικά άρθρο 18). Οι αντιπροσωπείες έλαβαν, πάντως, υπόψη το γεγονός ότι το ιρλανδικό σύνταγμα περιέχει ειδικές διατάξεις σχετικά με το διαζύγιο και ότι το διαζύγιο εισήχθη προσφάτως κατόπιν δημοψηφίσματος. Επομένως, γίνεται δεκτή η δήλωση που προσαρτάται στη σύμβαση για μια ανανεώσιμη μεταβατική περίοδο πέντε ετών. Μακροπροθεσμως, η θέση αυτή μπορεί να καταλήξει σε ευρύτερη εφαρμογή των κανόνων της σύμβασης.

130. Στην παράγραφο 3, θεσπίζεται το σύστημα για την ανάκληση των δηλώσεων αυτών και ορίζεται ο χρόνος, από τον οποίο η ανάκληση παράγει αποτελέσματα.

Άρθρο 47

Έγκριση και έναρξη ισχύος

131. Συμφώνως προς το παρόν άρθρο, η σύμβαση θα αρχίσει να ισχύει, σύμφωνα με τους κανόνες, που έχει θεσπίσει, εν προκειμένω, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η σύμβαση θα αρχίσει να ισχύει ενενήντα ημέρες μετά την κατάθεση της πράξης έγκρισης από το τελευταίο εκ των δεκαπέντε κρατών, μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις ... Μαΐου 1998, ημερομηνία αποδοχής από το Συμβούλιο της πράξης για την κατάρτιση της σύμβασης, το οποίο διεκπεραιώνει τη διατύπωση αυτή.

132. Ωστόσο, όπως και με τις συμφωνίες δικαστικής συνεργασίας που είχαν συναφθεί προηγουμένως μεταξύ των κρατών μελών, η παράγραφος 4 παρέχει τη δυνατότητα σε κάθε κράτος μέλος, κατά το χρόνο της έγκρισης ή αργότερα, να δηλώσει ότι η παρούσα σύμβαση εφαρμόζεται αναδρομικά στις σχέσεις με τα άλλα κράτη μέλη που έχουν κάνει την ίδια δήλωση. Η δήλωση ισχύει ενενήντα ημέρες μετά την ημερομηνία κατάθεσης.

Ωστόσο, τα κράτη μέλη δεν θα μπορούν να δηλώσουν ότι το Δικαστήριο είναι αρμόδιο για την ερμηνεία της σύμβασης κατά την περίοδο αναδρομικής εφαρμογής, δεδομένου ότι προς τούτο απαιτείται η έγκριση από τα δεκαπέντε κράτη μέλη των διατάξεων της σύμβασης και η έναρξη ισχύος της.

Άρθρο 48

Προσχώρηση

133. Η σύμβαση είναι ανοικτή για την προσχώρηση οποιουδήποτε κράτους που γίνεται μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το άρθρο αυτό καθορίζει τις λεπτομέρειες της προσχώρησης. Αντίστοιχα, ένα κράτος μη μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν μπορεί να προσχωρήσει στη σύμβαση.

Εάν η Σύμβαση έχει αρχίσει ήδη να ισχύει κατά τη στιγμή που ένα νέο κράτος μέλος προσχωρεί σε αυτή, θα ισχύσει όσον αφορά το κράτος αυτό ενενήντα ημέρες μετά την κατάθεση του εγγράφου της προ-

σχωρήσεώς του. Αντίστοιχα, εάν δεν έχει ακόμη αρχίσει η ισχύς κατά την παρέλευση αυτής της προθεσμίας, θα αρχίσει για το κράτος αυτό, όπως και για τα άλλα, υπό τις προϋποθέσεις της παραγράφου 3 του άρθρου 47. Στην περίπτωση αυτή, το κράτος που προσχωρεί στη σύμβαση θα μπορεί να προβεί σε δήλωση αναδρομικής εφαρμογής.

Ωστόσο, η προσχώρηση του νέου κράτους μέλους δεν θα αποτελέσει προϋπόθεση για την έναρξη ισχύος της σύμβασης όσον αφορά τα άλλα κράτη που είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά τη στιγμή αποδοχής από το Συμβούλιο, της πράξης που καταρτίζει τη σύμβαση.

Άρθρο 49

Τροποποιήσεις

134. Αντικείμενο της παρούσας διάταξης είναι να ρυθμίσει τη διαδικασία που ακολουθείται για την τροποποίηση της σύμβασης. Τα κράτη μέλη και η Επιτροπή μπορούν να προτείνουν τροποποιήσεις, κατά τους κανόνες του τίτλου VI της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Προβλέπονται δύο διαφορετικά καθεστώτα, ανάλογα με τη φύση των προτεινομένων τροποποιήσεων.
135. Σύμφωνα με το πρώτο εξ αυτών, το οποίο ρυθμίζεται στις παραγράφους 1 και 2, οι τροποποιήσεις γίνονται δεκτές από το Συμβούλιο που εισηγείται στα κράτη μέλη να τις εγκρίνουν κατά τους συνταγματικούς τους κανόνες.
136. Το δεύτερο, ρυθμιζόμενο στην παράγραφο 3, θεσπίζει μια απλοποιημένη διαδικασία που επιτρέπει στο Συμβούλιο να εγκρίνει τροποποιήσεις του καταλόγου των δικαστηρίων ή των ενδίκων μέσων που προβλέπονται στο άρθρο 21 παράγραφος 1, στο άρθρο 26 παράγραφοι 1 και 2, στο άρθρο 28 παράγραφος 1 και στο άρθρο 29.

Άρθρο 50

Θεματοφύλακας και δημοσιεύσεις

137. Τα καθήκοντα του θεματοφύλακα της σύμβασης ανατίθενται στο Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου.

Η Γενική Γραμματεία ενημερώνει τα κράτη μέλη για όλες τις σχετικές με τη σύμβαση κοινοποιήσεις και τις δημοσιεύει στη σειρά C της *Επίσημης Εφημερίδας των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*.

ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

του πρωτοκόλλου που καταρτίστηκε βάσει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με την ερμηνεία από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της σύμβασης σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων σε γαμικές διαφορές

(Κείμενο που εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 28 Μαΐου 1998)

(98/C 221/05)

I. ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, κατά τη σύνοδό του στις 10 και 11 Δεκεμβρίου 1993, έδωσε εντολή σε ομάδα εργασίας, επονομαζόμενη «ομάδα για την επέκταση της σύμβασης των Βρυξελλών», να μελετήσει τις δυνατότητες επέκτασης του πεδίο εφαρμογής της σύμβασης των Βρυξελλών, ιδίως σε θέματα οικογενειακού δικαίου.

Κατά τη διάρκεια των εργασιών επέκτασης οι οποίες κατέληξαν στη σύμβαση σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές, κρίθηκε αναγκαίο να απονεμηθεί στο Δικαστήριο αρμοδιότητα ερμηνείας των κανόνων της, ώστε να εξασφαλισθεί η ομοιόμορφη εφαρμογή τους. Καταρτίστηκε λοιπόν σχέδιο πρωτοκόλλου ερμηνείας από το Δικαστήριο.

Κατόπιν του πολιτικού συμβιβασμού το Δεκέμβριο του 1997, η προεδρία ζήτησε τις απόψεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, σύμφωνα με το άρθρο Κ.6 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση για το κείμενο του σχεδίου της σύμβασης και τα ουσιαστικά στοιχεία του σχεδίου του πρωτοκόλλου. Οι απόψεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου δημοσιεύθηκαν στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* στις 18 Μαΐου 1998⁽¹⁾.

Το Συμβούλιο υιοθέτησε, στις 28 Μαΐου 1998, τις δύο πράξεις για την κατάρτιση, αφενός, της σύμβασης σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές, εφεξής αποκαλούμενης «σύμβαση», και, αφετέρου, του πρωτοκόλλου σχετικά με την ερμηνεία από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της σύμβασης σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές, το οποίο αποτελεί αντικείμενο της παρούσας εισηγητικής έκθεσης. Αυτές οι δύο πράξεις υπογράφηκαν την ίδια ημέρα από τους αντιπροσώπους όλων των κρατών μελών.

2. α) Οι διατάξεις του πρωτοκόλλου βασίζονται κατά κύριο λόγο στις διατάξεις του άρθρου 177 της συνθήκης ΕΚ. Εμπνέονται σε πολύ μεγάλο βαθμό από το πρωτόκολλο της 3ης Ιουνίου 1971 (εφεξής αποκαλούμενο «Πρωτόκολλο του 1971») σχετικά με την ερμηνεία από το Δικαστήριο της σύμβασης της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, καθώς και από το πρωτόκολλο της 25ης Μαΐου 1997 που απονέμει στο Δικαστήριο αρμοδιότητα για να ερμηνεύει τη σύμβαση σχετικά με την επίδοση και την κοινοποίηση στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις (εφεξής αποκαλούμενο «Πρωτόκολλο του 1997»).

Επαναλαμβάνει ιδίως τους δύο τρόπους, κατά τους οποίους επιλαμβάνεται το Δικαστήριο, που προβλέπονται στο πρωτόκολλο του 1971.

- β) Οι λεπτομέρειες για την έναρξη ισχύος του πρωτοκόλλου είναι παρεμφερείς με εκείνες που θεσπίζονται στο πρώτο και δεύτερο πρωτόκολλο της 19ης Δεκεμβρίου 1988 (εφεξής αποκαλούμενα «πρωτόκολλα του 1988»), σχετικά με την ερμηνεία από το Δικαστήριο, της σύμβασης για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενόχες, και ταυτόσημες με εκείνες που προβλέπονται στο πρωτόκολλο του 1997.

Όντως, η αρχή της απονομής αρμοδιότητας στο Δικαστήριο τίθεται μεν από την προαναφερθείσα σύμβαση (άρθρο 45), αλλά είναι το σχετικό πρωτόκολλο αυτό που προσδιορίζει τις προϋποθέσεις προσφυγής στο Δικαστήριο και τα αρμόδια προς τούτο εθνικά δικαιοδοτικά όργανα.

Η έναρξη ισχύος του πρωτοκόλλου δεν μπορεί να προηγηθεί της έναρξης ισχύος της σύμβασης· η έναρξη ισχύος της σύμβασης πραγματοποιείται μετά την επικύρωσή της από τα δεκαπέντε κράτη μέλη, ενώ η έναρξη ισχύος του πρωτοκόλλου μετά από έγκριση τριών από τα κράτη αυτά.

⁽¹⁾ ΕΕ C 152 της 18.5.1998.

Υπό τους όρους αυτούς, το πρωτόκολλο μπορεί να τεθεί σε ισχύ το ενωρίτερο ταυτόχρονα με τη σύμβαση. Επομένως, μόνον τα δικαστήρια κράτους μέλους, το οποίο είναι μέρος ταυτοχρόνως της σύμβασης και του πρωτοκόλλου, θα μπορούν να ζητούν από το Δικαστήριο να αποφασίζει ή να αποφαίνεται σε ζητήματα ερμηνείας.

- γ) Τέλος, οι τελικές διατάξεις είναι παρόμοιες με εκείνες που έχει θεσπίσει το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά τις συμβάσεις που καταρτίζονται στα πλαίσια του τίτλου VI της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Συμπίπτουν με εκείνες της σύμβασης, με την επιφύλαξη των αναγκαίων προσαρμογών.

II. ΣΧΟΛΙΑ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ

Άρθρο 1

3. Το άρθρο 1 επαναλαμβάνει την αρχή, που θεσπίστηκε με το πρωτόκολλο του 1971 και του 1997, περί απονομής στο Δικαστήριο αρμοδιότητας να ερμηνεύει τις διατάξεις της σύμβασης σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές, καθώς και του ίδιου του πρωτοκόλλου.

Άρθρο 2

4. Το άρθρο 2 αποτελεί μια νέα διάταξη σε σχέση με τα πρωτοκόλλα του 1971, του 1988 και του 1997. Προβλέπει, στην παράγραφο 1, ότι κάθε κράτος μέλος πρέπει να αναφέρει βάσει ποιού από τα δύο εναλλακτικά συστήματα που προβλέπονται στην παραγράφο 2, τα δικαστήρια αυτού του κράτους μέλους έχουν αρμοδιότητα να ζητούν από το Δικαστήριο να αποφαίνεται προδικαστικώς επί θεμάτων ερμηνείας.

Η διάταξη αυτή προβλέφθηκε διότι επιθυμία ορισμένων αντιπροσωπειών ήταν να περιορισθεί η αρμοδιότητα αυτή στα ανώτατα δικαστήρια. Οι εν λόγω αντιπροσωπείες έκριναν ότι οι αποφάσεις που αφορούν τα θέματα που καλύπτονται από τη σύμβαση απαιτούν να λαμβάνεται απόφαση όσον το δυνατόν ταχύτερα ώστε να μη ζημώνονται τα συμφέροντα των προσώπων σε περίπτωση διαδικασίας διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού, ακύρωσης γάμου (όπως ιδιαίτερος, διότι τα εθνικά δικαστήρια δεν έχουν τη δυνατότητα, στις περιπτώσεις αυτές, να διατάσσουν ασφαλιστικά μέτρα) ή γονικής μέριμνας επί των κοινών τέκνων του ζεύγους. Με την προοπτική αυτή, μόνον οι υποθέσεις που υπάγονται στα ανώτατα εθνικά δικαστήρια φαίνεται ότι απαιτούν να επιλαμβάνεται το Δικαστήριο για να εκδώσει απόφαση.

Ο μηχανισμός που προβλέπεται στο άρθρο αυτό εμπνέεται από το άρθρο Κ.7, όπως διαμορφώθηκε από τη συνθήκη του Άμστερνταμ, που υπογράφηκε το 1997.

Ακριβώς κατά το χρόνο της κοινοποίησης που αναφέρεται στο άρθρο 9 παράγραφος 2, έκαστο κράτος μέλος πρέπει να δηλώνει την επιλογή των αρμοδίων δικαστηρίων. Το κείμενο δεν το διευκρινίζει, αλλά από τις εργασίες απορρέει ότι όσα κράτη μέλη δήλωσαν ότι μόνον τα ανώτατα δικαστήρια μπορούν να ζητούν από το Δικαστήριο να αποφαίνεται προδικαστικώς, θα μπορούσαν ανά πάσα στιγμή να επεκτείνουν αυτή την ευχέρεια στα άλλα δικαστήρια, εφόσον δικάζουν κατ' έφεση.

5. Η παράγραφος 2 ορίζει τα δικαστήρια των κρατών μελών που είναι αρμόδια να ζητούν από το Δικαστήριο να αποφανθεί προδικαστικώς επί θεμάτων ερμηνείας, ανάλογα με τη δήλωση, στην οποία προέβη το οικείο κράτος μέλος κατ' εφαρμογή της παραγράφου 1 του άρθρου αυτού.

Πρόκειται, κατά πρώτον, για τα ανώτατα δικαστήρια των κρατών μελών τα οποία απαριθμούνται στο άρθρο 3 παράγραφος 1.

Κατά δεύτερον, σύμφωνα με την παράγραφο 2, τα δικαστήρια των κρατών μελών εφόσον δικάζουν κατ' έφεση. Πρόκειται, επομένως, κατά κύριο λόγο, για τα εφετεία, εκτός όταν δικάζουν σε πρώτο βαθμό, καθώς και για τα άλλα εθνικά δικαστήρια όταν εκδικάζουν μία υπόθεση κατ' έφεση.

Αντίθετα, δεν δικαιούνται να απευθύνονται στο Δικαστήριο τα δικαστήρια που δικάζουν σε πρώτο βαθμό.

Άρθρο 3

6. Το άρθρο αυτό προσδιορίζει τα ανώτατα δικαστήρια των κρατών μελών που είναι αρμόδια να ζητούν από το Δικαστήριο να αποφανθεί προδικαστικώς επί ζητήματος ερμηνείας.

Η απαρίθμηση είναι περιοριστική και τα λοιπά, ενδεχομένως υφιστάμενα, ανώτατα δικαστήρια των κρατών μελών, δεν μπορούν να απευθύνονται στο Δικαστήριο, καίτοι οι αποφάσεις τους μπορούν να έχουν επιπτώσεις σε αστικά θέματα.

7. Ο κατάλογος της παραγράφου 1 μπορεί να τροποποιηθεί κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου κράτους μέλους. Η δυνατότητα αυτή καθιερώθηκε για πρώτη φορά με το πρωτόκολλο του 1997.

Η τροποποίηση μπορεί να αποδειχθεί αναγκαία, επί παραδείγματι, σε περίπτωση μεταβολής στη δικαστική οργάνωση ενός κράτους μέλους.

Η αίτηση πρέπει να απευθύνεται στο Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου, με την ιδιότητά του ως θεματοφύλακα του πρωτοκόλλου. Ο Γραμματέας ενημερώνει σχετικά, το συντομότερο δυνατόν, τα άλλα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που δεν είναι ακόμη μέλη του πρωτοκόλλου.

Η απόφαση τροποποίησης του καταλόγου λαμβάνεται από το Συμβούλιο σύμφωνα με τους εφαρμοστέους διαδικαστικούς κανόνες.

Όταν αποφασισθεί, η τροποποίηση παράγει αποτελέσματα με τις προϋποθέσεις που ορίζει η απόφαση του Συμβουλίου (όπως, για παράδειγμα, η έναρξη ισχύος μιας τέτοιας τροποποίησης). Λόγω του χαρακτήρα της, δεν φάνηκε αναγκαία η έγκριση της απόφασης αυτής από τα κράτη μέλη σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς κανόνες τους. Προβλέφθηκαν, επομένως, ιδιαίτεροι κανόνες, οι οποίες αποτελούν εξαίρεση από τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 11 του πρωτοκόλλου σχετικά με την τροποποίηση της σύμβασης.

Σε περίπτωση προσχώρησης στο πρωτόκολλο ενός κράτους που καθίσταται μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το κράτος αυτό θα πρέπει να δηλώσει κατά την κατάθεση του εγγράφου προσχώρησης, τους όρους εφαρμογής του άρθρου 2 καθώς και ποιο ή ποια ανώτατα δικαστήρια θα είναι αρμόδια να ζητούν από το Δικαστήριο να αποφαινεται επί θεμάτων ερμηνείας (άρθρο 10 παράγραφος 3).

Ο μηχανισμός αυτός επιτρέπει στα κράτη μέλη, ακόμη και αν δεν είναι μέλη του πρωτοκόλλου, να ελέγχουν ποια δικαστήρια καθορίζονται, ώστε να διασφαλίζεται η λογική του συστήματος.

Άρθρο 4

8. Το άρθρο αυτό, το οποίο εμπνέεται από το άρθρο 177 της συνθήκης ΕΚ και επαναλαμβάνει το άρθρο 3 του πρωτοκόλλου του 1971 και το άρθρο 3 του πρωτοκόλλου του 1997, αφορά την διαδικασία αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής απόφασης.

Η παράγραφος 1 διευκρινίζει ότι τα δικαστήρια που αναφέρονται στο άρθρο 3 παράγραφος 1, υποχρεούνται να ζητήσουν από το Δικαστήριο να αποφανθεί, εάν κρίνουν ότι μια ερμηνεία είναι αναγκαία για να μπορέσουν να εκδώσουν τη δική τους απόφαση.

Η διάταξη αυτή, στο μέτρο που επιβάλλει μια υποχρέωση στα ανώτατα δικαστήρια, έχει ως στόχο να προωθήσει την ομοιόμορφη εφαρμογή της σύμβασης στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

9. Η παράγραφος 2 του άρθρου αυτού προβλέπει ότι, όταν τα δικαστήρια δικάζουν κατ' έφεση, έχουν την ευχέρεια να υποβάλουν στο Δικαστήριο αίτηση ερμηνείας, εφόσον φρονούν ότι είναι αναγκαία μια απόφαση επί σημείου που ανέκυψε στα πλαίσια υποθέσεως που εκκρεμεί ενώπιον αυτών.

Άρθρο 5

10. Κάθε κράτος μέλος, ακόμη και αν δεν είναι μέρος του πρωτοκόλλου, καθώς και η Επιτροπή και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχουν την ευχέρεια να καταθέσουν, ενώπιον του Δικαστηρίου, στο οποίο έχει υποβληθεί αίτηση ερμηνείας, υπομνήματα ή γραπτές παρατηρήσεις.

Άρθρο 6

11. Το άρθρο αυτό επαναλαμβάνει το άρθρο 4 του πρωτοκόλλου του 1971 και το άρθρο 4 του πρωτοκόλλου του 1997. Προβλέπει μια δεύτερη διαδικασία, η οποία επιτρέπει στους γενικούς εισαγγελείς των ανωτάτων ακυρωτικών δικαστηρίων ή σε κάθε άλλη αρχή που ορίζεται από τα κράτη μέλη να ζητούν από το Δικαστήριο να αποφανθεί επί θεμάτων ερμηνείας, όταν εκτιμούν ότι απόφαση εκδοθείσα από δικαστήριο του κράτους τους και αποκτήσασα ισχύ δεδικασμένου, έρχεται σε αντίθεση με την ερμηνεία που έχει δοθεί εν προκειμένω από το Δικαστήριο ή από δικαστήριο αναφερόμενο στο άρθρο 2 παράγραφος 2, άλλου κράτους μέλους που είναι μέρος του πρωτοκόλλου.

Σκοπός της διάταξης αυτής είναι επίσης να προωθήσει την ομοιόμορφη ερμηνεία της σύμβασης.

Εναπόκειται στην αρμόδια δικαστική αρχή να κρίνει κατά πόσον είναι σκόπιμο να υποβληθεί στο Δικαστήριο αίτηση ερμηνείας στην περίπτωση αυτή.

Άρθρο 7

12. Κατά το πρότυπο των πρωτοκόλλων του 1971 και του 1997, το άρθρο αυτό θεσπίζει την αρχή της εφαρμογής του οργανισμού του Δικαστηρίου και του κανονισμού διαδικασίας αυτού.

Άρθρο 8

13. Για το άρθρο αυτό, το οποίο αναφέρει ότι το παρόν πρωτόκολλο δεν είναι επιδεικτικό επιφυλάξεων, δεν υπάρχουν ιδιαίτερες παρατηρήσεις.

Άρθρο 9

14. Το άρθρο αυτό προβλέπει την έναρξη ισχύος του πρωτοκόλλου σύμφωνα με τους κανόνες που έχει θεσπίσει εν προκειμένω το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Για να μπορέσει το Δικαστήριο να ασκήσει την αρμοδιότητά του το συντομότερο δυνατόν, η έναρξη της ισχύος του πρωτοκόλλου καθορίστηκε κατά τη λήξη προθεσμίας ενενήντα ημερών μετά την κατάθεση της πράξης εγκρίσεως από το τρίτο

από τα δεκαπέντε κράτη, μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 28 Μαΐου 1998, ημερομηνία αποδοχής από το Συμβούλιο της πράξης για την κατάρτιση του πρωτοκόλλου.

Ωστόσο, το πρωτόκολλο δεν μπορεί να αρχίσει να ισχύει πριν από τη σύμβαση. Δυνάμει του άρθρου 47 αυτής, η σύμβαση θα αρχίσει να ισχύει ενενήντα ημέρες μετά την κοινοποίηση από το κράτος, μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά το χρόνο έγκρισης από το Συμβούλιο της πράξης για την κατάρτιση της σύμβασης, το οποίο διεκπεραιώνει τελευταία τη διατύπωση αυτή, της ολοκλήρωσης των συνταγματικών διαδικασιών έγκρισης.

Έτσι, η αναδρομική εφαρμογή της σύμβασης κατά την έννοια του άρθρου 47 παράγραφος 4 αυτής, δεν μπορεί να θεμελιώσει την απονομή στο Δικαστήριο αρμοδιότητας ερμηνείας κατά την έννοια του άρθρου 45 αυτής. Ούτε η αποδοχή του πρωτοκόλλου από όλα τα κράτη μέλη δεν θα επιτρέπει στο Δικαστήριο να ερμηνεύει τις διατάξεις της σύμβασης εφόσον αυτή δεν έχει τεθεί σε ισχύ.

Άρθρο 10

15. Το άρθρο αυτό προβλέπει ότι το πρωτόκολλο είναι ανοικτό για προσχώρηση σε κάθε κράτος που γίνεται μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αντίθετα, τρίτο κράτος δεν μπορεί να προσχωρήσει ούτε στη σύμβαση ούτε στο πρωτόκολλο.

Αναφερόμενο στις λεπτομέρειες προσχώρησης στο πρωτόκολλο, το άρθρο αυτό προβλέπει ιδίως απλουστευμένους τρόπους για την τροποποίηση

του καταλόγου των ανωτάτων δικαστηρίων, που περιέχεται στο άρθρο 3 παράγραφος 1, μετά τον καθορισμό των δικαστηρίων του νέου κράτους μέλους.

Το Συμβούλιο αποφασίζει τις τροποποιήσεις που μπορούν να επέλθουν στον κατάλογο των ανωτάτων δικαστηρίων κατά το διάστημα που μεσολαβεί μεταξύ της ημερομηνίας κατάθεσης του εγγράφου προσχώρησης και της ημερομηνίας έναρξης ισχύος του πρωτοκόλλου έναντι του προσχωρούντος κράτους μέλους.

Άρθρο 11

16. Το άρθρο αυτό αφορά τη διαδικασία τροποποίησης του πρωτοκόλλου.

Μόνον τα κράτη μέλη που είναι μέρη του πρωτοκόλλου, καθώς και η Επιτροπή, μπορούν να προτείνουν τροποποιήσεις.

Το Συμβούλιο συνιστά στα κράτη μέλη την έγκριση των τροποποιήσεων που αποφασίζει, σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς τους κανόνες.

Η διαδικασία αυτή δεν ισχύει για την απλή τροποποίηση του καταλόγου των ανωτάτων δικαστηρίων.

Άρθρο 12

17. Το άρθρο αυτό αναθέτει στο Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου το ρόλο του θεματοφύλακα του πρωτοκόλλου.

Ο Γενικός Γραμματέας ενημερώνει τα κράτη μέλη για όλες τις σχετικές με το πρωτόκολλο κοινοποιήσεις και μεριμνά για τη δημοσίευσή τους στη σειρά «C» της *Επίσημης Εφημερίδας των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*.